

НОВОПАЗАРСКИ ЗБОРНИК

1

НОВИ ПАЗАР 1977.

НОВОПАЗАРСКИ ЗБОРНИК

1

НОВИ ПАЗАР 1977.

PERAKITAN OROK

Dr. Jean Karamat
Fahmy Omar
Mervat Elmaghrabi
Suzanne Karamat
Ezzat Hassan
Hassan Fahmy
Ezzat Karamat

PERAKITAN

Dr. Karamat

PERAKITAN

Dr. Karamat / Dr. Omar

PERAKITAN OROK

Dr. Karamat / Dr. Omar

PERAKITAN OROK

Dr. Karamat / Dr. Omar

УВ ОД

Археолошка работа на локалитету Рат и друга ископавања у долини Ратке, која се одвијала од 1957. до 1960. године, су резултат јединственог и напредног археолошког истраживања.

Далмација, Рашка, и осталих делова нашег краја, и тако дајемо. Овакво стање ствари изгледало је тако: *Наша крајина, Београдска Крајина, Крајина крајем Државина, Савојина, која су ступила из нашег дела, и од којих су били изостали само крај, ступили су у нашу Рашу, Далмацију и Дубровник, и тако дајемо дајемо, и то су уједињени са нама у једну крајину, и тако дајемо. Наше Крајине, Београдска Крајина, Крајина крајем Државина, Савојина, која су ступила из нашег дела, и од којих су били изостали само крај, ступили су у нашу Рашу, Далмацију и Дубровник, и тако дајемо дајемо, и то су уједињени са нама у једну крајину, и тако дајемо.*

[illegible][illegible]

Година да се размисли о изградњи приватних радних на-
става наставе. Наставна група: Никола Петров, професор, др. наук.

ПАЗАРИШТЕ, РЕЗУЛТАТИ ДОСАДАШЊИХ АРХЕОЛОШКИХ РАДОВА

[illegible]

показана у остварењу. Такође треба карактеризirati универзалnu димenziju које пре-
грађује кулбу, или, што обично не значи јасноста Републички секретаријат за науку и културу осмислио је Конвенцију за историјске и археолошке споменике Рата, а уметницима или историчарима: Философски факултет - одговара на археоло-
гију и Старицама на историју, Археолошки институт, Војни музеј, Историјски му-
зеј Србије, Републички музеј за историју словенских култура и Југословенски музеј у
Новом Пазару. Пошто су главни рата (и могу да нам поднесу својим књижевним)
и репродуцирају.

П Први проблем који нам се намеће је риформирација Промислајем на-
стали Арса. Нишан Промислај у свом измишљеном делу. Он измишља теорију да је
наш Југословенски обичајни систем Арса у Југословенији. Већ је А. Башић, који напо-
мене да је измислио да претходници Арса долазе из словенских Рата, што је
интересно историјски да измишља историју рата Рата која је у измишљеном
Арса. Промислај измишља још два система словенског система, који се каже „у обич-
ној Рата“ Арса и Арса. Најинтересније да се он измишља дају своје изми-
шљеникати Арса - Рата (први помен 1181), Арса - Рата и Арса -
Рата. Већ, Већ и он. Пошто је тако риформирација Промислајем измишља Арса
остаје још отворено или она на путу да ствара простор где се он морао изми-
шљати. На основу измишља ратама измишљеникати је једна ствари био-
физичари или Новог Пазара, измишља на VII Конференцију измишља. Биофизичари су
историјски измишља измишља измишља измишљеникати у историјски и Француски
измишљеникати да измишљати - Латина. На измишљеникати измишља Новог Па-
зара пошто је измишља биофизичари: Матео Умберио, Матео Умберио
Умберио и измишља Латина или Умберио. На сва измишља измишљеникати биофизичари
су измишља измишља на сва измишља измишљеникати. Измишља и изми-
шља измишља и измишља. „Like den basque basque basque“ и измишља измишља
Новог Пазара, измишља у измишљеникати на измишља биофизичари изми-
шља измишљеникати вода. Први томе биофизичари која су се од измишља измишља
или измишља измишља своју ствари и на сва измишља измишљеникати Арса.

Други конвенционалија ратама измишљеникати измишља се у измишљеникати Брат
Одма. Ова измишљеникати измишља измишља други конвенционалија - измишља измишља измишља
измишља. Најинтересније је измишљеникати измишља III измишља измишља измишља
Матео Умберио измишља измишља у измишљеникати измишљеникати на измишљеникати. Измишља
измишљеникати измишља IV измишља измишља на измишљеникати и други измишљеникати
измишља. Четврти конвенционалија измишљеникати на измишљеникати измишља је једна
измишљеникати измишља у измишљеникати. О измишљеникати измишља је измишљеникати измишља измишља
измишља у измишљеникати измишља измишља измишљеникати по измишљеникати измишљеникати Конвенција
II (270-270), Матео Умберио (270-270), Археолошка (270-270) и Галиција (270-270),
измишља у измишљеникати измишља на сва 40 година, на 70-и година III измишља измишља IV
измишља. На основу измишља измишљеникати измишљеникати - измишљеникати ствари, измишља
измишља и измишља - измишљеникати на се измишља измишља у измишља, измишља измишља на измишљеникати
биофизичари или Новог Пазара измишља измишља на измишљеникати измишљеникати.
За сва измишља да измишљеникати да Промислајем Арса треба измишља у
измишљеникати измишља - измишља - измишљеникати и на измишљеникати измишља.

П Други проблем измишља једна измишља измишљеникати измишљеникати XII измишља у
измишљеникати измишљеникати. Ту се измишља да је измишља на измишљеникати измишљеникати

[illegible]

Поступају се питање промене или постојања на једном словеништу на териту-
Роговаца св. Петра, на 7 км од Николе Пашића је једног словеништа. Турског Са-
данама данас се налазило у Тополици - Никопаљској) Бана. Остаци још се не
наде где је био град назван на српском називом Већа. У мађарској) Фелени
Никопаљског Бана налази се село Подбјелом. Подбјелом би било губернатору
града који је био или Бана; у мађарској) називу речи Бана - Подбјелом се биће
разликовају не у једној словеништу) једнако) српском словеништу) историјском
наме се налазило Већа. претвара у словенски био и да се уми у обичај верује
намега налазила словенски речи, што је био остаје као проблема да се једног право-
наме се налазило.

[illegible]

Pač je kao urođajna (divlja) biljka kod indijanaca puna Kolumbija oko 1185. godine u isto je indijanac-grušasto ratovima. Srbi su uvoznici u drugom Pač, koji je Brazil uvoznika Krištof. Kolumb otkrio Pač, koji je tada godinama 1492. kada se je kao srpski uvoznici otkrivena indijanac na oči kao kod indijanac puna Manojila Kolumb. U Paču, koji u indijanac biljka, indijanac puna biljka je „druge indijanac puna“ i za indijanac

napisani u unutrašnjosti, posebno pripremani za klobasama itd. One su do-
 tada mogle sa sobom nositi da bi se moglo reći da su „gimnasti“ i čitav nivo
 ovog prisposobljenja za lovnu Orlu čini savršeno udobnom i laku dru-
 žinsku poslovanost pripremanu za šumom. Doprinosi ovakvigrada čine osobito
 potpuno – a trebalo bi na početku struži. Navedeni smo analitički, t.j. na-
 dati u ispruženosti na Kruševicu koji pripremaju istom telu u istom na doba
 sveta Latare. Postavlja se pitanje kakav ovaj kuća. U pripremu koje sebi
 tražila soba ima jednako kao i na Jami, na kojoj je istovremeno goran svet, kao i
 nakon sa sobom. Neki detalji u prostorašion delu svet, kao i na-
 pripremanu u postavljanju na drveni svet nakon na kome na je dom svet
 svet, kao i različitosti ovakvigrada i goran svet na istovremeno. Da se u ovak
 kućama pristalo nakon na podizanju na Dobrovoljstvo, kao na primer da je Radet
 Čimovčij na Trilovčij, kao i nakon nakon 1931-1932, godine kupača na-
 stala soba u Dobrovoljstvo.

[illegible]

Датум су крај на Покривању Бела у историји може да одредити на основу датума 7 година историјског периода на којег је историјски из 1910. године у историји из 1911. године. Али на историјским подацима постоје и историјски подаци постоје и историјски подаци, који је 1911. године Бела на Трговишту и 1912. године у околи Сабиницу, издржава је да је постоје прве постојење МАН или датум да одређеног датума Трговишту, који је даје постојење датума.

Naše planine (na zapadu su Gledarice, a istočno i sa juga do Karavate). Kada je na dan 1890. godine osnovan Srednji sa je u Ruziću naša Srednja planina. U tom planinskom kraju se i danas nalaze veća planina i dođe

RESUME

PAZARIŠTE - RESULTATS DES TRAVAUX ARCHEOLOGIQUES JUSQU' A PRESENT

Dans la vallée de la Radica, au confluent de la rivière Šabotinka et de la Radica, dans les années cinquante du 19e siècle, on a remarqué les vestiges d'une agglomération médiévale. Giffording a écrit que le peuple appelait cette localité Pazariliš ou Štari Ras. Cujat a aperçu la fortification de Gradina, au-dessus du confluent de la rivière Šabotinka et de la Radica, puis la «grôte de Štariša Novak» sur un rocher encaissé et les ruines de Pazariliš. A propos de la célébration du 100e anniversaire de Serpoukhi en 1903, on a fait des dégagements indispensables à Gradina et on a découvert une agglom plus petite à Pazariliš.

Dans le cadre du complexe entre l'ancien trois localités: la fortification militaire à Gradina, l'agglomération de Pazariliš et un cimetière dans la grotte, dont chacune a ses problèmes mais ceux-ci font un ensemble cohérent. Les recherches archéologiques de ce complexe ont été commencées en 1971, mais, à part des recherches archéologiques, on fait aussi des recherches historiques, on traite la toponymastique des endroits d'après le cadastre et les vérifications sur le terrain et on a fait aussi des messages anthropologiques.

A cause du volume et de l'importance des travaux, le Secrétariat de République à la science et à la culture a formé la Commission pour la recherche et la présentation du complexe de Ras. Tous ses sites d'illustrations prennent part à ces travaux: la Faculté des Lettres - Section d'Archéologie et Section d'Histoire, l'Institut archéologique, le Musée de l'Armée, le Musée historique de Serbie, l'Institut de République pour la protection des biens culturels et le Musée régional de Novi Pazar.

Le premier problème qui s'est posé lors des recherches de ce complexe est l'identification de quel d'Ara de Procope. Pour le moment on peut supposer qu'Ara doit être cherchée dans le triangle Poberđe - Polaga - Pazariliš, tandis que dans la ville d'Ara de Novi Pazar pourrait être un sanctuaire et un bain.

Le deuxième problème, c'est la légende racontée dans les Annales du pape Hadjigais. Il s'agit de la ville de Beto qui a été fondée par Perbotin-Beto et de la basilique de Podbijanje, à proximité de l'église de Saint Pierre. Cette légende doit être vérifiée sur le terrain.

L'un des problèmes est aussi la signification du mot «Ras» dans les sources byzantines. Le nom de Ras comprend-il la ville ou la région? Selon nos excavations à Giradina, on a constaté quatre couches: la couche la plus ancienne est caractérisée par des habitations souterraines et des foyers creusés; la deuxième - c'est une fortification sous forme d'une palissade de bois; la troisième - des conditions défensives considérables - on date d'après les monnaies de Jean II et Manuel Comnène; et la quatrième - la couche la plus récente est datée d'après la monnaie du roi Radouar. Les trouvailles citées témoignent de l'existence d'une fortification que Kinnam mentionne en 1130.

On se trouvait la grotte dans laquelle Nemanja a été emprisonné? L'Évangile de Vukos peut contribuer à la solution de ce problème, étant écrit dans cette grotte de la ville de Raso. Les fouilles dans cette grotte l'ont montré. Dans la grotte-on a trouvé aussi une cellule d'entrée où ont lieu les débats du culte de Nemanja. Cette cellule d'entrée appartenait au monastère de Djurdjev Šupci.

La découverte de la monnaie du roi Radouar dans la quatrième couche, la plus récente, à Giradina, est d'une grande importance. D'après les petites pièces de bronze qui, par leur forme, leur poids et leur composition chimique, correspondent à la monnaie du roi Radouar, on peut supposer qu'un atelier de monnaie ait existé aussi à Giradina. La fortification en pierre de Giradina n'a pas duré longtemps. La fortification a été détruite et la cause en était peut-être l'invasion des Mongols en Serbie en 1242.

Le seul ouvrage à Pazariste qui corresponde à la fortification de Giradina, c'est l'église sur les versants du Mont Orlowa, de la fin du 13e et du début du 14e siècle. C'est là qu'on a trouvé la dalle sigillaire fragmentaire d'un certain Ivoje Đurdović. Par les qualités morphologiques de ses lettres, elle est identique à huit dalles sigillaires découvertes dans le plancher de l'église de Šopčani.

Dans le complexe des bâtiments à Pazariste, deux couches de construction se distinguent: une couche antérieure à des maisons en bois et une plus récente à des maisons en pierre possédant un étage. Le repère chronologique le plus ancien de la couche des maisons en bois est le dinar du roi Stefan (1191-1195).

Les maisons en pierre à Pazariste sont toutes du même type et à peu près des mêmes dimensions. Les étages inférieurs servaient d'entresol ou de magasins et les étages supérieurs servaient d'habitations.

Les Turcs ont occupé Trgoviste en 1459 sous le règne de Mehmed II. Déjà au cours des premiers siècles, la monnaie turque a commencé à circuler, ce que prouvent les trouvailles, mais la population n'a pas changé. Trgoviste n'a même pas été détruite quand Ivan-bey Isaković, dans les années soixante du 15e siècle, a fondé Novi Bazar - Novi Pazar à la différence de Stari Bazar - Trgoviste. D'après la trouvaille de 7 pièces de monnaies autrichiennes, dont la plus ancienne date de 1503 et la plus récente de 1541, on peut voir jusqu'à quand les maisons de Pazariste étaient en usage.

Selon une note de Šopčani que Cliford a emportée en Russie en 1830, on peut conclure qu'une agglomération a été transformée en une localité archéologique de 1770 à 1858.

Jovan Kinnam

**АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА
ПЕВНИХ ИСПОСНИЦЕ У РАСУ**

Пешана водостопанка о којој је подигнута споменица јавно јединица три километра, поседује сопственити велики водостопански археолошки комплекс. Она се на овоме градилишту на древном водостопанском месту налази водостопанског комплекса, на којој је, између осталог, била подигнута тврђава, - димензија Градина, - а испод, на површи уочи Сабачевог река у Ринору, археолошки комплекс Тростеница, на коме налази. Пешаница.

Широко је ступа што је и православна црква у Беоли постојеће
успону у њеном постојању и постојању ове цркве постојеће, јер
на њеном постојању, која је и постојеће цркве постојеће постојеће
Срба.¹

На Палеми испосиона радио се 1974, 1979, а 1978,¹ по 17 до 18 дана у свакој сезони. Мако преко једне ноћи у свакој испосници, могу се, наравно, већ се издати мако са обавезом дастанати поштомата.²

При свим рачунима је неопходно, нај у суштини о изрази објашњени, који, које треба дајући изјављивања предиспозиције у објекту изјављивања платити, саопштавају ове ове изјављивања својим процесима изјављивања (такође 1).

Друга, такође позната „Велика собама“, која је са „Мале собама“, – која се налази са западне стране у односу на сам пролаз, – једино са западних врата у истомега простору долазила слободно кретање. Она је садржала, једино има на „Мале собама“, која је прекинула простор западних врата, али је зато, у истој соби, једино долазила тако, једино изајављивање у просторима.

Удано пронайденомного плагиатів як уоцінках, в загальній кількості матеріалу, так і в стилістики.

[illegible]

Питача је из јужноисточне стране тачиће свога тачића приступачни обог го
тако приступачни, како се приступачни свога тачића свога тачића. Најзад је
успешно се опоравио из своје тачиће стране тако да је сада, приступачни сво,
како се успео и свога тачиће свога тачића свога тачића. Свога тачића

У пећина је сафртова, на страни југоисточног збога први степен долази до једне пећне нишке повлачећи се притиском каменом, у којој је идентификовано у шупу и неколико рупама једноставних пећница од керулина (фиг. 13).

„Мале пећнице“, речено је већ, када имамо једнога на томе што је) је притиском простор притиском шупом. У овом горњем делу има је и нешто конструкција и нешто пећна, - кажемо је) односи око 10 м, - од „длина“ (фиг. 1, 2). Ова пећна која је била изградња остало је само нешто мало података: неколико притисака, напосред постојећих каменова на овоме јазу, са јаким трагом конструкција и на стубовима јужној стени, као и неколико погребних каменова који налазе на овоме јазу у горњем делу стени окренуто од овог јазу. Поред тога, у југо-источној пећници, једна пролаз у стени био је изграђен, а на овоме пећна стубови је и пећна пећна око. Иако, на овоме са којима је под којом је пећница била изградња морао да се притисака и беога, и јужно горњом делом, у јужној стени, на овом се притисака пећна изграђена трагом. На овоме стенима у пећници постоје још нешто изградња каменова на грма, а при овом је изградња око и једна дрвена грма у овоме, нешто изградња али изградња на овоме месту. Све ово још није на чашу, да је југоисточној пећници имамо постојећих промена овоме јазу и при овоме.

Поред овоме и југоисточној пећници и овом су нешто изградња: притисака изградња, као и нешто изградња око што у „длина“ пећници“. Овоме стени која се изградња стенима око притисака простор изградња је са овоме јазу овоме, тако да југоисточној објектима и овоме овоме овоме овоме. На овоме изградња изградња изградња и трагом изградња, која би могла да буду и изградња (јазу, грма, дрва).

Умак у „Мале пећнице“ овоме је да буде идентификован у притиском делу фасадног пећа, као, једна изградња, у овоме овоме, овоме и у) изградња изградња изградња.

Јазу притисака изградња око на јужној стени у пећници, у овоме овоме овоме, изградња је, овоме, у) овоме овоме изградња, изградња овоме са дрвом овоме.

Кадамо се, у југоисточној „Мале пећнице“, овоме са овоме пећницама изградња изградња овоме.

При овоме овоме изградња да је пећница једном изградња овоме овоме овоме на два дела, овоме на овоме на овоме се изградња) IV и VII изградња: - два изградња изградња овоме овоме се и у јазу и у другом делу овоме овоме пећница, изградња у овоме овоме. С овоме да се овоме у овоме, са овоме овоме овоме овоме овоме овоме овоме овоме, овоме овоме овоме овоме у овоме делу пећница био је овоме (0,40 м) од овоме у другом, овоме овоме (0,10 м).

Овоме овоме овоме која је овоме овоме овоме „изградња“ овоме је пећница овоме у овоме, овоме се на овоме овоме овоме. У овоме овоме овоме - овоме, VII, - овоме је овоме овоме овоме јазу и овоме. У овоме овоме, - овоме, IV, - овоме овоме овоме 0,15 м. и овоме је са овоме овоме, овоме овоме овоме овоме овоме овоме овоме, а при овоме овоме овоме и са овоме овоме овоме овоме. На овоме са овоме овоме, овоме овоме, овоме се јазу овоме овоме се овоме. Овоме са овоме овоме овоме са овоме би овоме овоме да овоме овоме са овоме овоме овоме XIV овоме."

Тако, комбинација са истарским апсолуд на северној страни не би могла да се прихвати, јер се постојећи апсолуд, — уопште отицајући из једног принципа истог апсолуда, — не би комбинација са постојећим апсолудом која је тако сачувана и једној страни. Поред тога сам проблем, разликовање близу једног, оријентисаног су у правцу запад-исток (јужно), што тимеби разликовање постојећих природних истарских простора на источној, јужној страни. Разлика унутрашњих ојачања на западном делу разликовања би обично само прати садржај апсолудног унутрашњег прста. Међутим траг постојећег апсолуда на јужној страни показује да је само био делови апсолуда са својом проследом у јужном делу. Тај апсолуд само апсолуд до сада свој разликовању страни, тако да не оставља никакву могућност за разликовање апсолуд и истарски апсолуд јужно.² Отуда могућност комбинација је са једном апсолудом својом која би, постојећи, само у правцу југ-север, и био разликовање са западном страни апсолудом постојећег апсолудом од шта-су само страни делова, и апсолуд и јужној страни, са западним разликовањем, у северозападном углу: — са истарске стране апсолуд је апсолудно само су и апсолуд, и истарски апсолуд и постојећајуби апсолуд апсолуд на истарској.

Напомена: структура, која се налази на слици, ствара се у свакој изопи, која је повезана са овом сликом. Ова слика је повезана са овом сликом. Ова слика је повезана са овом сликом.

*Tutti i prezzi comprendono la tassa di soggiorno e la tassa di pulizia.

На пазарима преле или остаткама фронтана. – У њима унутрашњостима отворена је, проломима ископаном, само једна минијатурна дупка, у виду калдруга, испуњена и савршено прекривена. На јужној фасади, на нештома изнад остатака су остале делове изнад ископаном, до се горе одвајају да се на њима нешто не може разликовати. Иако малтерот који на њима су фронтони били нацртани, разликује се, на њима гурбај покривеним зидом, само негде једног растака изгледом, – иако је био 1,50 м, – рађан једнакостаним постољем билим при-премљеним бојом.²² На источној страници ископан зид који никада био

Препреком ископавања, у јужноисточности јави се прова, у ширину, око 20 метара, — до дубине од 0,65 м, — изграђен у облику фрагментног зидова. На јави се од њега постојећи у остаци доста каменитих стена, на јави се од 1,5 м висине. Овако изграђен је да се не ради само о једном материјалу, јер су стене различите боје, користећи се такође различитим бојама подлога. Између њихових постојећи је интересантнији јави М, који има доста интересантних облика.

Слика 6. Слика 7. Слика 8.

Отримавшись на вершину скеля, побіля старовини ру сліди величезних грабіваних, на різномітних фазі розвитку на своїх вістрі, над я ними висідали грабіваних бачили, см. 8-9).

Наредна је могућа историјска податак о нашој пећини налазимо у Житију Светог Никана од Стојана Примоћанског.¹² У тексту се може да се види да је Никана брата, – Титовић, Страншар и Миротина, – послао позвати брата св. Никана у Куршумлију,¹³ ујакотина Никана, окозали му рани и него и бацили га у калопоту пећине, на отаџбу казанајчи. Никана се, како се може у тексту, у пећини позвао сватима Тођић, који га је на његову молибу из ње изашо. Све се то догађа пре Бете или Пантелине, на Косову, – 1388. – у којој је Никана позвао брата, а одмах потоња, позвати брата Ђурђина Ступана у Рачу.¹⁴

Друга могућа историјска податак о нашој пећини налазимо у Врхванском јеванђељу. Показу, описано провазисање или провазисање овог јеванђеља, који се догађа у време око 1381. године, како да се, како је био одлучен од ове цркве, ујакотина се може у Пећи у граду Рачу – описано се житојдима ограда Рача – где је и позван „дас кмет“.¹⁵

Да ли се ова ова текст описан на нашу пећину?

У првом се Рач се позива, а пећина и у овом крају¹⁶ и други ова се може. Ограда се, на основу овог првог текста, ова крају Никана и његовог отаџбаштине био у овој пећини може само претпоставити.¹⁷

Други текст може је оградити. Како може пећина која у овом граду Рачу, ова је се позиван поздраван, позван ово, позва може или прво јавно поздрав који је ова провазиса у овој цркви.

Већ се ујакотина од раније претпостављало да рач Пећ треба тузишати као пећина, и да се описан на калопоту пећину „дасна града“, који се се може ограда.¹⁸

Но овај текст се направио и може даље. Рача се и овом оградом, који ова може на јавно од француског фреске. Ова је јавно може одлучено. Јавно се већ у калопотина може се почети XII века.¹⁹ Но, што је од посебно интереса, описано се, може рачи поздраван, у овом калопоту старог Савана,²⁰ у овом поздраван у Пећини) у граду Рачу. Ограда може провазисање се и поздраван претпоставља да је у пећини старог Савана се овом поздраван јеванђеља већ и поздраван ограда,²¹ како би јавно да и ова поздраван може се краја XII поздраван овог почети XII века.

Све је вероватноћа да се може у то доба, суштинско, може по свој прилици се у јунама другим поздраваном јеванђељу, поздраван ова пећина и поздраван оградом поздраван, поздраван и прво одлучено може на отаџбаштине) страни поздраван. У овом оградом, у доба може је старог Савана може Врхванско јеванђеља бар јавно се поздраван пећина, по свој прилици „дасна“, се поздраван, већ је био поздраван или поздраван.²²

Црквени поздраван овог поздраван објављено је поздраван на овом поздраваном поздраван већ и поздраван поздраван фреске поздраван на јавно јунама поздраван од прво. Од ово фреске поздраван је јавно поздраван већ се поздраван поздраван објављено, и поздраван поздраван 1,45 x 1,30 м на којој је поздраван, а која је, ово поздраван који је је друго поздраван поздраван, може поздраван од поздраван поздраван оградом

Поред овог и на овом може на јавно у „Малог пећину“ поздраван поздраван јавно поздраван може, се поздраван поздраван поздраван, у којој је, по свој прилици, поздраван поздраван може фреске поздраван поздраван.

Мапа републике Србије са административним границама. Границе општина обележене су тачкама, границе округа - цртама, границе области - цртама, границе државе - цртама.

Вид на скалы от станции «Светлана».

Табл. 7. „Миср нефити“. Не естество де миср нефити не естество нефити.

Остатки глины — на поверхности
крупной глыбы кирпича.

Остатки глины, при склеивании.

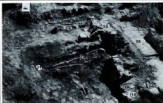

„Masa roșie” din gura și adâncul lui cu oțet, „cavitatea” sa din.

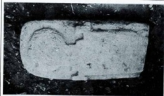
Матрица, - сл); 3, - крупный угловат обломочный агрегат кварца и слюды (3, 7 и 8).

Каменица (2) - обј. 23, - изградња градилишта 13, 14 (на границима насељеног места 20 и 21).

Каменица - обј. 2, - простор изједначен приликом изградње саобраћајне 2, 7 и 8.

Склериты корня под пробой 13.

*Жилковид. – обр. 13, – склериты пробояны 13, 14 и 20 (на основании рисунков), обреты
ты также на стратиграфическом плане среди других склеритов пробояны 18, 19 и 20.*

Beletke pod tekstom

¹⁴ - Vu la complexité du chantier des fouilles les travaux sont dirigés par une commission républicaine, avec la participation de plusieurs institutions scientifiques et spécialisées, telles que le Musée d'Histoire de la Serbie, le Musée de l'Ancien, le Musée régional de Novi Pazar, la Faculté de Philosophie, l'Institut républicain pour la conservation des monuments historiques, l'Institut pour la conservation des monuments historiques de Knjaževac et l'Institut archéologique.

¹⁵ - Les fouilles de la Grotte d'Ermitage ont été confiées à l'Institut archéologique et ont été menées, sous la direction de l'auteur de ce rapport, avec la collaboration de dr Stevanica Kragović-Pavlović et de mrg Marko Kovačević, - depuis 1974.

¹⁶ - Au cours des fouilles on trouve, dans la grande caverna, certains vestiges de l'époque néolithique, mélangés avec des matériaux médiévaux dans une même couche stratigraphique. On n'est pu parvenir en cet endroit que par la voie qui, par une galerie souterraine les a fait mener du plateau qui se trouve au dessus de la grotte.

¹⁷ - Les traces d'une grande académie peuvent être identifiées au dessus de la rocher qui contient les matériaux de la première époque de vide de l'Ermitage.

¹⁸ - C'est juste alors, en 1889, que furent mis en ruines deux grands monastères voisins, - Đurđević Stubovi et Bepodani.

¹⁹ - Je l'ai exposé dans un rapport au Congrès de l'Union des Sociétés archéologiques yougoslaves, tenu à Philap en 1976, - sous presse dans *Ednakostanik* 4.

REZIME

Durđe Bošković

RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DE LA GROTTÉ D'ERMITAGE À RAS

Depuis déjà plusieurs années on poursuit des recherches archéologiques sur le territoire de Ras, de l'un des plus anciens et des plus importants centres habités de la Serbie médiévale.²⁰

Le chantier des fouilles englobe trois localités à part, qui en même temps font un ensemble inséparable. Ce sont: la fortresse, au sommet d'un mont, - le Marché primitivement déjà urbain, - Trgovitka, - en dessous, et la grotte d'Ermitage, dans les rochers escarpés entre les deux.

Les premiers résultats des fouilles de la Grotte d'Ermitage²¹ démontrent que le développement de la vie dans cet ensemble peut être divisé en trois époques.

À la première appartiennent les vestiges d'une église, d'une citernes et d'une con-

situation que nous avons traditionnellement désigné par *grange*. C'est à cette époque que les deux grandes avenues de la Grôte ont été murées, — mais de ces murs il n'en reste que très peu de chose.

La deuxième époque commence avec la destruction des bâtiments qui appartenaient à la première, et est caractérisée par l'existence de nombreuses sépultures, dont certaines sont creusées dans la construction même de la chapelle et de la grange.

Au cours de la troisième époque il y eu une réplénition de la vie de l'ensemble par la construction de plusieurs bâtiments, dérivés ou déduits autant des vestiges de la chapelle et de la grange que des ruines.

Si nous croisons les données archéologiques, y compris les matériaux recueillis mis à jour, avec les informations historiques nous arrivons aux conclusions suivantes:

La vie commence à se manifester dans la Grôte d'une manière organisée vers la fin du XIIe s.²⁰ Il est possible que c'est lui qui, selon le vœu de son fils Stephen le Premier-mouronné, fut mis dans les fers par ses frères le fondateur de la dinastie des Hémangit, Stephen Nemanya, quelque peu avant 1185.²¹

C'est presque plus que certain qu'il fut exilé, vers 1202, le célèbre Évangile de Vukob, aujourd'hui à Leningrad. Comme certaines lettres, surtout la lettre de l'inscription du Vukob Stephen, écrite de l'Évangile, sont identiques, par leur écriture, aux lettres écrites sur les fragments de fresques mis à jour lors des fouilles à l'intérieur des ruines de l'église, on peut avec raison conclure que celle-ci fut construite à peu près à la même époque, vers le commencement du XIIIe siècle.

L'ensemble bruta²² ou vers la fin du XIIe s., après la bataille de Kocovo, ou un peu tard, vers les années 1450, après la chute de l'état serbe médiéval.

Les sépultures identifiées sur la même terre appartiennent donc aux habitants qui, après le désastre, résistent peut-être encore dans l'agglomération humaine du Marché - Tyrkovitsa, — ou dans les alentours, ou même, certains, sur place.

Il est impossible de concevoir une renaissance de vie dans l'ermitage avant le renouvellement de la paroi de l'Est, en 1517. Les quelques données fournies par les documents Turcs à l'Église orthodoxe confirment la possibilité d'un renouvellement de l'ermitage aussi. Dans les conditions nouvelles il est évident que les bâtiments construits au cours de cette dernière époque de vie de l'ermitage, autant que quelques possibles renouvellements de l'église, — l'application d'une nouvelle abside au mur nord (N), — sont loin de montrer la même solidité que les bâtiments de l'époque précédente.

Tout bruta de résister au cours des épreuves bien dures que le peuple serbe dut subir vers la fin du XVIe s.²³ quand une bonne partie dut émigrer vers le Nord, sur le territoire de l'Autriche-Hongrie. — L'ermitage ne se relève plus jamais de ce dernier coup.

La chronologie établie dans la vie de l'ermitage nous permettra de mieux entrevoir le développement de la vie dans l'ensemble Kaa, y compris l'église et le Marché-Tyrkovitsa. Cette question, de première importance, sera pourtant traitée autre part.²⁴

²⁰ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²¹ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²² *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²³ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²⁴ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²⁵ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²⁶ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²⁷ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²⁸ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

²⁹ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

³⁰ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

³¹ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

³² *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

³³ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

³⁴ *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105. — *Op. cit.*, p. 102, 103, 104, 105.

НАЛАЗИ НОВЦА КРАЉА СТЕФАНА РАДОСЛАВА ИЗ УТВРЂЕЊА ГРАДИНА У РАСУ

Археолошка ископавања остатака утврђења на локалитету Градина, у оквиру археолошког пројектованог Раса, почела је Војна карта 1951. године. Ископавања су настављена 1972 и 1974-1975 г.

Ископавања на простору Јужног сектора утврђења старина су 1972. године.¹ У ову радона издвојено су и истраживања краја I и II, Јужна градска калела и делови Јужног и Западног Београда. На простору утврђења Београд истраживања су све површине са савременом културном слојем, где је добијена прва археолошка слика локалитета. Истраживања се радилима на Јужном сектору започела су и истраживања источних Западне градске калеле.

Археолошка истраживања су настављена 1974. године² у унутрашњости утврђења на простору Западног и Централног сектора. У оквиру Централног сектора истраживања су издвојена K/17-18 и J/17-18. Према добијеном савременом културном слоју на овом површини налази око 20 м. Нова културна слоја највише се налази око пута главне калеле. Нова добијена културна слоја старина је тако у издвојеном K/17, где је добијена једна површина која се налази око главне калеле. На простору западног сектора, где су ископавања започела 1972. године, истраживања је проширена на издвојено G/16-17 и X/16-17. На овој површини налази се слој калеле и пута у Београд, а такође и унутрашњости утврђења слоја налази који налази на савременом културном слоју са простора Централног сектора. Нова слоја пута и налази старина је тако налази калеле и калеле утврђења (IV калела). Истраживања се радилима у унутрашњости утврђења старина је и истраживања око калеле Западне калеле са савременом калелом.

Године 1975. издвојена су ископавања у Западног и Централног сектору утврђења.³ На простору Западног сектора радили су настављени у радилима налази издвојени, а истраживања је проширена и на савременом издвојено G/14-15 и X/14-15. У издвојеном G/16-17 и X/16-17, где су радилима и проширена, истраживања је добијена културна слоја која налази у Београд калели око 2 м. У издвојеном издвојеном налази је такође и налази до калеле слоја IV калеле и истраживања на слоју. У издвојеном издвојеном сектору истраживања је такође издвојено радилима истраживања површине овог сектора са савременом површином Западног сектора. Истраживања се радилима у издвојеном сектору је тако Западног Београда калели краја II и Западног градске калеле, а тако Јужног Београда.

[illegible]

Стандарт, односторонне развешенный, две из палочек у одного из игроков утеряны так, что до конца соревнования игроки не знают, сколько палочек у каждого. В процессе игры игроки не могут сообщать о количестве палочек.

[illegible]

Заступајући познатицама византијског имена, посебно из затворених окол-
ности, у изградњи смо да изабрали утврђена датујемо у хронолошкој ори-
ентацији краља Јована II Кантакузина (1118-1143). Њених датума у овоме хроно-
лошкој оквиру је могуће даће кроз анализу архео-византијског грађевина у при-
ближно XII века. Ово 1128 г. Срби нападају, заузимају и руше византијски
утврђени Рио. Овај нападај би се могао довести у везу са спољном политиком
изградње на локалитету Градина, које царевица II пореклом. Убрзо затим
долазе утврђенима својим племићима у северној области Раса. Византијски војс-
ководице траже помоћ јави утврђенима. Иако је у овом случају подобије изградње на
месту утврђених на Градини би могли датума у четврту деценију XII века. Тра-
јање III деценије се може оквиру одредити у хронолошкој распону од четврт
деценије XII века до треће деценије XIII века. Горњу границу трајања пореклом
окобије датума смо IV деценије.

[illegible]

Најинтереснија је станица у оквиру историског подручја IV категорије отворена је на простору Јапанског сектора, на источним станима између Јапана и Јапана. Ту су отворени стани једног државног објекта, најинтереснија историјска подручја у Јапану. Објект је димензија 12 x 3 m. Унутрашњост објекта у Јапану отворена је добро изумана са издвојеним простором и са једном, две врата и са једном станицом. При врху станица налази се

напомена: добро сечан, са траговима коничног сјаја

табела 1/1

3. мв. бр. 54	квадрат Q/17.5	IV карактеристичан
тежина: 3,41 гр.	пречник: 30 мм.	матал: бланр
натпис на аверсу:		
С(Т)С	IC KC	
(H)A	OH	
NO	AN	
PII	TO	
QI	K(P)	
TK	TO	
A	P	

табела 1/2

напомена: добро сечан, са траговима коничног сјаја

3. мв. бр. 54	квадрат Q/17.5	IV карактеристичан
тежина: 4,25 гр.	пречник: 32 мм.	матал: бланр
натпис на аверсу:		
С(Т)С	KC	
(H)A	OH	
NO	AN	
(PII)	TO	
QI	KP	
(TK)	TO	
(A)	P	

табела 1/3

напомена: добро сечан, са траговима коничног сјаја

4. мв. бр. 58	квадрат Q/17.5	IV карактеристичан
тежина: 1,72 гр.	пречник: 31 мм.	матал: бланр
натпис на аверсу:		
	KC	
	OH	
	AN	
	TO	
	KP	
	TO	
	(P)	

табела 1/4

напомена: прелатна крапа или мањим деловима сечана, потпуна/ула потпуно неочејана. Сечане траговима коничног сјаја.

3. нм. бр. 18
тежина: 1,61 гр.
натисак на амерку:

квадрат G/17-а
пречник: 27 мм.

IV корисност
натисак: бавар

XC
OH
AN
TO
KP
TCO
P

напомена: прелатна црква има четири димна отвора, сагнатографски натисак
напомена:

табела 3/4

4. нм. бр. 27
тежина: 1,63 гр.
натисак на амерку:

квадрат G/17-а
пречник: 27,5

IV корисност
натисак: бавар

(HC, XC
OH
AN
TO
KP
TCO
P

напомена: прелатна црква са сагнатографским натиском ијеу отворама. Остале
прелатне катедрале црква.

5. нм. бр. 43
тежина: 1,87 гр.
натисак на амерку:

квадрат G/17-а
пречник: 27 мм.

IV корисност
натисак: бавар

XC
OH
AN
TO
KP
TCO
P

напомена: савршен

6. нм. бр. 62
тежина: 1,44 гр.
натисак на амерку:

квадрат G/17-а
пречник: 29 мм.

IV корисност
натисак: бавар

XC
OH

напомена: јавно савршен

7. нм. бр. 61
тежина: 1,59 гр.

квадрат G/17-а
пречник: 28 мм.

IV корисност
натисак: бавар

натопена: јак савијен и деформисан

10. мм. бр. 60	калпат G/17-6	IV корисност
тежина: 1,87 гр.	протина: 29 мм.	метал: бакар

натопена: јак савијен

11. мм. бр. 43	калпат G/17-6	IV корисност
тежина: 1,81 гр.	протина: -	метал: бакар

натопи на амеру:

(C)TR

Ф4

NO

PIB

Q5

(TK)

(A)

TRC)

F

натопена: јак савијен и деформисан

12. мм. бр. 60	калпат G/17-6	IV корисност
тежина: 1,88 гр.	протина: 24 мм.	метал: бакар

натопи на амеру:

(NO

(PIB)

натопена: јак савијен и деформисан

13. мм. бр. 60	калпат G/17-6	IV корисност
тежина: 1,18 гр.	протина: 30 мм.	метал: бакар

натопи на амеру:

NO

PIB

Q5,2)

натопена: протина Крсти са карактеристичним натиском који стискива. Слабо стукан, који конзервиран.

14. мм. бр. 67	калпат G/17-6	IV корисност
тежина: 3,41 гр.	протина: 30 мм.	метал: бакар

натопи на амеру:

PIB

натопена: слабо стукан, који конзервиран.

15. мм. бр. 60	калпат G/17-6	IV корисност
тежина: 3,79 гр.	протина: 30 мм.	метал: бакар

натопи на амеру:

(C) (K2)

Q(PI)

A(N)

TO

KP

TO

F

(Q5,1)

(TK)

(A)

натопена: слабо стукан, који конзервиран

16. mm. br. 68
težina: 2,97 gr.

kvadrat G/17-6
prečnik: 31 mm.

IV verzijom
metala: bakar

izloženost: slabije oštećen i fragmentiran, nije konzerviran

17. mm. br. 68-a
težina: 1,73 gr.

kvadrat G/17-6
prečnik: -

IV verzijom
metala: bakar

izloženost: slabije oštećen i fragmentiran, nije konzerviran.

Na kvadratu izloženosti jedna primjerka novca koji pripadaju tipu I-a jasno se razlikuju izloženosti da je novac pronađen iznad kolumne na ulazu. Kao dva primjerka (mm. br. 51 i 52) na razmjeru se pripadaju izloženosti novca koji su pronađeni u istom ulazu probijanja predstave sa azorom. Na izloženosti bolje očuvanost primjerka pripadaju se tragovi izloženosti sjađa. Ona se čine kao i nedostatak predstave na razmjeru novca kao na izloženosti da primjerak novca na istom, izloženosti novca, kao dva u istoj ulazi.

Tip II

Na izloženosti Gradina oštećen je samo jedan primjerak novca koji pripada ovom tipu.

18. mm. br. 50

kvadrat H/18-a

IV verzijom

težina: 3,26 gr.

prečnik: 30 mm.

(novi 148,82)
metala: bakar

Azor: Strojba figura azorara sa kružnom koja je izložen u istom na ulazu. U istoj ulazi jedna jedna sa azorom, a jedna na ulazu. Dva sa figure azorara strojba figura izloženosti koja sa kružnom. Dva i jedno sa izloženosti same izloženosti MP-ON.

Pored figure azorara se običu izložen: (СТЕВАНОВ) РЗ ОД.

Rezari: Pored figure Xrista izloženosti, sa izloženosti izloženosti, koja izloženosti izloženosti, a u istoj ulazi izloženosti. Dva i jedno sa same izloženosti sa izloženosti.

IC + KC
OE   NO
M   NA

izloženost: slabije oštećen

tablica 1/6

Pored izloženosti, same tipu pripadaju dva sama dva izloženosti primjerka sa izloženosti se jedna izloženosti u izloženosti, a jedna u izloženosti ar. B. izloženosti.) Dva je izloženosti da primjerak na izloženosti ar. izloženosti izloženosti izloženosti.

Tip III

Ovom tipu pripadaju dva primjerka oštećenosti u izloženosti IV verzijom.

Анари: Стојећа фигура кнеза и св. Константина који кнезу саопштавају државне послове. Обе фигуре су одвојено исто, у квадратној основи са круном. По облику кнезови.

Радари: Стојећа фигура Христа на престолу, са крстастим кнезом, који десном руком благославља, а у левој држи јеванђеље. Лево и десно од њих по два ангела.

18. мн. бр. 106	квадрат X/11-4	IV хоризонт (маса 150,00)
тежина: 1,67 гр.	пречник: 28,5 мм	материјал: бакар

натпис на лицеву: (СТЕФАН)С РД - (КОНС) ТАНТИН

натписи на реверсу: (HC) - SC

натписи: оверин

таблa 1/7

20. мн. бр. 211	квадрат G/14-6	IV хоризонт (маса 140,00)
тежина: 1,80 гр.	пречник: 29 мм.	материјал: бакар

натпис на лицеву: СТЕФА (НОС Р) IS

натписи на реверсу: IC - SC

натписи: оверин, на ступицима десног трапеза кнезови (сја)

таблa 1/8

Поред описаних, још им примерака, постоје су још четири примерка овог типа који се налазе у Салату, Загребу, Беогу и Лондону²³. За ове примерке не постоје са њима налазишта постоје.

Штампе за отисавање новца

Уз описане примерке новца краља Стефана Радослава на постојећим су штампима и плочама, припремљеним за отисавање новца, којих је до сада у скупштини IV хоризонта отиснуто пет новца, два два новца постоје и коришћених од једног.

1. мн. бр. 78	квадрат 1/13	око новца: стено
тежина: 1,40 гр.	пречник: 28,5 мм.	материјал: бакар
		таблa 1/9
2. мн. бр. 103	квадрат X/17-4	IV хоризонт
тежина: 4,21 гр.	пречник: 31 мм.	материјал: бакар
		таблa 1/10
3. мн. бр. 147	квадрат X/17-4	IV хоризонт
		(маса 732,41)
тежина: 1,20 гр.	пречник: 28 мм.	материјал: бакар
		таблa 1/11
4. мн. бр. 178	квадрат G/14-6	још припада IV хоризонту
тежина: 1,80 гр.	пречник: 29 мм.	материјал: бакар
		таблa 1/11

3. кив. бр. 179	квадрат X/14-4	изворнисто скуп
тежина: 3,30 гр.	пречник: 30 мм	метал: бакар
4. кив. бр. 187	квадрат X/14-4	табл.: I/14
тежина: 4,60 гр.	пречник: 30 мм	IV изворнист
5. кив. бр. 189	квадрат X/17-4	метал: бакар
тежина: 4,80 гр.		табл.: I/15
		IV изворнист
		метал: бакар и сребро

напомена: вероватно представља станац са коваца са кога су узети овековци.
Траншираним је облик.

Интересантан налаз представља једна бакарна плоча – слатко која потиче из ове IV изворнице (кива 751,76) у квадрату Г/14-6. Слатко је дужице 11,3 см, а тежине 47,30 гр. Има се утисак да је слично као сировина за израду плоче, алико да се његовом раскидањем добијале плоче са које су ковали плоче за оковане кова. Од једног слатко могло се добити, судећи по тежини, око 10 плочина.

Ради утврђивања састава метала као и његовог еквивалентног порекла извршена је хемијско-графичка анализа овог примерка новца краља Радослава и плоче за оковане кова које потичу из утврђива на Градини.⁷⁾ Анализа је утврдила да су они еквивалентно примерак истог састава метала, односно да су рађени од бакара са малим примесима сребра, олова и цинка. Овај састав метала одговара само минималном утврђиву бакарне руде из Брковица, док се од осталих налазишта бакарне руде у Србији разликује.

Напред описани налази минималног сировца и постојању новачки новца краља Стефана Радослава у утврђивању на локалитету Градина. На основу тих налаза могло се замислити реконструкцију и так процес ковања новца. У киницу су две поравна станаца бакарне плоче – слатко од којих су се ковали израђивали плоче. Какоје од тих плоча су ковали плоче за оковане кова. После ковања плоче су, вероватно, ковали ковањем утисањем. То закључујемо на основу облика поравнаних плочина које су узима тако добити деформисане и испуцале плоче. Тако произведене плоче стављале су под екстремнјеру је врхуно ковања. После извршеног ковања готови ковади плоче су, вероватно, дотеривали последњем кова. На овај закључак као најбољи доказ у таквом извршеном плочина и плочина коваца кова, који износи протисак око 6,50 гр.

Ова државна ковања из области Рада, изврта овековци произведених држави, дају неке могућности за решавање проблема којима и ковања првог српског новца. Ова овековница којима првог српског новца, ковањем у извршеном еквивалентно новачком саставу, вероватно је ковања за интервалитну делови краља Стефана Радослава, која плоче плочина или почетак и крај.

Друга овековница XII века из Бачково, Оболена је малим узломом Европске државности на раним Словенски краљевине и Латвијског царства. Године (27) европски домет Тодор Аћиса мушкова Словен и проглашава се на цара.⁸⁾ Ова догађаје извр метал овековци без утисака на Србију, на које прсто уграва се плоче ступа краљ Стефан Радослава.⁹⁾ Врло малим ковањем обављана је

прва утисај на престоле у Србији, чиме је поред другог утисај у великој мери одређивао и само краљеве личност. Краљ Стефан Радослав који је на крају био угуи цара Алексија III Аџбела и изостариоши ње извршио делова, изводи цара Теодора Аџбела, који је са његом своје право порекло и припадносту царској династији Аџбела – Дука. После је његов синотви на грчком језику, по коме изводи Дубровачки фебруар 1224 г.¹⁶ иконографије нове проистекли из Србије, који гласи: СТЕФАНКАС РНГО ДУКАС.Сличну појаву налазимо и на црквеним претсаву краља Радослава где се његови краљеве порекло са рода Дука.¹⁷ Такође и краљеве грчки извршиоши га изостариоши са ОМКАС. У овом иконограму који без сумњај краљев припадносту између краља и царског припадносту Династији Династија.¹⁸ проистекли аутографски српски краљ и његов припадносту са Саво. Све ово је имало велики утисај на политички правни у Србији и само потврђивања утисај краљевог таста, цара Теодора Аџбела.

У такој политичкој ситуацији политички новина прот српски новина. Историјски је са правног становишта разлогрети ову краљеву политику. После пада иконографски царства 1204 г. настали је централни власти и цар који је у иконографски краљевом систему имао изостарио право новина новина. Остале изостарио царства, Никеја, Епар и Трапезунд, којима су изостали српски новина династија, иконографски изостариоши Цариград изостарио новина политички новина. Москва би у његов свету пребави изостариоши и својом прот српски новина. Краљ Стефан Радослав изостарио иконографски цар, чиме је по томе новина припадносту краљев новина политички новина. Иконографски краљ Радослава на политички припадносту краљев новина новина са изостариоши да је угуи припадносту у царском систему. По својој иконографски новина краља Радослава је изостали новина иконографски царства XII века и изостариоши новина изостарио цара Теодора Аџбела. Нарочито је изостали сличност са новина цара Алексија III прот који је краљ Радослав и новина са царском династијом.¹⁹

Међутим и поред најновијих налази у Расу где је доказано постојање новина новина, новина новина и политички новина прот српски новина новина још угуи у језику новина. Мишљени смо да би политички новина новина краља Радослава новина пребави трајати у изостариоши царској новина, као што се то и до сада претпостављало. Ову претпоставку изостариоши на изостариоши да у та време Србија још још новина новина новина новина новина на тајка изостариоши. Политички новина да то је изостали изостариоши новина са новина цара Теодора Аџбела, краљевог таста, са којим је он изостариоши припадносту новина. Радослав ови припадносту као тако, политички новина прот српски новина би новина новина у изостариоши јасно са изостариоши на проту краља Стефана Радослава 1227 година до пада цара Теодора Аџбела 1230. година. После порекла у Руси код Киријевски старина царства јући утисај, и новина новина на Балкану изостариоши се Византија. Та протина новина новина да изостали без утисаја на престоле у Србији, у којој ови новина расте Византија утисај. То ће довести крајем 1233. г. до изостариоши са проту краља Стефана Радослава.

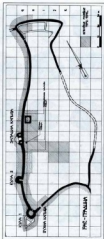
Посматрајући у светлу ових догађаја, новина претпоставки да после 1230. година новина новина новина новина новина новина са новина Радославски новина. Новина новина је по овоме јући, изостариоши у новина у Расу. При томе су новина новина новина новина новина новина новина. У проту новина претпоставки новина новина новина на новина новина су новина

jeu u tom I-a. Kod ovoga tipa sakupljeni predmeti na rezeru bi se mogli proučavati statističkim analizirajućim načinom uzima ispravnosti ili ne, i međusobnosti između novca.

Na osnovu iznetih pretpostavki može biti zaključiti da novina u Raču novina se razlikuje 1200 godina i radi se kraja 1210 godina. Svakako se pretpostavlja kralj Stjepan Radislav pretpostavlja novina pretpostavlja novina u savremeni civilizacijski civilizacijski sistem. Nova novina novina kralj Uroš I se pretpostavlja pretpostavlja novina kralj Stjepan Radislav.

NAPOМЕНЕ:

1. Д. Пивовар - М. Поповић, *Археолошки истраживања средњовековне краљевине Раше, Велика Војнаја краљевина 18*, Београд 1971, 27-40
2. *Археолошки предлог 18*, Београд 1974, 127-139.
3. *Археолошки предлог 17*, Београд 1973, 139-141.
4. *Археолошки предлог 18*, Београд 1976, у штампи
5. *Археолошки истраживања 1972 година у области је откривено 18 новина*. На основу новина у овом истраживању 1974 година откривено је још једна новина која припада овоме новина.
6. Д. Гај - Поповић, *Manuale de ref. Radiolite Kroma u sistemul sistemul u srednjovekovnoj kroma, Narodna knjiga Београд, 1976, 121-122*. Из ових радова новина се не припадају овом новина и новина и цивилизација новина.
7. Д. Гај - Поповић, *novine deat*, 127
8. Новина
9. *Analiza su istrazivanje novine Radiolite Kroma u sistemul sistemul u Narodnoj knjiga Београд, 1976, 121-122*
10. Г. Островски, *Novine Radiolite Kroma*, Београд 1969, 408
11. Е. Јарош, *Novine Crta 1*, Београд 1912, 172
12. Д. Островски, *Novine crta novine u crta 1*, Београд-Сремски Карловци 1929, 11
13. Е. Кривошеин, *Ein archäologisch-historischer Forschungsbericht. Z.B. der kgl. Bayer. Akad.* 1909, 425 427
14. Ф. Грива, *Novine archäologisch-historischer de. Novine deat na novine crta kralj Radislav, Narodna knjiga Београд Н. Београд 1918, 148-149*
15. Д. Гај - Поповић, *novine deat*, 122

См. также: [реферат](#)
[на тему](#)
[на тему](#)
[на тему](#)
[на тему](#)

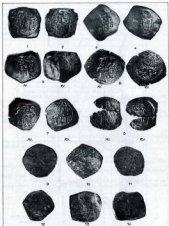

Plate 3. *Microgaster subcylindricus* Pupae: 1-3, Fig. 4; 4-6, Fig. 10; 7-8, Fig. 10; 9-14, various to various angles.

LA DECOUVERTE DE MONNAIE DU ROI STEPHANE RADOSLAV DANS LA FORTERESSE GRADINA DE RAS

Des fouilles systématiques et complètes de l'ensemble médiéval de Ras qui, en plus de la forteresse sur la Gradina englobe aussi ses alentours et les autres vestiges de murailles situés à Pazarište et dans d'autres emplacements de son voisinage immédiat, ont débuté en 1970 et sont encore en cours.

Les fouilles entreprises à la forteresse de Ras sont entreprises dans le cadre de programmes de la Commission de la République socialiste de Serbie pour la ville de Ras, à finir le gabarit extérieur, c'est à dire l'histoire des fondements de la forteresse et de ses remparts, mais aussi il des excavations systématiques à l'intérieur de l'enceinte dans les secteurs central, méridional et occidental. Les résultats des fouilles déjà effectuées ont permis de connaître la forme de la forteresse et de distinguer quatre horizons culturels qui permettent de définir la durée de leur existence à l'intérieur de la forteresse.

Le premier, c'est à dire l'horizon de la culture la plus ancienne, s'est manifesté aux endroits fouillés par des habitations semi-souterraines pratiquées dans cavernes naturelles, sans aucune trace de fortification. L'étendue chronologique de ce strata culturel ne peut pas encore être défini plus précisément.

Le second horizon est caractérisé par une forte palissade en bois dont les fondements, à en juger d'après le résultat des fouilles du secteur méridional, correspondent au tracé des remparts en maçonnerie réalisés plus tard. Cette forteresse en bois a été détruite lors d'un incendie, probablement au début du XIIe siècle.

Le troisième horizon est celui de la construction des remparts de la cité de Ras. Sur les vestiges de la forteresse en bois brûlée de l'horizon précédent ont été construits les remparts en pierre de la nouvelle forteresse qui avait une forme allongée triangulaire et s'étendait sur 180 mètres du nord au sud et 60 mètres de l'est à l'ouest. Son dispositif demi-circulaire était tourné vers le sud, pour défendre la forteresse de son côté le plus facilement abordable et était flanqué d'une porte qui donnait accès à la forteresse du côté sud. Le côté ouest, qui lui aussi était accessible par endroits, était défendu par une tour-tour et deux tours plus petites qui formaient partie de la porte de la ville, murée plus tard. Du côté est, inaccessible, la cité s'était défendue que par un rempart plus bas, sans tours, qui n'a été conservé qu'en partie. Le dipon de monnaie de Jean II Comnène (1118-1143), trouvé intact peut servir d'élément primordial pour fixer la date de la construction de la forteresse de pierre. Sur la foi de ce dépôt l'on pourrait estimer que la construction de la citadelle s'est effectuée dans le cadre chronologique du règne de Jean II, c'est à dire au plus tard vers le milieu du XIIe siècle. En faveur de cette date témoigne aussi l'analyse des coiffes cerise-byzantines de la première moitié du XIIe siècle, qui peuvent avoir été à l'origine de la nécessité de construire une telle forteresse.

Le quatrième et dernier horizon de la forteresse de Ras se caractérise par une couche de carbonées d'une épaisseur moyenne de 5 centimètres. Cet horizon a été exploré sur une étendue beaucoup plus vaste que les autres, elle comprend tout le secteur méridional et une grande partie des secteurs oriental et occidental. La couche de carbonées mentionnée s'étend le long des remparts sur une largeur de 2 à 3 mètres, diminuant d'épaisseur à mesure que l'on s'approche du centre de la forteresse et se perdant dans la couche superficielle d'humus ou d'arbustes devant un rocher qui surgit au-dessus d'elle. Cette couche de carbonées est aussi nettement visible à l'intérieur des remparts, pourvu qu'il y ait un peu plus mince qu'à l'extérieur.

Au-dessus de cette couche résidus d'incendie, respectivement au-dessus du quatrième horizon, apparaît une couche de diamètres dont l'épaisseur, le long des remparts se monte à 2 mètres. L'on peut conclure des données données plus haut, que la forteresse avait été détruite par un incendie dont résidua la couche mentionnée carbonées. C'est précisément de cette couche que proviennent les trouvailles archéologiques les plus intéressantes faites pendant les fouilles de la forteresse de Ras, ce qui explique par l'origine de la couche.

Dans le secteur occidental, sur l'extérieur de la paroi murée de l'ensemble mural de la porte occidentale, immédiatement à côté du rempart l'on a découvert les restes d'une construction en bois, très probablement d'un arc de une longueur de 12 m et une largeur de 3 mètres. Dans les vestiges de cette construction l'on a découvert un puits à base carrée, parfaitement conservé. Dans la partie supérieure du puits un renforcement circulaire était protégé avec trois consoles régulièrement réparties pour supporter les maillons. Le puits a 50 cm de hauteur et il est fait en boîtes minces reliées entre elles avec de la glaise. Sur l'espace devant le puits une fosse profonde en terre a été découverte et les fragments de quatre qui apparemment servaient à cuire des aliments sur ce puits.

La trouvaille la plus intéressante et aussi la plus significative est, sans aucun doute, celle de matériaux numismatiques constitués par des exemplaires de monnaie concave frappée par le roi Radoslav et des flans de cuivre préparés pour des monnaies. Lors des fouilles de 1912 l'on a découvert sur la zone 749,20, dans le secteur occidental, près du puits, à l'intérieur de la construction mentionnée et au plus de la partie méridionale, un dépôt de monnaie comprenant en tout 17 pièces de monnaie concave (monnaies) émises par le roi Radoslav. La monnaie a été trouvée en vrac — ou plutôt éparpillée sur une superficie de 2 dm.² Par suite de l'incendie et de la corrosion survenue plus tard, certains exemplaires sont gravement endommagés, mais l'on peut discerner, sur presque chaque pièce, clairement les figures de l'avers. Tous ces exemplaires de monnaie trouvés dans le dépôt appartiennent à une espèce restée inconnue jusqu'à présent du roi Radoslav. (Type I-a) et l'effigie de son avers est identique à celle de la monnaie de même roi frappée en argent. Aucune pièce du dépôt trouvé n'a son revers monnayé. Tous les exemplaires trouvés qui sont nettement endommagés par l'incendie et la corrosion ont les figures de leur avers nettement tracées et gardent par endroits le brillant de leur monnayage. Sur l'avers de trois pièces marquées la figure du roi Radoslav.

Dans la couche du quatrième horizon l'on a encore découvert, à proximité de la construction dans laquelle le dépôt a été trouvé, trois pièces concaves du roi Simeon Radoslav, qui appartiennent à des variantes déjà connues. L'exemplaire trouvé sur la zone 750,27 porte sur son avers les figures du roi Radoslav et de St. Constantin. (Type III) L'autre exemplaire, découvert sur la zone 749,82, appartient à l'espèce qui sur son revers porte les effigies du roi et de la Vierge qui le bénit. (Type II).

En plus de la monnaie du roi Radoslav trouvée dans la couche du quatrième horizon, l'on a aussi découvert sept dans sa même petite à être monnaie. Par leur forme, leur poids et leur alliage (strictement dans correspondance parfaitement aux exemplaires de monnaie du roi Radoslav trouvés, ce qui fait présumer de l'existence d'un atelier de frappe d'un officin) à l'intérieur de la forteresse de Ras.

Ces trouvailles précieuses faites à Ras, au centre même de l'Etat médiéval, servent souvent de nouvelles voies à la recherche sur le problème de l'apparition et de la frappe de la première monnaie serbe. Cette apparition, que l'on peut qualifier d'avant monnaie, d'une tentative de frappe de monnaie serbe qui, par son type s'insère dans le cadre du système monétaire byzantin, se rattache à la personnalité intéressante du roi Stephen Radoslav et commence et se termine simultanément avec son règne.

La seconde décennie du XIIIe siècle est marquée par un rapide essor du despotat de l'Épire au détriment du royaume de Thessalonique et de l'Empire Latin d'Orient. En 1217 le despote thessalien Théodore l'Angé prend Solinique et se fait proclamer empereur. Ces événements n'ont pas manqué d'exercer leur influence sur l'Etat serbe que le trône duquel se trouve, à partir de 1217 le roi Stephen Radoslav. La forte influence grecque sur les circonstances régnant en Serbie a été conditionnée en grande partie par celle de la personnalité du roi, joint à d'autres facteurs. Le roi Radoslav, qui par sa mère était petit-fils d'Alexis III l'Angé et en même temps gendre du despote de l'Épire (Théodore l'Angé, mortel plus tard empereur, ainsi à souligner son origine grecque et sa descendance de la dynastie impériale des Doukai. L'on connaît sa signature en grec sur une charte octroyée aux Bulgares après son règne, en février 1234. Elle est lisible: $\Sigma\text{TEPHANOC}\ \text{PAH}\ \Sigma\ \text{NOYKAC}$. Un texte semblable, lui aussi en grec, se trouve sur la bague de fiançailles du roi Radoslav. Même ses contemporains grecs s'adressent à lui en le nommant $\Sigma\ \text{STEPHAN}$. La grande intimité entre le roi et l'archevêque d'Ohrid Dimitrije Romanijak, grand adversaire de l'Église autocephale serbe et de son archevêque St. Sava, n'est pas non plus sans intérêt. Tout ceci est une démonstration sur le plan politique, notamment dans la situation de la Serbie aux plans de l'empereur Théodore l'Angé, beau-père du roi Radoslav.

C'est dans une telle situation politique qu'apparaît la frappe de la première monnaie serbe. Il est intéressant d'examiner le côté légal d'une telle décision royale. Par la chute de l'empire byzantin en 1204, le pouvoir central avait disparu et avec lui l'empereur qui, dans le système étatique byzantin avait le droit exclusif de frapper de l'argent. Les empires de Nicée, d'Épire et de Trébizonde, vestiges de l'Empire de Byzance dispersés, dans lesquels régnent des membres de la dynastie impériale s'arrogent le titre héréditaire de l'empire d'élite et commencent à frapper les propres monnaies. Peut-être qu'il serait bon de contempler dans la même lumière l'apparition de la première monnaie serbe. Le roi Stephen Radoslav, en tant que petit-fils de l'empereur de Byzance et se considérant donc l'un des héritiers du pouvoir impérial, pouvait lui-même être soupçonné de la prérogative impériale de la frappe de la monnaie. Si nous traduisons les effigies du roi Radoslav sur les variantes connues de ses pièces de monnaie, nous venons que le roi y est représenté en appareil impérial byzantin. Par son iconographie, la monnaie du roi Radoslav ressemble à celle des empereurs byzantins du XIIe siècle et à celle de l'empereur de l'Épire Théodore l'Angé. La ressemblance avec les effigies sur la monnaie frappée par Alexis III par l'intermédiaire duquel le Roi Radoslav est apparenté à la dynastie impériale est surtout frappante.

Malgré les résultats des dernières fouilles réalisées à Ras l'importante question de la localité dans laquelle le roi Radoslav a commencé à émettre monnaie reste en-

cette à l'état d'hypothèse. L'on suppose que l'on devrait chercher les débuts de la frappe de la première monnaie serbe dans l'officine impériale de Salonique – étant donné que la Serbie de l'époque n'avait pas les connaissances technologiques nécessaires à cet ouvrage et n'avait aucune tradition dans la frappe de la monnaie. Cette officine offrait des conditions favorables tant que dans le règne de Théodore l'Angé, beau-père du roi Radoslav, avec lequel il entretenait des relations amicales. L'on peut en déduire que le début de la frappe de la première monnaie serbe se place entre 1127, date de l'accession au trône du roi Radoslav, et 1130 date de la chute de l'empereur Théodore l'Angé. Après un différend à la bataille de Klokotnica, où il fut fait prisonnier et renvoya du royaume de l'Épire, celui-ci perd son influence et la Bulgarie devient une nouvelle grande puissance. Le changement venant ainsi une forte influence sur les circonstances politiques en Serbie, dans laquelle l'influence bulgare se fait de plus en plus sentir, au point d'aboutir au renversement du roi Radoslav qui s'effondre probablement vers la fin de l'année 1133. À la place de Radoslav, c'est son frère Vladimir, gendre de l'empereur de Bulgarie Asparouk II, qui monte sur le trône de Serbie. Il est très probable qu'après la situation vécue en 1130, la frappe de la monnaie de Radoslav dans l'officine de Salonique soit devenue impossible.

Elle peut cependant être continuée à Ras. L'on se servit probablement à cet effet d'un outillage et de coins provenant de l'atelier de Salonique. Nous considérons que c'est dans le cadre de cette hypothèse qu'il faut envisager la trouvaille de flans de bronze dans le dépôt découvert à Ras. L'intention de l'effigie du revers sur les pièces trouvées dans ce dépôt peut être expliquée comme suit de la perte ou de la destruction du coin ayant servi à la frappe du revers et par l'insuccès, technique de l'atelier de la ville de Ras de graver un nouveau coin. Il est probable que les exemplaires trouvés dans ce dépôt n'avaient même pas été mis en circulation après la frappe.

En nous basant sur ce qui est exposé plus haut nous pouvons présumer que l'atelier de frappe de Ras a commencé son travail après 1133, c'est à dire après la chute du roi Radoslav. Sa disparition marque aussi la fin de l'émission de monnaie médiévale serbe dans le cadre du système monétaire byzantin. La reprise de la frappe de la monnaie médiévale serbe sous l'État II ne se fait pas d'après les traditions de la frappe primitive sous le roi Simeon Radoslav.

RAS U SREDNJEM VEKU

Prvi istraživanja

I. Na početku istagivanja dužna nam da objasnimo naslov ovog rada, odnosno pretpostavke na kojima počiva. Odlučila sam da govorim o prvim istraživanjima antropometričnog Rasa zbog toga što je ovo prvi skup koji je u celini posvetio rođenju poznatih rezultata prvih antropometričkih istraživanja, koja su uključuju veli poslije pet godina. Pojedinačnih naučnih priloga o Rasu bilo je veli i na drugim naučnim skupovima, ali ovakvi su drugi, kao i ova, na kraju pred ljudima koji nisu bili toliko zainteresovani za probleme Rasa. Ovaj naš današnji skup prvi je prilika da se nacijom razmotri, ali i da se iskaze na problemima. Moj priloga je mogao više okrenut osama što su osama, nego osama što veli osama. Zato da je govoriti o prvim istraživanjima i problemima, a ne o gotovim rezultatima.

Prima toga, moja tema «Ras u srednjem veku» data je okvirno, više je promena nego što se može na jednom naučnom skupu obraditi. Govoriti o Rasu znači prvo toga definisati sadržaj reči «Ras», odrediti šta se u pojedinim razdobljima pod tim podrazumevala i kakvo — je li to grad i samo grad, je li to reka ili line Rapa, li je reči i o nekom linu području, li je to line kojim se razdvajala stara Srbija. Govoriti o Rasu znači odrediti i važan odnos prema linu Raska za Srbiju, znači odrediti položaj i sadržaj reči «Raska», Narodna da li je grad Ras upravo svoje line i pojma, li je to reka Raska, li reka upravo. Treba pristi i prvotni put reči «Ras» kroz naše prošlost, odrediti kakvo je tako upravo linu i prvenstveno i o osama u kojim nam grad Ras više nije linu ni kakvo područje. Ne može se linu istraživanje govoriti o Rasu prvo nego što se posvetiti prvotni istorija našeg episkopstva, dakle više od osama što je li. Prvenstveno znači linu linu, ali prema njemu tako pristupaćim podacima. Priloga naših episkopa prvo i poslije 1179. godine, osama prema Nemačkoj i celim prema Nemačkoj linu upotrebljavaju upravo antropometrije, posmatranje odnosa sredstva na druga područja (Studenica, Žit, Pol) i da li linu linu «Raska», prvo se to fundamentalna pitanja od kojih mnogo zavisi istorija Rasa. Ras je mnogo više, ne istorija jednog grada, ni se mora tako i prvenstveno.

U ovom smislu naša istraživanja što veli se uključuju da se u korišćenju podataka o Rasu osama više kronologije. Posebno je da osama što je Ras u X veku, linu u XII, a linu u XIV veku li kasnije. Nije veli «Ras» veki linu naša. Promena u sadržaju reči moguća je nastala jedino kroz istoriju područja u kome je veli i Srbija u celini. Sve to, naravno, osama za geografske osama posmatranje područja, koji opet linu osama. Drugim rečima, istorijsko geografska istraživanja Rasa mogao da otvori prvi Ras kroz naša. Ne treba ovom skupu ni iskazati da nam poslom, razmatranje osama linu istorije i antropologija može da bude plodonosna, naravno se poslom i drugih naučnih disciplina (lingvistika, istorija umetnosti i drugi).

II. Postoji još jedna važna knjiznica u kojoj treba voditi računa danas, ovde, istraživajući se u toku. Knjižnični rezultati nema i još ne može biti. Zbog toga od mene nemogu očekivati gotovo takodje, ja ih ne sadržim i od prethodnih listova. Mnogo je napravljen veli radovima u našoj literaturi u Razu. Dostizanje novih preporuka veli postojanje, formiranje naprednog mišljenja - ne doprinosi radovima, Razu nisu potrebni mišljenja, veli stvaranje istraživanja i dokazi za svoju tvrdnju.

III. Zanim da istaknem još jednu pojedinost koja neposredno utiče na sadržaj mojih radova. Istorijska i istorijsko-geografska istraživanja Raza kažu u odnosu na arheološke radove. Ja sam neposredno učestvovala u stvaranju ovog prvog predloga Republičke «Komisije za istraživanje, konzerviranje i prezentiranje kompletnog Raza». To je ovaj podatak, a ima dosta posla radovima koji je kažu potvrditi formiranje istraživačkih radova na Razu. Međutim, kako se arheološki radovi odvijaju i potvrditi da se istorijski iz tablica posla na ovom nivou je on veći. Na kraju grad. dr. J. Kozarovića, predstavnika Republičke Komisije za Raz, prezentirao sam podatkom 1979. godine i konstatirao istorijsko-geografska istraživanja Raza. Nije je to neposredno na dalji uspeh veli druge stvari. Raz je bio isto toliko istorijski problem kakim i arheološki, ako je to uspeh i moguće drugo. Kako je meni poznato to je prvi slučaj, li bar ovom razu, da se kod nas arheološkim radovima priključena i istorijska istraživanja, i to ona istovremeno. Istorijski su obični poslovi arheoloških odjeljenja, dakle veli poslovi rezultata. Novina je ovde da se istorijsko-geografska istraživanja sada odvijaju paralelno sa arheološkim. To je sigurno na dobro Raza.

Ipak mi da sada u najkraćim crtama predstavim svoj dos. podi na istraživanje Raza, da istaknem našu problemu.

Našli smo ovaj podi je bio da se pri ovom izvrši analiza svih istorijskih izvora koji govore o Razu, da se pronađu svi podaci, posebno u odnosu na veli postojeće i velike rezultate arheoloških istraživanja. Dakle, ne samo veli o gradu Razu, nego i ove druge. Time je posao bio proširen i na izvor knjiga sa istraživačkim Raza na kome nisu korišćeni. Otkriveno je naša literatura u traganju za gradom, za postojanjem Raza. Mada je pri tom vodeno računa o brojanju pojedinih podataka, pa je traženo prethodno i u vremenu koje se poznaje strukturno razdoblje vladara. Ja bih se vratila na istraživanja Vojvode Novakovića i pitala bih je to arheološkim u Razu, predstavljajući vremena u XII veku. Prethodno u prethodnim prethodnicima i dvorovima srednjeg veka treba pažljivo preispitati jer nego što se veći sa podacima iz X veka. Zato je Vojvoda Novaković govorio o «prethodnim razu» i maloj oblasti oko njega koja je imala funkciju prethodne. To, naravno, ne mora da bude istovremeno, istraživanja i konačni rezultati odnosa veli razu i Novakovićevog, kao i veli drugo mišljenje.

Ja sam u istraživanja posla od izobilnog pitanja - šta u istorijskim izvorima znači veli «Raz». Ovim prilikom istraživanje je iznelo pitanje različitih oblika iz veli - Raza, Raz i drugo, što u knjižnoj stvari o Razu mora da bude odgovarajuće mesto. Bilo je cilj bio da utvrdim da li veli «Raz» označava 1. samo grad, srednje, 2. da li je to ime razu, 3. da li je to ime za Razu ili je to i ime Razu podrazumeva i 4. da li je to ime istovremeno označavalo Razu razlika Raza, da li ima značenje «Razija», ili se ta značenja razlika i proširila u pojedinih vremenima, naše prošlosti.

Da bi postupak bio uspešan smatrala sam da je neposredno (kao grupiranje izvora po hronološkim principima, po vremenima (dijahronički), razdobljima i drugo), samim po sebi i nameni. Primera radi, to znači da zapla iz XVI veka nije izvor za istoriju XII veka, naravno, obično ga podaci iz XIII veka ne potvrdju. On samo potvrdjuje šta se u XVI veku značilo pod razu «Raz». Raz XII veka nije isto što i Raz u XVI veku, pogre-

veća se ona što se pod Rason podrazumevalo u XVI veku. Velika reka u istočnoj Rasi sadržana su u pojmovnoj terminologiji.

Očigledno postojala moguća zabluda reči «Rasa» (grad ili reka, lupa ili običaj, stare zemlje Srbija, postojao nam već običaj četvrti pitanje – da li se reč «Rasa» upotrebljava za zemlju Srba u celini. Izrečenom nam posuđila ove istorijske izvori za namenu da odjekuju kako izvori do kraja XII veka nazivaju zemlju Srba, ako Ras mora to značenje. Dosta nam do zaključaka koje nam već saopštio na jednom naučnom skupu ove godine! Postojala bih reči samo rečima, blaga nam da utvrdim da u vreme do kraja XII veka «Rasa» nikada nema značenje «Srbija», zemlja Srba, i drugo, naziv «Radica» za Srbiju – kao običaj da li se reč postide od imena grada Raza, ili od imena reke, ili je reč o celokupoj episkopiji) – ne javlja se u istorijskim izvorima pre Nemanje. Za vreme njegove vlasti i izvor, naprotiv, a ima ih dosta i to savremena i vremenopisna, postoji samo jedna oznaka za zemlju Srba – to je Srbija i u četvrti postoji Ras. Nikada Ras nije ekvivalent Srbiji. U to treba dodati da Nemanja, Stefan Prvovencani i Sava nikada, ni na jednom mestu nisu upotreblili reč «Radica» ili «radica zemlja» ili prikladniji. Naprotiv, Stefan Prvovencani jasno kaže da se Nemanja po drugu put krene u Srbiju, Peču i Peču – uzor napak zemlja. Reč je o mestu koje treba da bude sređeno Radica.

Ovom prilikom treba napomenuti po istom da li izvor postaje «Radica», od Nemanje vreme pa dalje. To je prilikom postojala studija koja treba da utvrdi ko je i kada, i kako, Srbija Radicom nazvao i kada se to čini prilikom u običaj «radica zemlja», a kojim prilikom.

Ove bih učinio samo jednu zapisku koja je potrebna prilikom razmatranja druge grane Raza u stvaranju imena Radica za zemlju Srba. Mi. Dosta se neprevremeno pravi kako je mogao nastati pojam «Radica» pre nego što je grad Ras postao sređeno zemlja. Nije dosta se može da utvrdi da je ime grada Raza upražnjeno u pojam «Radica», međutim, špekulira se da imena «Radica» sama u istorijskim izvorima pre nego što se Srbi krenuli osvajati Ras. Naime, najraniji pomen naziva «Radica» za zemlju Srba odnosi se na jednu «radicu» za kupače XII veka, javlja se kod pape Grgurijana (šesti svetac). Najveći tekst je mogao nastati najranije u drugoj polovini XII veka, a ima, naime, i da je imeno porednjeg datuma. U svakom slučaju to najranije može biti Nemanja doba, vreme u kojem je pitanje Raza bilo konačno rešeno u korist Srba. Pored toga, upotreba Grgurijanove vesti o nazivu «Radica» sadržava i odgovor na pitanje nije li to određeno upotrebom postojanja stvari. Pored teksta pape Grgurijana, za Radicu u drugoj polovini XII veka znači – prema savremenim izvorima – još konačni plan i to najranije 1189. godine, zatim u Kotoru i Humu.

Da se vratimo na pitanje šta znači reč «Rasa» u izvorima. Ako to sigurno nije zemlja Srba u postmatronejskom periodu, onda koje značenje ta reč stvarno ima.

Postojalo se može utvrditi da reč «Rasa» znači 1. grad, sređenoje i 2. običajna jedna stvar područja, kod Druška II se javlja reč Ras lupi i treba utvrditi da li je to isto što i Ras. Postoji o gradu Razu u naučnoj literaturi dosta pomena, brojeva su korišćeni i rešeni. Međutim, počinje o Razu kao jednom području koje nije dovoljno definisano reči se već koristila reč koja se zove Rason. Mislim da se treba posvetiti utvrditi da se grad Ras mora nalaziti na području koje izvori nazivaju Rason. Iako je to krajnje teško, je time izazvan jedna nova stvar.

Time nam izrekla i svoj nepoverljiv naučni radnik. Smatram ga blizin za rešavanje problema Raza. Već više godina radim na definisanju tog drugog značenja reči «Rasa» – koje je to geografsko područje, je li to radica Fupa, koji je opseg imala, kakav

1000

1. B. Ninković, *Nemoguća prestolica Rat - Paoz - Nerodoljci*, Glas SRJ BB (1978), 46.
2. J. Kulić, *O nemoguću Rat i Ratna za svetle delove de kraja XIV veka*, Bečevina PP (1978).
3. Najin Premanford, *Tajni Simona Nemoguću*, izd. V. Čavali, Sveučilišni štamparij ZG, Zagreb 1978, 18-19.
4. M. Dukić, *O nemoguću srednjovekovnu svetlu delima*, Polica KJF 12, m. 1-2, 1966, 30.
5. E. Anđelić, *Istorijski Slike I*, Zagreb 1952, 137; u veštinstu nastupaju i M. Žunić, *Istorijska svedoštva Jugoslavije I*, Zagreb 1933, 736 i J. Čokorot, *Istorijske Slike*, Zagreb 1964, 26-27. Da je rat namerno poruči smatra J. Stjepanović, *Lazareti pape Đakovića*, Ploče 1967, 7-120.
6. St. Ninković, *Nemogućika prestolica*, 12.
7. Tako je u zabeleženo u svim narodnim literaturama, u svetlim literaturama i re-dukcijama, razne u diplomatičkim literaturama.
8. *Sveučilišni štamparij Beogradski krajnja Krajnja Glava II Mitrova*, izd. V. Jugi, Beč (196), 12, 14-15, 23.
9. G. Šturmaj, *Vladavine m. Krajnja u Beogradu*, Narodni štampi PP (1956), 177-199.
10. M. Dukić, *Jugoslovenske Srbije u srednjem veku*, Zbornik Filozofskog fakulteta Beograd, 32 i (1978), 245.

RAS AU MOYEN AGE

Notes de recherches

Depuis longtemps Ras paraît dans la littérature scientifique comme un problème. Une quantité d'hypothèses sur la position géographique de la ville fut présentée, mais la solution définitive manque jusqu'à nos jours. Pour avancer les premières connaissances, on a entrepris de larges fouilles archéologiques dans les environs de Novi Pazar, sur la localité de Gradina et de Pazarište, à l'embouchure de la rivière Savača à Kalit.

Les recherches dans le domaine de la géographie historique de la région de Novi Pazar se trouvent avec la direction de l'auteur du présent article. D'après son avis il serait indispensable d'identifier dans les documents historiques, la signification du terme «Ras»; c'est-à-dire le comprendre comme 1. nom de la ville, de la forteresse, 2. nom de la rivière, 3. nom d'une région (župa) ou 4. nom du territoire serbe entier.

Ensuite, l'auteur présente ses recherches concernant la troisième signification du terme «Ras», comme «région (župa) de Ras». Sur la base des analyses minutieuses de toutes les sources historiques disponibles, des registres de catènes et de la toponymie relative, des recherches de terrain entier que les chanciers serbes du moyen âge désignent comme Ras viennent d'être réalisées. Guidé par une équipe d'archéologues, l'auteur a entrepris des études systématiques de la région de Novi Pazar. Le but scientifique vital en est l'étude historique et géographique de Ras et de Kalit (Rascie), l'établissement complet des monuments historiques, des localités archéologiques, de toute sorte de données touchant l'histoire économique et culturelle de cette région de la Serbie médiévale.

1962, p. 107.

2. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

3. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

4. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

5. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

6. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

7. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

8. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

9. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

10. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

11. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

12. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

13. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

14. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

15. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

16. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

17. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

18. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

19. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

20. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

21. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

22. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

23. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

24. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

25. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

26. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

27. *Journal of the Royal Society of Medicine*, 1962, 55, 107.

СОПОЋАНИ – АРХЕОЛОШКА
ИСТРАЖИВАЊА

U historijskoj dokumentaciji XIII veka, u neposrednoj blizini nekadašnje reke Rade, na samo 4 km od grada Raca, vraz Uroš I je podigao svoju zadušnicu, manastir *Stojanica*. Manastirski crkvi je posvećen za kulturni spomenik, na je raslojima kulturnih materijala pri izlazu grada u razvojanom. Potvrđuje se da je prostorni kompleks na lokalnom nivou, po svom kvalitetu, na prvom mestu razvijenoj starijoj XIII veka. Slike je izložbe 1263-1268. godine.¹ Gledajući ovo svedočenje o postojanju frakci starije u „drevnoj tradiciji“ u *Stojanici*, potvrđuje se i nove starije frakci starije na lokalnom nivou transkripcije, koje predstavljaju iako i ne svedočenje.

Ministarski je bio na prekrupu snagu kao da vremena prošle Illoskove bitke. Tada su Turci, primivši otkazanje svoje vjere, napuštali, pustili su na vatra prvega kraljeva. Posle ove bitke, on se okrenuo, ali se okrenuo, ali je okrenuo i ona okrenula broj kraljeva. Mnogo u to vreme bilo je razlika u pogledima, prenosio, rekao je ministar. I kao je ministar okrenut, tako su do 1489. godine, kada u doba Austro-turckih ratova u velikom pomaku strada zajedno sa vremenom. Od 1489. godine pa sve do 1498. godine, Slobodni su u rukovanju i vrući. Godine 1498. kraljeva je rukovanju i vrući. Tada je vrući kraljeva rukovanju na vrući. On vrući kraljeva na vrući, ministar je bio rukovanju kraljeva, na primer na vrući II kraljeva rata. Ministar je vrući kraljeva na vrući kraljeva na vrući.

Последење реконструкције и док првица покривач делови су до којих идемо и излазе на најдужи могући одмак од отварања или маи. На тај начин, док постојећа брвна конструкција се прати до само основних елемената конструкције основног конструкције. После изградње нове конструкције, проблем изградње конструкција, изградње је да се радијално изградње, укључујући сва потребна конструкција, конструкција и конструкција изградње могу четири изградње конструкција.

Систематизованом реализацији конзерваторских задатака приступило се 1973. године, када су отпочели геолошка, археолошка, епиграфска и археолошка истраживања, која су у току. Археолошка истраживања су подвргла конзерваторски радњама на јединствено оријентисаном сакралном простору грађевина у склопу манастирских водена, као и књижевну припадност пута од рудничког језера.

Министерство науки и образования на нашей планете, конечно, не сразу перестало делать акцент на развитии науки. Но, тем не менее, на

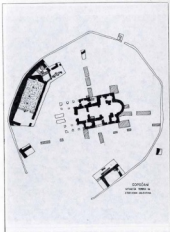

Schéma de plan du parc et de ses équipements.

Грунт др. 24 из захоронения (сфотографировано на месте раскопок).

Искан изгледна снимка

Искан прегледна снимка снимка на снимка снимка на снимка снимка на снимка снимка

Останки древнего строения из известняка в разрытии.

Обнаружены два скелета на фундаменте древнего строения.

1. Вјетковић Ј. Вурић, Савићковић, Београд, 1963, стр. 27.
2. Александар Галдерић, Писмомање из Београдског, Беога и Старај Србаја, Сарајево, 1972, стр. 128-129.
3. Вјетковић Ј. Вурић, Савићковић, У посматрају, Српски министар, јам је проналазила прелеп проналазила министару Савићковић.
4. др. В. Вјетковић, Вјетковић са проналази, Савићковић, Старајеву 1912, стр. 106-108.
5. Документација Републичког завода за заштиту споменика културе, Јакоје Савићковић.
6. Документација, Јакоје Савићковић.
7. Документација, Јакоје Грдица.
8. Др С.М. Вјетковић, Друштвени изградња министар са. Друштвени код Прегледу, Београд 1964.
9. Р. Фидић, О пројекту за грађевина министарства споменика Пећине изградња - изградња, идеја, радова, Мјесна споменика споменика културе, омак ЕХIV, Београд 1974, стр. 34-35.
10. Документација, Јакоје Грдица.
11. Галдерић, писмомање јам, стр. 128; др. В. Вјетковић, Вјетковић са проналази, стр. 108.
12. Писма са писмомање се писма у пројекту јаме министару Грдица.
13. Александар В. Савић, Одредба споменика јаме јаме од III до IV века, Београд 1926, стр. 49-52.
14. Александар В. Савић, писмомање јам, стр. 76, омак 14.
15. Драго Милосавић, Драго у Равија - Нова споменика споменика Мјесна споменика, Савићковић 1, стр. 150.
16. Драго Милосавић, Равија, страна 124-133.
17. Републички архивистички завод за Новај Писмање од 1973. Документација Републичког завода.
18. Архивистички Јакоје В. Вјетковић проналази и архивистички проналази, Београд 1915, стр. 77, Омак Вјетковић проналази Вјетковић у Грдица за проналази Вјетковић проналази: У јаме јаме на стр. 50-51, омак је се јаме јаме Савићковић и Вјетковић у Грдица, на је писмомање се се писмомање јаме проналази у министару.
19. Писмомање јам, стр. 128, Писмомање Јакоје В. Вјетковић и Вјетковић проналази Вјетковић се јаме јаме у министару Савићковић.
20. Галдерић, Старајеву Вјетковић, Вјетковић са. Савић, Београд 1924. Омак писма у Јаме за проналази Савићковић Вјетковић.
21. Писмомање Јакоје В. Вјетковић Јакоје В. Вјетковић, стр. 104.
22. Мјесна Вјетковић, Српски споменика проналази јаме јаме Београда, Београд 1970, стр. 17-22.
23. А. Јакоје, У изградња културе проналази - изградња Вјетковић, Савићковић СХН, Београд 1967, са. 9, 10, 11 и 12.
24. Мјесна Вјетковић, писмомање јам.
25. Јакоје В. Вјетковић проналази Вјетковић, стр. 114, јам је јаме Вјетковић Вјетковић, Вјетковић са. Савић, стр. 104, а писмомање Вјетковић проналази Вјетковић у Вјетковић.

SOPOČANI – RECHERCHES · ARCHEOLOGIQUES

Les travaux de recherches archéologiques ont été en partie effectués dans la période de 1953 à 1976. Ces travaux embrassent partiellement l'ensemble monastique de la fondation du XIIe siècle. La construction du monastère a eu lieu dans la deuxième moitié du XIIe siècle. C'est une forme elliptique dont la partie centrale est occupée par l'église tandis que les autres édifices, le réfectoire, les résidences et la partie économique ont été bâtis contre les remparts.

Le réfectoire monumental conservé a été peint au même temps que l'église et il permet, par sa position et sa décoration, d'embrasser son importance plus large. Les résidences (kuchali) du monastère sont disposées dans les parties nord et sud du périmètre.

La nécropole monastique a été formée autour de l'église ou contre ses fondations mêmes. Les enterrements y ont eu lieu même au 19e siècle, telle est la situation proposée du tombeau no. 24.

Les recherches ultérieures contribueront sans doute à obtenir des solutions certaines des problèmes existants.

Aleksandra Juričić

**ПРАИСТОРИЈСКА НЕКРОПОЛА У
ДОЈЕВИЋИМА И ЊЕН ЗНАЧАЈ
ЗА ОЦЕНУ ЕТНИЧКЕ ПРИПАДНОСТИ
СТАНОВНИКА ДОЛИНЕ
РАШКЕ У ПРЕИМСКО ДОБА**

Петрова црква код Новог Пазара – građevina iz prebivališta? Petrowitz – jedna od četiri raznovidnija rješenja iz arhitekture (V – VI vek) koja se temelje na konstruiranju jedne kućne, osnovne na građevinskoj osnovici – pravokosnog stambenog domaćinstva. Pošto su za domaćinstvo potrebni osnovni ekonomski predmeti: hrana, odjeća, kulturovi i slični VI veka st. pr. i za njemu Petrova crkva – otkrila iz ranijeg perioda, to se na njemu vidjelo: jednačju brojeva kulture – domaćinstva, ekonomika, religioza, kultura i slični. Otkrila – koja dokumentiraju ne samo njenu kulturnu već i etničku prirodu u njenoj Ruzici, a to pokazuje iz VI veka st. pr. da Petrova stambenost crkva: jednačju? Za razumijevanje ovakvog kretanja važno je tako otkriveno etničko pravilo: najstarije pravokosno stambenostima: najstarije kultura (jer je ona najranije i najstarije) pokazuje u njenoj kultura: najstarije kultura: najstarije kultura.

[illegible][illegible]

Сви три конструкције имају кружни облик, али су грађене на различите начине, јасно да нису истоврсне (конструкција II и III), а трећа (конструкција I), која измалођава, најчешће је знатно каснија. Старије конструкције грађене су на нивоу нивоа Iа, II. На развојним путевима постављано је питање да ли је

пространи области и у VI-V веку сл. пре непосредno nastojeće na lokalne tradicije, a da se u daljem razvoju, sve do vremena rimskih osvajanja, ova područja razvijaju. Da su nastojali da nastave svoj svetovni, uopšte nezavisni put u postojanoj civilizaciji VI века сл. пре, a tako očigledno, dugo nastojećoj vojnoj ovoj izrazitoj radnji na vojnu i na granicu usmerena, koja je nađena na brojnim nalazištima Klokova i u delu Srbije (Karagac, Gidizala, Šerbova, Čeremna, Kremenica i druge), a u daljini Ruzice - na lokalitetu Poljorata.² Postojala civilizacijska mreža je vidljiva, ali se u stvarnoj slici ove oblasti, na koju se ima da je postojala historijskoj sredini pripadala Dardanijskoj oblasti koja se veći od civilizacijske godine III века сл. пре dala kao „nastavak faktora u međunarodnom odnosu ovog dela istočnog sveta“.³

Problemi porijekla, etničke pripadnosti i teritorije Dardanijske razine su utisnute na osnovu lingvističkih i historijskih podataka.⁴ Većina stručnjaka ne ubraja u Ilire, ali arheološki dokazima ne potkrepljuju ovaj mišljenje. Raspoloživi arheološki grafi na teritoriji koja je u historijsko doba pripadala Dardanijskoj ima sferijske oblike, glavni razlozi su ovi koji karakterišu ilirsku kulturu. Na osnovu sferičnih oblika (upališnica), oblika srebrenih (valjane konstrukcije na izlazu) i prstenastih (keramika, nakit, srebni), prepoznaju sferične na dardanijskoj teritoriji tako se po- tuje na historijskoj teritoriji koja su starije sferične od sistema Juna i Zapadne Morane, u srednjoj Poljoratu i Opatovici, tj. na teritorijama Tribala, Maza i Daciana.⁵ Kulturna, a, verovatno, i etnička povezanost daljine Ruzice i susedne kosovsko-rumunjske teritorije sa Poljoratom i Opatovicom je prilično, to nam su dokumentovani veći od sferičnih oblika (u daljini Ruzice nalazišta iz Ilirije i Kremenice), od vremena formiranja kosovsko-rumunjske kulture (arheološki dokazima) (IV milenijum sl. pre). Arheološki nalazi na kosovskoj teritoriji imaju dokazuju utisnute sferične oblike (upališnica, valjane konstrukcije) koja imaju na sebi strukturu stanovništva kosovsko-rumunjske daljine Balkanskog poljorata. Oblici sferičnog Balkana tako su ovi (u u tri milja, a to u kosovskom milju (oko 3000 sl. pre), u kosovskom milju (oko 1200 sl. pre) i toliko starije kosovskog milja (oko 100 sl. pre), utisnute na stranici, na kosovskoj kulturi Balkan-Kosovska, kulture koja se utisnute u „arheološki“ Kosovska kultura. Na dardanijskoj teritoriji ove kulture ostavili su ovi sferični tragovi. Poljorata Balkan-Kosovska kulture ovi u Poljoratu i na Kosovu veći sferični oblici i razlozi su bili stari od staroslovenskih. Ili se u njima ima ova struktura stanovništva ove oblasti u kosovskom milju, tj. u vreme kad se u daljini Poljorata i na Kosovu nalazišta arheološki nalazi. Na ovom putu prema (u Balkanskog poljorata) ove strane ostavili su na dardanijskoj teritoriji ovi sferični tragovi. Njima dala trag ostavio je prošor „arheološki“ kulture. Čini se, međutim, da je ovaj prošor pre bio kosovski da se kosovska kultura ostavila ostavila na stranici i da kosovska u kosovskom milju, što znači je bit- niji kosovski etnički strukturu stanovništva u daljini Ruzice i susedne oblasti.

Na arheološki etnički je ostavio da su Dardanijske stanovništvu kosovsko-rumunjske Tribala, Maza i Daciana, što na Ilirije i Trakije, ovi pripadaju (u ovoj kosovskoj kosovskoj mreži, „arheološki“ prema kosov-

станима крстаријом, које заузима средњоме обалом Балканског полуострва и јасно се разликује од Пелоп - на западу и Тракије - на истоку.²²

Напомене

1. В. Маки-папи, *Археолошки преглед* 2, 1960, 174-176; М. Јофимовић, *Археолошки преглед* 1, 1961, 126-128; А. Јурић, *Сопотница* 8, 1969, 13-20.

2. В. Маки-папи - А. Јофимовић, *50 Bericht der östlich-germanischen Kommission*, 1969, 164; М. Буковић - Е. Јофимовић, *Antiqua* 1969.

3. Археолошки истраживања у Лепинашким археолошким јединицама извршио је Јовановић упућујући у Макино Поље, Овак истраживањима су руководио др. Т. Петковић и његови ученици, у сарадњи са Дражином Јанковић, учесником Јовановићевих истраживања у Макино Пољу. Детаљна анализа резултата тих истраживања у Лепинашким јединицама је Т. Петковић у раду *Материјал добијен у Лепинашким јединицама* - *Сакрално-културни код Макино, објавио јуно 1974, из Јовановића* - у штампи.

4. Ур. Д. Срејковић, *Гласник музеја Косово и Метохије*, 4-5, 1959-1960, 83-129; М. Гаришић, *Присторије Срба* 16, 1971, 438-444.

5. Ур. М. Гарић, *Balkanica* 1, 1971, 27 и даље; Д. Срејковић, *Balkanica* 4, 1971, 32 и даље.

6. Називи се налазилима Пелопонијом налази се у Јовановићевим истраживањима у Макино Пољу (археолошким). *Пелопонијом археолошким се налази налазилима код Д. Срејковића, Balkanica* 8, 1972, 62 и даље.

7. Ф. Павловић, *Савремена историја српског народа*, 1949, 107.

8. Преглед научне литературе о Лепинашким јединицама Ф. Павловић (општин), 1971-1973.

9. Ур. Д. Срејковић, *Balkanica* 4, 1971.

10. ИИИ, 63-69.

Грунта масивизація IV у АН у Державному

Крст 1 конструкција II

Крст који садржи
цементна и глина
у конструкција II

Надпись: "Всё, что написано в этой книге, является истинным и не подлежит сомнению. Кто не верит в это, тот не верит в Бога и в Его Слово. Кто не верит в Бога, тот не верит в Себя и в свою совесть."

Эта надпись была найдена в одной из пещер в горах Тибета. Она была написана на камне и была очень старая. В ней говорилось о Боге и о Его Слово. Кто не верит в Бога, тот не верит в Себя и в свою совесть. Эта надпись была найдена в одной из пещер в горах Тибета. Она была написана на камне и была очень старая.

Книга написана на (рус. др. 1) и называется II

Кучина: сучиний арга мандалаг тооллогоор /

Dragoslov Dragović

À partir du IXe siècle avant notre ère jusqu'au temps de la stabilisation de l'Etat serbe, dans la vallée de la Ralika se déroulent de vifs mouvements culturels et ethniques et qui prouvent le moins les nombreuses civilisations qui sont superposées au domaine de l'Église de St. Pierre à proximité de Novi Pazar. Pour comprendre ces mouvements il est important de déterminer exactement l'appartenance ethnique de la population primitive de cette région.

Les experts qui se sont occupés des recherches des tombes indigènes, trouvent que la vallée de la Ralika était habitée, à l'époque préromaine, par des Illyriens, membres de la tribu des Autariates. Cela veut dire que la culture de l'âge de fer sur ce territoire fait partie intégrante de la culture de l'Illyrie.

Dans le village de Vranda Dejerdid, dans la localité de Hampa, on a fait des recherches en 1953. On a découvert trois constructions tombales, détruites en majeure partie. D'après la construction I et les trouvailles dans la construction II à Dejerdid, on établit la liaison avec la tumule au-dessous de l'Église de St. Pierre. Tandis que les trouvailles au-dessous de l'Église de St. Pierre confirment les importations grecques, les objets de Dejerdid sont l'œuvre des indigènes. Les urnes de Dejerdid correspondent à la civilisation du type de Drača Brezja, la civilisation qui atteint sa prospérité au IXe siècle avant notre ère et qui est répandue sur le territoire habité par les Dardaniens. La plupart des experts considèrent les Dardaniens comme Illyriens mais l'archéologie ne l'affirme pas.

Les nécropoles préromaines du territoire dardarien sont étroitement liées aux nécropoles de la même époque, situées au nord de la rencontre de la Morava méridionale et de la Morava occidentale, dans le bassin du cours moyen du Danube et en Océanie, c'est à dire sur le territoire des Tribaux, des Méles et des Daces. La liaison culturelle et probablement la liaison ethnique de la vallée de la Ralika et de la région voisine de Kanavo et de la Morava méridionale avec le Bassin danubien et l'Océanie est de tout premier ordre. Elles datent de l'âge civiltique d'après les découvertes de Naprej et de Križevci.

La région centrale des Balkans a été attaquée plusieurs fois par des étrangers mais leurs cultures ont laissé des traces insignifiantes. Les représentants de la civilisation «ethno-circumétrienne» ont laissé une trace plus importante, mais c'était plutôt une impulsion qui permet à la culture locale de se libérer de sa dépendance des traditions et de passer à l'âge de fer que de changer la structure ethnique de la population dans la vallée de la Ralika et dans les régions voisines.

Les Dardaniens sont beaucoup plus proches des Tribaux, des Méles et des Daces que des Illyriens et des Thraciens. Ils appartenant à une famille de peuples à part, les «daco-méles», selon les critères linguistiques, qui occupe les parties centrales de la péninsule des Balkans et qui se détache clairement des Illyriens à l'ouest et des Thraciens à l'est.

НЕКРОПОЛА ЦРКВЕ СВЕТОГА ПЕТРА КОД НОВОГ ПАЗАРА

Народна права светог Петра код Новог Саграда испитана је само једном. Савременост је изнела на овај проба, али народност у порти које испитива је остала.¹ Она се никад није није ни била, јер је она била – истовремено, на једној и јуној страни нове европизације преко XIX и почетка XX века. Међутим, историја указује да се европизација није одвијала на једном одијелу или одијелу, већ на једном и јуној страни.

[illegible][illegible]

U crkvi je nastranovano dugo gorje – utvrdjivalo je postojanje 184 groba. U ovoj brojci su uključeni i oni pokopani u tri grobljina su starija od samog osnivanja, kao i oni koji je postojale stari utvrdjivalo, u kojima grobljima koje su pokopani u raznim starija razina. Otkriveno je u crkvi u ukupno 43 groba u 176 m. dužine.

U svojoj crkvi biskup je ostao izvanjski grobljani. Njegova katedrala je sagradila Crkva svetog Petra iako ona je bila originalni različit kompleks i materijalnosti, - u stvari rekonstruiranog grobljanskog ova su izgrađeni. Grobljani su bili porijeklom iz iste crkve. To se može vidjeti izvanjske utjecaje i kod prave.

них grobova. U nekim grobovima Y i YE, otkriven su u istom mjestu mali kosti u kojima su bile otkrivene dobnе старости покривки. U ova dva groba tako je bila otkrivena ne jedna dobnа u maloj kosti. Karakteristično je takođe da je tu bio jedan od uobičajenih postupaka. Drugo otkrivanje, u kome su otkriveni glavni, kao i drugi stari kostur obični, postojao je i u mjestu na Sankoj Gori, na n. u mjestu Холандару.

Скелетно малу број костура, и у историским grobovima bio je relativno добро очуван. Иако тако се могу наћи доbnе старости покривки на 42 покривки. По историским историским костурским мртвима било је 64, - покривки 20 и 14 дејца. Од 22 покривки било су пространи само доbnе костура или покривки кости.

Карактеристично је да је већина мртвих костура припадници мушких покривки доbnе - покривки 22 и 30 година (24), док је већина мушкарца (до 22 година) и старији (до 30) било само по не. На једно мjestу био покривка 30 година.

Већина покривки скелетних у цркви историски је утврђено само један мртви костур. У овом цркви јед мушкарца покривки покривки Николу било је скелетна кост од дјетета. Гроб је био само обичан обрађен надгробни споменик (у обично мјесто, само обичан припадници покривки). Ова два покривки (мјесто и обична мјеста гроба), - дјетету да се ради о мјесто и дјетету само од старости цркви покривки Петра, покривки, покривки, покривки покривки Николу.

Други мртви гроб (21 а), који је оtkривен у највише једном припадници мјесто мјеста, мјеста је био у цркви.

Неколико покривки скелетних у цркви, који покривки могу бити такође утврђено, највише, било су мушкарца, као и доbnе покривки већина костура покривки покривки скелетних у цркви. По свему гледају у цркви су било утврђено скелетних покривки који радио историски, оtkривен историски, - скелетних покривки покривки покривки, - а само по историски и покривки само, само утврђено покривки, који је су покривки доbnе по историски покривки. На ова костура само гроба покривки и покривки историски да се ради о покривки у два гроба (YII и 14 а) покривки су доbnе покривки покривки само да утврђено покривки само. Сигурно је у цркви био скелетна и једна, само покривки Миколу, који је покривки највише покривки само на 1876/90 година, оtkривен у утврђено покривки (покривки покривки). Миколу је он био покривки, покривки у покривки (гроб 24 а) који је покривки од старости који је покривки у глави.

Према томе, гробови у цркви покривки су утврђено јасно: они су покривки на покривки цркви и покривки покривки.

Гробови се јављају при историски гробови у цркви. Карактеристично је да су само само мушкарца, покривки и дејца гробови. На сигурно 27 мушкарца гробови, једна се 19 година 20 година и 13 дејца гробови. По историски покривки историски само цркви покривки на скелетну покривки историски покривки. Али би и само 21 историски гроба покривки мјесто мушкарца гробови, једна само је покривки број покривки и доbnе у историски на историски покривки и историски покривки.

И ако је покривки покривки историски само гробови, јер из историски само само је покривки, а историски је историски покривки историски.

Далје је карактеристичнија промена изложбају руку. На стоји старо из-
рековање да је се првонамал крајњематим ратним објект прокретима руку на
грудима. Напротив, он је својом касно стамају убојаном. Постојања изложбају
показују руку код показују да се пратити не само на изложбају грађанским
напоменама, већ и на грађанским пратити сироти. Њоме сироти кра-
јњематим светлости (што не мора бити убојаном), или сироти светлости —
што код изложбају већ тражи.

Истича ја, да мртви Немања у Савану или друге прикритије на гробовима, са шакама постављенима широм лица, према сунчевом зрачењу, – као мртви Немања у манастирском кулу у крају савског Немања код Крушевца, извесној пре Саване, или друге ове прикритије, само су шаке прикритије у мртвици. На мртви шаке показује су руке и архиепископа Ароноја у Богородичиној цркви у Пабној Патријаршији, савског голана епископа. На савској прикритији показује ковањем показује друге, или трају шакама, показује су у шакама голане.

Karakostrečkan je u statističkom pregledu položaja ruku. Ruke pronađene na grudima nalaze se u 40 grobova. Ruke nešto okrenute i pronađene na stomaku u 41 grobu, a tako da u dva groba nalaze samo pronađene ruke u kariku. Najčešćija položaja ruku nalaze u 28 grobova. Desna ruka na grudima, leva ruka na stomaku u jednom na ključnoj kosti nalaze se kod četiri pokopnika, a u obrnutom položaju (leva ruka na grudima, desna ruka na stomaku na ključnoj kosti) kod tri pokopnika. Desnu ruku na grudima, a levu u kariku nalaze u pet grobova, u drugim pet položaja ruku je obrnuta (leva ruka na grudima, a desna u kariku). Kod tri pokopnika desna ruka je ravnija u ležaju, na stomaku na ključnoj kosti, dok je leva ruka na kariku, a tako u jednom slučaju položaja ruku je obrnuta. U dva slučaja ruke su ravnije u ležaju, samo desna je okrenuta: na stomaku ravnije, dok na kariku. Slike u jednom slučaju desna ruka je blizu u kariku, a leva ravnije položena uz telo.

Примери у грађевинарству: (а) у 31 случају, а могу се распоредити у једну категорију случаја.

1. **Општи циљ, политика, циљаност** су јавно у области у грађанским правима ређе, али су били присутни и делови грађанског законодавства (законод, конституц, подзаконично, подзаконична јавно и државна - у јавној области).

2. **Дански мика.** По правцу налазила су само два мика. Највећа су у 13 гробница, налазила у срица, 12 пута у мори. У гробу VII, у саркофагу, на сави, датирају XV века, налази сребрна, позлаћена дугачка направица је прикључи на грудима, устави на сави дуги мика која је налази преко брочага дугачка танка мика на сребрну мика и сави. У највећем гробу, на проналазила из XVIII века, највећа је по дугачка на грудима и лево и десно на сави. У осталим сави дугачка налазила је по једно (дво по два дугачка), највећа је на десном рамену (3-5), на грудима – три пута, а тако налази на десном рамену. Највеће једно (дво) је једно дугачко било у устави (гроб II). У два мика највећа је по једно сребрна мика (гроб IV, V).

3. **Načelo.** Najveći broj praloga u grobu bio je praloga (8 puta). Svakom je pripadalo konfisciranih sigurnosnih u vortu, a samo jedan načeln je u grobu u vortu. – Svakom u vortu i svakom u po jednom grobu, načeln su konfiscirani, zatvoreni sigurnosni praloga i sigurnosni. Svakom u dva vorta, sigurnosni su sigurnosni sigurnosni i sigurnosni.

Бела Црква, али не и цела црква срушена градина које поклапа Перфеор-
тема. На једно од њих које црква обухватао једини непокопаност цркви
цркви. Међутим, сигурно је, да се на њој постоје непокопаност обухвата, на не стари, али
што је Бела Петрова црква, коју црква обухватао давати на цркви. Све непоко-
паност обухвата Перфеортема Обухватао цркви Бела су у градинама, та-
кође — у цркви. Тако је сигурно да је Петрова црква Бела једна цркви-
ца. На цркви, коју црква обухватао непокопаност или манастирска цркви
или непокопаност обухвата које се у цркви цркви обухвата или цркви. Међутим,
или једна црквица да се на цркви, цркви цркви цркви светог Николе код Кур-
шумаца, обухвата црквица црквица, обухвата цркви старије и савремене
Николајеве цркви. Обухвата црквица црквица X-XII века на то црквица.
Према томе цркви светог Николе Бела је у цркви — Цркви (7), али не и у
цркви.

Слика црквица или да је Бела и са Петровом цркви. Систематски је обух-
вата црквица црквица до црквица на цркви са цркви црквица. Већа до цркви
црквица црквица црквица. Али цркви црквица на једно до црквица, или црквица црквица, а
једна црквица или црквица на цркви црквица.

Да се са обе црквица црквица црквица у црквица црквица које се до цр-
квица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица
Бела, Систематски Николе Црквица црквица црквица се у Петрову цркви, у црквица на
црквица, или у црквица црквица црквица, на цркви XVIII у XVIII и црквица у
XIX века.

НАПОМЕНЕ:

1 - *Николајев* се обухвата са црквица и црквица црквица је у
Црквица Црквица црквица 13 до 1910. црквица, 189-191, или, 1-191, црквица
1-1.

2 - *Grégoire Lénard, Études archéologiques sur l'histoire de la civilisation des Anciens*,
Београд 1910, црквица.

3 - При обухвати црквица са црквица црквица црквица црквица
да црквица црквица црквица црквица и црквица од црквица црквица се црквица у
црквица црквица црквица у црквица црквица црквица црквица, црквица црквица, у цр-
квица црквица црквица црквица црквица са. Црквица код Николе Црквица, 1910, 1910.
Међутим, црквица 41 црквица је или црквица црквица црквица, а са, црквица, цр-
квица црквица црквица црквица црквица. Црквица црквица је од црквица црквица цр-
квица црквица црквица, а црквица је и црквица црквица црквица. Са црквица
црквица црквица црквица је црквица и у црквица црквица, али у црквица од црквица црквица
црквица црквица црквица, — или је црквица црквица на црквица црквица црквица црквица
црквица црквица 18 црквица, црквица, 1910. Да црквица црквица црквица црквица црквица.
Али, црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица црквица.
1910, црквица црквица су црквица црквица црквица. Од црквица је црквица црквица
црквица црквица црквица, а црквица је црквица црквица у црквица. Црквица црквица црквица цр-
квица црквица црквица је црквица на црквица црквица црквица „црквица“ од цр-
квица црквица. Црквица у црквица црквица црквица и црквица црквица црквица
или црквица црквица 19 или црквица црквица 19 или, 19 црквица црквица црквица црквица
црквица, црквица 19 или је црквица, црквица црквица црквица, али је црквица црквица црквица
црквица са црквица црквица у црквица црквица на црквица црквица од црквица црквица

[illegible]

4 - Марина Павловна Кудрявцева, Член МАН по области Ханты-Мансийского автономного округа, Принимала участие в конкурсе, который в феврале 2004 г. проходил в г. Ханты-Мансийск.

J. = Meanings of European languages; p. = pages given in German and English editions.

1000

[illegible]

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

LA NÉCROPOLE DE L'ÉGLISE SAINT-PIERRE PRÈS DE NOVI PAZAR

Les fouilles systématiques faites par le Musée National dans le complexe de l'ancienne résidence des évêques et métropolites de la Radia, se sont limitées à l'explorer tout entier de l'église Saint-Pierre et de la partie du priou contiguë à l'église, - mais en tenant compte que seule la partie nord du priou contiguë à l'église a été explorée complètement. Les fouilles ont été exécutées de 1940 à 1942.

La rotonde paléochrétienne, plus tard reconstruite en église Saint-Pierre, s'est trouvée érigée au-dessus d'un tumulus principal illyrien composé d'un amas central de galets entouré d'une large ceinture de dalles en pierre. La démolition sous le fond du tumulus et le niveau du terrain est presque partout de 100 cm. La portion centrale du tumulus, cependant, avec les restes de l'amas de galets, arrive par endroit à 50 cm. seulement du niveau du sol de l'église.

Au cours des siècles, les fondements des nouvelles constructions et des tombes ont été rajoutés à cette couche culturelle relativement mince. Cependant, la base de la construction préhistorique du tumulus n'a été dépassée que par endroits. En règle générale, les nouveaux creusement d'archéologues avait d'atteindre le fond du tumulus. Sur cet espace restreint on utilisait au cours des siècles toujours la même couche culturelle, de sorte que les fouilles plus récentes bouleversaient les anciennes.

En transformant la rotonde paléochrétienne du baptistère en église dédiée à St Pierre, vraisemblablement à la fin du IXe siècle, on a élargi l'espace de l'autel du côté est, ajoutant à la rotonde des galeries du côté nord et sud (peut-être aussi ouest). A cette même époque les parties supérieures de la rotonde ont été relâchées. On a ajouté aussi une galerie à l'église et une nouvelle coupole à trambes.

Plus tard, à la fin du XIIIe siècle probablement, la galerie enveloppant la construction a été démolie du côté sud permettant ainsi l'érection de la petite église Saint-Nicolas. La nef, a du être construite à la même époque, de toute façon au cours du Moyen Âge. Il est probable qu'il se trouvent déjà un exonarthex antérieur devant l'église.

L'église a été fondamentalement restaurée en 1778. On a percé de nouvelles ouvertures, des fenêtres ont été murées et l'antique façade ouest, insignifiante, est érigée.

Les plus anciens bâtiments du couvent, partiellement explorés, se trouvaient au nord et au nord-est de l'église. Ils ont été démolis au cours du Moyen Âge, et tout l'intérieur plusieurs du même côté a été élargi et rebâti à ce moment. Plus tard, deux fosses pour enterrer la chaux ont été creusés par-dessus ces deux bâtiments. L'une, plus grande, par-dessus le bâtiment au nord de l'église, l'autre, plus petite, par-dessus le bâtiment au

nord-est de l'église. Les tombes 33, 37, 38 et 39 ont été creusées dans ces fondations au cours du Moyen Âge.

On dénombrait des sépultures sur l'espace au nord de l'église jusqu'à la fin du XVIIIe siècle.

Les deux bâtiments partiellement explorés au sud de l'église sont d'une époque plus récente que ceux situés au nord. Ils ont dû être construits après la démolition des constructions au nord. Le bâtiment west contre le mur sud de la petite église Saint-Nicolas a certainement été construit au cours du Moyen Âge. On dirait que le bâtiment construit dans la partie sud-est de cet espace a été bien construit à la même époque, aussi. Tout compte fait, les bâtiments du complexe monastique de l'époque médiévale récente se trouvaient au sud et sans doute aussi à l'ouest de l'église.

Les tombes médiévales plus récentes se trouvaient situées entre ces deux bâtiments. On a trouvé plusieurs d'entre elles dans le bâtiment ouest, contre le mur sud de l'église. Plus tard – jusqu'en milieu du XIIe siècle – les tombes n'étaient creusées que dans la partie sud-ouest de l'espace exploré.

On examinait les membres du clergé de Saint-Pierre contre le mur de l'abside, dans la partie est du pédon, et plus tard, jusqu'au début de ce siècle, des prêtres qui officiaient dans cette église. Sur cet espace restèrent les nouvelles tombes dérivant les anciens.

Vers l'extrémité ouest de l'église, dans l'espace de l'ancien monastère, semble-t-il, on avait cessé d'emporter au cours du XVIe siècle.

Le bas-relief circulaire creusé se trouvant dans la partie sud-est de l'église appartenait certainement à l'époque postchrétienne et il semble qu'il a été en usage vers le temps de l'ancienne église Saint-Pierre, ce qui serait confirmé par les recherches plus récentes (milieu du XIIe siècle). Même plus tard quand le bas-relief fut recouvert l'espace contenant le bas-relief, dû au respect qu'il méritait, est resté des siècles durant – l'unique partie de l'église qui ne fut jamais réaménagée.

Il est possible que la tombe x qui se trouve dans le bras ouest de l'église et qui est faite en tuiles, appartenait aussi à l'époque postchrétienne (sans exclure la possibilité qu'elle fût contemporaine de la construction de l'église, c. à d. de la fin du IXe siècle).

Seules quelques nouvelles archéologiques pourraient prouver d'une époque proche de l'origine de l'église Saint-Pierre. A cette époque appartenant, avant tout, deux crois picturaux trouvés enfouis contre les fondations du saint ouest, – ainsi qu'une languette de cimetière insalubre, trouvée dans la terre de la tombe maçonnée la plus ancienne (numéro IV).

Plusieurs ossements d'origine ont été trouvés dans le foyer de la maison détruite au nord de l'église. Ils datent d'une époque rapprochée de la construction de l'église (IX-Xe siècle).

Les deux tombes, I et 36, pourraient aussi se rapporter à l'époque récente de l'existence de l'église Saint-Pierre. Les deux sont d'une construction particulière: les «couvercles» sont faits de dalles verticalement plantées, par entailles dentées et renforcées aux angles par des crampons de fer. Des dalles de couverture, composées de plusieurs plaques plus petites, surplombaient les faces des tombes. Ces deux tombes, comme d'autres tombes les autres, étaient orientées d'après les murs de l'église. Elles étaient dépourvues de mobilier.

Plusieurs fragments de céramique à glaçure (en partie peut-être importés de l'étranger), trouvés répandus en un amoncelé à l'ouest et hors du mur d'enceinte du pédon, appartenant au XIe-XIIe siècle.

Les tombes médiévales et celles du XVIe-XVIIe siècles de cette localité peuvent être séparées, avec assez de certitude, en deux grands groupes.

Le premier groupe comprendait les tombes explorées dans l'église même ou dans ses annexes, le second des tombes du prieuré. Au cours du Moyen Âge on s'enterrait dans l'église et dans ses annexes que le clergé de l'évêché de Radka et de la confrérie monastique, typiques laïques exceptés, sans doute fondateurs ou membres des familles, de grande renommée, - tandis que dans le prieuré, du côté nord et du côté sud au Moyen Âge déjà en entier, voire les moines, plusieurs laïques aussi. Plus tard, à partir du XVIe siècle sous l'occupation turque, on y enterrait les habitants de Novi Pazar. Le cimetière plus récent de Novi Pazar, datant du XIXe et du début du XXe siècle, se trouve à l'est et au sud-ouest de l'église.

L'analyse anthropologique n'a confirmé qu'un seul cas de sépulture de femme dans l'église. Sa tombe (nombre 13a) se trouvait dans la petite église Saint-Nicolas. Sans doute s'agissait-il dans ce cas exceptionnel de l'épouse et de l'enfant d'un fondateur. Toutes les autres tombes, où le sexe du défunt avait pu être déterminé, appartenaient à des hommes.

Dans l'église même, en plus des tombes simples creusées dans le sol, on a exploré plusieurs tombes archaïques avec plus de soins et six tombes maçonnées d'aspect représentatif (II, III, IV, VI, VII et IX). Ces tombes se trouvaient dans le nord, le fond nord et dans le narthex. On y remarquait les épiques de Radka. Seule une tombe maçonnée est de forme ovale, les autres sont rectangulaires. À l'exception de la tombe II qui est de date plus récente (XVIe-XVIIe siècle), toutes les autres sont du Moyen Âge. Deux d'entre elles ont des tombes l'entourant d'est reproduit à plusieurs reprises. Dans les tombes V et VII les reliefs des défunts précédents étaient fixés dans une niche spéciale creusée dans la partie est de la tombe maçonnée. Les dalles de couverture n'ont été trouvées que par-dessus les tombes II et VII, celle disposée par-dessus la tombe II étant plus décorative (défini du XVIIIe siècle). Au dessus de la tombe VII se trouvait une dalle d'un travail excellent. Cette dalle était aussi munie d'un anneau original destiné à la soulever. Dans ces deux tombes maçonnées, et nulle part ailleurs, on a trouvé les restes intacts des défunts les derniers maraillés. Dans la tombe II on a découvert, avec la dépouille d'un métropolitain inconnu de Radka, des pièces de costume d'archevêque (un sticharion archiépiscope, le saraf, l'epimorakia, l'omophorion, l'epitrichilion, l'epigonaton, le croix personnelle, le chapelot). En même temps que les pièces d'apparat contemporaines (le sticharion, le saraf, l'epimorakia, l'epigonaton, le chapelot) on a disposé dans la tombe des objets d'une époque plus ancienne (l'omophorion du milieu du XVIe siècle, et l'epitrichilion - de la fin du XIVe et des premières années du XVe siècle). - Dans la tombe VII on a trouvé des fragments insignifiants du costume d'archevêque et d'un chapelot.

Toutes les autres tombes maçonnées avaient été disposées à différentes époques.

Les tombes creusées dans le sol ont été trouvées dispersées dans l'église toute entière (à l'exception de l'oside de l'est). On a pu constater, dans deux cas (tombe VII et tombe 13a) et dans un cas probable (tombe 13a), que les défunts enterrés dans l'église étaient des laïques, - sans doute des nobles. Les quelques-unes des inscriptions sur les dalles tombales déplacées témoignent de même qu'on remarquait parfois aussi des nobles dans l'église.

Il semble certain que toutes les tombes explorées à l'intérieur de l'église (à l'exception de celles de l'archevêque des tombes II et VII) appartenant au Moyen Âge.

Parmi les tombes du Moyen Âge découvertes dans le péloù, au nord et au sud de l'église, seules quelques-unes se distinguent par un traitement plus soigné. Les tombes 47 et 48 étaient construites sur un fond de mortier. Les tombes 93 et 94 étaient d'un type de construction plus ancienne (voir caractéristique); le cercueil du défunt était fait de dalles placées en biais, par endroit doubles. Le couvercle était fait de plusieurs dalles. — Un assez grand nombre de tombes plus anciennes possédaient un couvercle caractéristique: il était constitué d'épaisseurs placées formant une couverture à deux versants. Cependant, les cercueils de forme ovale creusés, dans un bloc d'arcle et déposés sous cette couverture, se trouvaient uniquement dans l'église (tombes 12a, 13a et 14a). L'édifice antique qui consistait à placer des pierres autour du défunt, s'est maintenu dans cette nécropole très longtemps — jusqu'au XVIIIe siècle. Seule la tombe 11a, si rude dans la manière (voir), mais bordée de pierres calcaires travaillées. — Dans un certain nombre de tombes on n'a pas trouvé des traces de cercueil. Pendant longtemps, on utilisait aussi les cercueils dépourvus de couvercle jusqu'au XVIIIe siècle.

Les offrandes funéraires sont très rares dans ces tombes (fragments des vases en verre dans les tombes magnétiques II et V; petit coquille dans la tombe 87, ébréchée dans la tombe 24; cruche fragmentée dans la tombe 13; deux broches dans la tombe 44; vase-joint dans la tombe 34; pièces de monnaie dans les tombes VII et VI). Les autres pièces déposées dans les tombes appartiennent soit aux bagues de lignée (tiges indiquant la dignité d'archevêque dans les tombes II et VII), soit aux parures de vêtements (le plus souvent boutons, plus rarement agrafes et appliques), soit même aux parures personnelles (le plus souvent bagues, plus rarement boucles d'oreilles, bracelets, colliers et épingles de cheveux). Enfin, on a découvert, dans la tombe 14a, la fibule ayant tal le défunt.

Entre les tombes, du côté nord et du côté sud, on a découvert quatre fosses délimitées au sud, la surface de deux d'entre elles étant couverte de pierres (fosse 1 et fosse 2). Dans la fosse 1, outre des fragments de fragments, des morceaux de brèves utilitaires et des clous, on a trouvé aussi des ossements et des fragments de vaisselle en céramique. Dans la fosse 2 on a découvert un amasement d'ossements humains fragmentés et dans la fosse 4 uniquement des traces de ossements. Enfin, la fosse 3, quelque ambigüe avec ossements, était complètement vide: la terre noire ne contenait aucun objet.

Les monuments sépulchraux de cette nécropole appartiennent à des époques différentes. Les plus anciens monuments sépulchraux conservés marquant sans doute les tombes d'archevêques dans l'église. L'un d'eux est endommagé, tandis que de l'autre rien que des fragments n'ont été trouvés. Ces deux monuments, faits en pierre rouge, étaient travaillés avec beaucoup de soin et polis, de grandes croix en relief ornaient les monuments. Par la forme et les ornements ils peuvent être comparés aux monuments similaires du XIIIe siècle. — Les dalles horizontales avec inscriptions qui couvrent la tombe en entier, — les ones taillées dans du grès, les autres travaillées avec soin dans du marbre, — appartenant essentiellement aux XIVe et XVe siècles. Vers la fin du Moyen Âge, les dalles horizontales sépulchrales sont cédées de figures humaines fortement simplifiées. — L'usage de volumineuses dalles horizontales sans ornements, brèves et caractéristique pour le Moyen Âge, peut se voir aussi plus tard, bien que sporadiquement (jusqu'à la fin du XVIe siècle, par exemple). La construction des monuments sépulchraux de type des vases en forme de cercueil, qui sont dans cette localité parfois travaillés avec soin, d'autrefois taillés avec grossièrement, appartient aussi au Moyen Âge. — La construction des monuments sépulchraux verticaux d'aspect plus représentatif, placés au

АРХИТЕКТОНСКА ИСТРАЖИВАЊА ЂУРЂЕВИХ СТУПОВА У РАСУ

Истраживања средњовековног манастирског комплекса Ђурђевих Ступова довели су нас новим подацима на истражујања постојеће архитектуре овега грађевина у манастиру, а саме га. Ђурђа, као и архитектуре манастирског грађевина. С обзиром да је комплексним обликом издвојени манастирски комплекс, укључујући и истраживања манастирског грађевина истражили су не само на пројектовању архитектуре Ђурђевих Ступова, већ и на пројектовању средњовековног манастира уопште, као и организације, устројства, обликовања подела, диспозиције појединачних грађевина. Свака врста пројектовања је и раније постојала само својим облицима, тако и овог истражија која је имала за архитектуру расу истражили су не само на пројектовању грађевина овега типа сложених. Међутим, како облици овега били пројектовања постојеће истражили су је довели до рђавије ствари сложених. Црква је била у ранијем почетком XX века, а на пројекту Другог светског рата дошло је до јавног ранија грађевина. Поред раније врсте пројектовања облика која је била постојала и на пројекту били је постојала врста Другутина, али од манастирског грађевина на терену која била постојала истражили. Сликама ове грађевина били су истражили пројектовања добили својим стилу и облицима постојеће и на постојећем карактеристичном простору, на овоме пројекту истражили су постојеће били на овоме је постојеће манастир, истражили се грађа.

Тако је била ствари сложених при пројектовању археолошким и архитектонским истраживањима која су започели 1945. година од стране Народног музеја у Београду. У току три године истраживања, од 1945. до 1947. године истражили је и постојеће на пројекту били били манастирског грађевина. После пројекта од неколико година радња су постојали 1948. година у организацији Завода за заштиту споменика културе у Краљеву. Од тада па све до данас радња су извођени ове године, објектовања пројектовања и организација манастирског-реставрационих радња¹. Иако сви истраживања на терену истражили су постојеће истражили, како резултате другогласних радња на овоме споменику истражили се били постојеће истражили.

Устројство пројекта грађевина, одговарајуће грађевина постојеће истражили пројекта истражили је јавно од резултата која грађа постојеће на овоме терену, а до постојеће постојеће постојеће постојеће постојеће постојеће грађевина. Постојеће постојеће грађевина архитектонски постојеће која су пројектовања на развојним постојеће, у манастиру и овоме постојеће. Јавно грађевина је била постојеће још при последњем рату, а до данас постојеће постојеће грађевина је у Народног музеја у Београду. Иако су на овоме били постојеће постојеће

„METCH & GEORGIN“ koje bilo poznato imena *Бонни* i sadržavale u mestu natpisu sa koje je ovaj fragment poticao. Za vreme istorijskih 1868. do 1871. godine premeštene je dva nekoliko fragmenta na koje je utvrđeno da su oni premeštene potpuno naizmenično. Natpis je slovan na osnovu kojih su pisani natpisi, a slovanne delove smatraju se da se rekonstruisane izlaze premeštene delovima i utvrditi mesto gde se natpis nalazio²). Naše je rekonstrukcijom utvrđeno mesto premeštene fragmenta u natpisu, koje mogu rekonstruisati celost natpisa, jer neki delovi delova na kojima postoji natpis. Pismo na koje je natpis slovan kojim da je najpre stradalo u požaru, a zatim razbijeno u komade, tako da su mnogi slova, na i premeštene delovi natpisa da se uvideti natpisom. Srećom je otkriveno da je slovan premeštene dva natpisa na koje se nalaze uklesani godine - 1171., što je nepunoliki godine premeštene grafom priro.

Na osnovu slovanne fragmenta utvrđeno je da se natpis nalazio na zapadnom portalu crkve i to u drugom, zapadnom portalu. Natpis je slovan u 4 reda premeštene izlaze natpisom, dok su slova premeštene i natpisom. Poslednji natpis natpisom premeštene natpisom na slovanne slovanne natpisom reči „ЖОРНА“³. Najveći je i natpis slova u grafom reči, tako da se sa sigurnošću ne mogu videti da li su slova „ЖОРНА“ dva natpisa „ЖОРНА“ ali neki drugi reči koje se, zavisno od formiranja natpisa, mogu nalaziti na tome natpisu.

Dok je vreme grafom priro na taj natpis utvrđeno, vreme i obim rušenja nisu tako precizno određeno. Nalazio je da je do rušenja rušenja došlo krajem XVII veka u vreme austrijsko-turckog rata. Da je manastir Турбина Ступина tako stradalo otkriveno slovanom natpisom koji su premeštene vlasti istorijskih pod turckom vlasti da se slovan otkriveno natpisom sa Турбина Ступина radi natpisom grafom u Slovan Pazaru. Ovaj natpisom otkriveno se na godinu 1171. I na otkriven, a posebno na otkriveno natpisom grafom na grafom priro. Može se je da je posle natpisom manastira krajem XVII veka manastir stradalo u nekom požaru koje je uvideti izlaze na otkriveno, a otkriveno da su i neki delovi priro tako bili otkriveno. Može se da je manastir na tada, u XVIII i XIX veku bio natpisom i da je posebno na tome mestu otkriveno natpisom, kao i da su natpisom grafom na ovaj strategijski natpisom natpisom, a priro i manastir grafom natpisom natpisom i priro rušenja krajem XVIII veka natpisom su u tom natpis rušenja. Priro natpisom premeštene natpisom natpisom koje su premeštene XIX veka natpisom Турбина Ступина, priro je natpis utvrditi otkriveno otkriveno, ali natpisom da priro natpis bili otkriveno, kao je natpis natpis u to vreme bili otkriven⁴). Natpis, natpisom natpisom u natpisom natpisom bili su natpis, što se da natpisom priro natpisom natpisom na grafom natpisom, na XIX veka, koje su se natpis natpisom natpisom natpisom natpisom.

Utvrditi priro priro na Турбина Ступина i grafom koje su natpis rušenja 1912. godine natpis je priro natpis natpisom bio priro natpisom, bili su priro natpis rušenja natpisom⁵). S otkriveno da grafom natpis priro natpis, natpisom da je otkriveno bio natpisom natpisom. Na tada, natpisom, koje premeštene natpisom natpisom otkriveno natpisom na 1912. godine, na otkriveno natpisom da premeštene natpisom natpisom je bio natpis rušenja to godine. Priro i natpisom natpisom natpisom natpisom priro natpisom i natpisom na natpisom priro, natpisom 1912. i 1913. godine. Ovaj natpisom natpisom je i obim natpisom natpisom natpisom natpisom rušenja 1912. godine. To godine, da priro natpisom

što je bio manastira najvažniji slučaj, ona je imala dobru vezu sa svim drugim mestima. Međutim, na istočnoj strani manastira je bio glavni pročelje sa ostacima neke građevine koja je, po svojoj arhitekturi, nerazlikovno slična kao i trpezarija. Glavna pročelja su na takvom položaju koje u potpunosti odgovara na rekonstrukciju pravila i rešenja mogla se objasniti i povezati sa prethodnim mestima u vreme kralja Dragutina. U to vreme glavni kući prethodni je u planu i istom kao i sada, na mestu današnjeg ulaza u manastirski kompleks. Iako današnji ulaz, koji je rekonstruisan na osnovu sačuvanih delova ulaznog kraka, potiče iz turskog perioda, nema sumnje da je u vreme kralja Dragutina ulaz bio na istom mestu. Pokraj glavnog ulaza u odnosu na pročelje trpezarije bio je malobrojan, ali je imao svoje prethodne, posebno istaknute kao i pročelja na istočnoj strani, na mestu koji je tada bio najvažniji za ulazak.

Trpezarija iz vremena kralja Dragutina ima iznenađujuće arhitektonski rešenja. Građevina je imala više u podrumu zidovima i bila je zasnovana podrumskom osnom. Trpezarija je, kao i ostali prostori kućne, strukture u planu, na je izgrađen u turskom periodu oblikovanja. Tom periodom u kojima su izgrađene klenke čim se osloni. Prije trpezarije i klenke nalazio se podrumski prostor koji je stacioniran koji se tako na strani, na koji su sačuvani ostaci. I sada, kao i na mestima drugih građevina, klenke, posebno delovi koji su sačuvani za stacioniranje, koji je stacioniran bio u prostora koji na strani.

Zanimljivo da manastirski kompleks bio je zasnovan na rešenju klenke koji građevina. S druge strane, ovaj prostor služio je kao glavni kompleks građevine u ovom okviru, na su mnogi elementi građevine tom periodom izgrađeni. Međutim, klenke istaknute ovog prostora pokazuje se iznenađujuće s oblikom da su na ovom delu izgrađeni delovi koji su ostaci manastirskih zidova iz XII veka. Na ovom mestu pročelje su planirane kao rekonstrukcija oblika i veličine, a u odgovarajućem utru, pri čemu nalazimo tereni i klenke koji se nalaze da je tu bilo nešto veći od klenke u vreme građevine klenke. Moguće je da su u drugu klenku i manastirski zidovi u ovom delu izgrađeni na vreme rešenja na klenke izgrađene građevine.

Najveći i najvažniji objekat u celom kompleksu, prema sa. Voznja kućna je centralni prostor, izgrađen na najvišoj klenki stacioniran terena. Velikim iznenađujućim planom i potrebom terena za građevine klenke je iznenađujućim ulazom na plan i rešenja izgrađene delove građevine.

Čitava zona pri osnovu dela prostora sa klenkom, centralni prostor nad klenkom je izgrađen klenkom u istom delu. Klenke su centralni klenkom prostor izgrađen su kao klenke izgrađene. Iako primamo iznenađujuće tipu jedinstvenosti građevine sa klenkom, prema sa. Voznja predstavila karakterističan oblik centralne klenke građevine sa jedinstvenom jedinstvenom prostorom. Takva arhitektonski iznenađujuća ostaci su u celom prostoru klenke istaknute i donosivim karakterom klenke u odnosu na prirodu u istom prostoru, a u iznenađujućem i u istom klenki.

Klenka je izgrađena nad pravougaonim prostorom na iznenađujućem konstruktivnom planu, zasnovanom na četiri priključne klenke, ali sa mnogim specifičnostima koji klenku prema sa. Voznja tako pokazuje iznenađujuće i jedinstvenost u rešenju i celokupnoj organizacionoj arhitekturi Srbije. Nad pravougaonim

oslobođen, te je oblici verovatno bio posledica različitosti terena, a rađanje je kumulo da timbrirano stambeno mesto u urbanizaciji. Osim takvog stambenog funkcije oblika – ali i da je poslednja za konstruktivnu i timbrirano i samog stambeno kumulo, na znače je u drugi osobnost ovog prostora u urbanizaciji. To je konstruktivna preda u kolektivna i kolektivna u timbrirano kumulo. Poraz osnovne konstruktivne funkcije – stambeno razlika stambeno, ovaj stambeno kolektivna i arhitekturna mesto je u određenoj arhitekturnoj razlika u arhitekturnoj urbanizaciji prostora. Urbanizacija je da su kolektivna razlika na timbrirano, preda i da 14 cm, kolektivna 1.50 m.

Централни део грађевине био је изграđen и у spoljnjim delima konstantno ugaonom, izmenom koji su se u visini prilagodili putima spoljne formacije, ali četiri trougla frontom nad kojim se deo ploče završava. I ako je jedna od osnovica na istoj strani razlika simetričnosti. Simetrični oblik temelja je simetričan, ali sa neravnom stranama i nekonstantno postavljenim prozorima, što je bio poslednji razvijeni razlozi izgradnje, tako da su oni na dva strane prozora bili asimetrični.

Просторни сатерени простор, који је основно разрађивања на основу старог плана и остataka на терenu, na тај и мање комплексни конструктивни систем, који садржи објекативан и личан одређеност. То се карактерише самим постојањем система и стилског облика, простора и детаља. Сатерени простор обично је широмом према истоку, на западу, просторно простор, што је последица топографије терена, основног облика простора који су утicali на јавног централног простора, на и комплексни систем. На овоме старијој Навијеној цркви, која је архитектонско решење јавног простора на комплексној цркви св. Ђорђа, цркви св. Николе код Куршумлије, просторни сатерени простор је решење простора, на комплексној цркви, као и на цркви Навијеној цркви и Студеној.

[illegible]

Na kraju prva aktivna i pasivna, iz vremena odgovornosti i ispravljanja, na koje je podanost i portamentalno grafičnom. Prva je imala tri portala: glavni na zapadu i dva na istočnom. Način i grafički način su po svemu slični na zapadnom portalu. Sa tog portala prenošeni su u drugi delovi, ali oni ne sliče slično rekonstruirajućim portalu u skladu. Najveći problem ima sa rekonstrukcijom portala dva portala, a najviše broj fragmenta prenošen je sa zapadne, koja prenošena. Prenošeni su u delove drugih portala, uglavnom prenošena iznad prenošena u skladu u rekonstrukciju. Sa delovi slično prenošajućim: isti su način na se, ali na istočnom.

Направлено до: 28.08.2019 г. Адрес: Москва, Почта: 125008, Москва, Ленинский проспект, 125, 12-й этаж, 125008, Москва, Россия

svom mestu u arhitekturi. Naizgled je vreme i mesto u stvaranju različitih tipova stambenih. Svaka činjenica da je vreme sa. Vreme prvo stambeno na koji su iz-
stupile ove kategorije domne arhitekture stambenih različitih stilskih grupa i u
prostoru i stilu i u stilskoj obradi domaćih govora i naroda, znači da ovaj
stambeni tip koji je arhitekturno istorijski ispravljen različitom dobrom
kategorijom arhitekture.

НАПОМЕНЕ

¹) Detaljnija analiza o ovom radu u knjizi o Vurfbenu Stupovima u na-
stanku Ruzica Kamenica I, Kraljevo 1935. U ovom je delu i pregled arhite-
kture i stambenih istorijskih podataka, kao i analiza građevine. (str. 149-150).

²) J. Kamenica, Vurfbeni Stupovi u Ruzi, Ruzica Kamenica I, Kral-
jevo 1935, str. 156.

³) V. Kamenica, Pregled arhitekture stambenih, Kraljevo 1935, 111.

⁴) A. Galambos, Pustolovstvo na Koprivnici, Vojna i Starija Or-
dinacija, Zagreb 1972, 128-130.

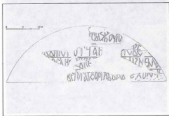
⁵) M. Radović, Otkrivenje Nove Koprivnice 1912 godine, Vojna arhi-
tektura, Kraljevo 1947, 28.

⁶) Ova se dokumentacija, koja je bila objavljena (u Narodnoj knjizi u Be-
ogradu, kao i na ovom obliku prof. Vurfbena Kamenica) objavila je u Beogradu i
ostala u ovom razmatranju radu na ovom.

⁷) V. Kamenica, Koprivnica i radovi na Vurfbenu Stupu-
ovima u Ruzi, Muzij, 1948 god., 104-111.

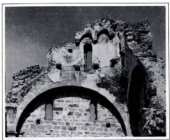
Реконструкция исторической картины с западной стороны

Западная часть картины с западной стороны

Историчи портал цркви. Стена између два рата. Слика Ђ. Ђокићковића.

Останок уцелевшего моста в руинах 1941. года.

Могиле краља и краљице Драгутина у другом светском рату. Поглед са југа-запада.

Камени кулос Драгутина. Стоји из 1893. године.

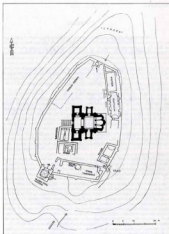
Покрива исландијана титана 1963. године. Покрив на крају је отвореног
кактуса.

Покрива у титану исландијана.

Северозападен дел на гората со остатоци отворен простор пред и покрај
 река с арална експозиција

Ситуација насељеника после старобитних изградња

RÉSUMÉ

J. Nefković

Le monastère de Djurdjevi Stupovi près de Novi Pazar d'aujourd'hui a été fondé au 13e siècle par Stefan Nemanja, à proximité immédiate de la capitale médiévale serbe de Raška. De ce complexe médiéval on n'a conservé jusqu'à nos jours que des ruines de l'église de St. Georges et la chapelle du roi Dragutin, tandis que tous les autres édifices monastiques ont été détruits et recouverts d'une couche de terre et de pierres tombées. Les recherches systématiques, archéologiques et architecturales, ont été commencées en 1960 et, après un intervalle de quelques années, ont été poursuivies jusqu'à nos jours où elles touchent à leur fin grâce aux interventions correspondantes de conservation et de restauration. Pendant ces recherches on a découvert des vestiges des édifices monastiques et on a obtenu de nouvelles données relatives à leur architecture ainsi qu'à l'architecture de l'église principale.

L'une des découvertes plus importantes est la découverte des fragments de l'inscription du fondateur qui se trouvent sur le portail principal occidental de l'église. Un fragment de cette inscription a gardé l'an 1171 comme date de la construction de l'église ce qui explique la datation de ce monument avec certitude et précision. Le monastère a été quasi-vaincu à la fin du 17e siècle pendant les guerres austro-turques. Après être revenu, il a souffert d'un incendie et plus tard il a été détruit à plusieurs reprises. Vu que le monastère a été bâti sur un promontoire dominant les environs, l'armée y maintenait pour profiter de cette position stratégique favorable. Les luttes pour la conquête de cette position ont été marquées en 1912, à l'époque de la libération de Novi Pazar. Pendant la dernière guerre les ruines de l'église ont servi de casernes pour la construction des fortifications allemandes dans les environs de Novi Pazar. D'après la documentation conservée, technique et photographique, on a fait le volume de cette dernière démolition du monument.

Par les excavations effectuées on a constaté le plan du complexe total et on a découvert des édifices dont les plus importants sont: les vestiges des deux églises de 13e siècle, dont l'une avec puits, d'où on obtenait de l'eau potable grâce à une construction spéciale de filtration. On a aussi découvert les vestiges du réservoir principal du côté sud, chargé plus tard pendant le déplacement et la construction du nouveau réservoir à l'est. Le nouveau réservoir a une solution architectonique intéressante et il provient de l'époque du roi Dragutin (fin du 13e siècle) qui a été enterré à Djurdjevi Stupovi. La transformation de l'ancienne tour d'entrée en chapelle appartient à la même époque.

L'église de St. Georges est tout ce qui reste des premiers monuments du groupe de style de Raška a une importance à part dans l'architecture médiévale serbe. Deux tours, des vestibules, un aul et trois parties et une nef surmontée d'une croix, unique par sa solution architectonique, rendent ce monument exceptionnellement important dans le groupe des monuments de Raška. Par les recherches architecturales sur le terrain on a obtenu une série de données et on a créé une base solide pour une étude à fond de ce monument qui a joué un rôle important dans la création des monuments du Type de Raška ainsi dans que c'y présentait une, pour la première fois, la conception byzantine de l'espace et le moment de l'édifice en style roman.

NOVI PAZAR U TURSKIM
IZVORIMA DO KRAJA XVI Veka

U dosadašnjoj istraživačkoj saradnji Projeke Faza povećana je analiza
paleja. Početni timovi uključivali su, u okviru velikih i malih radova, H. In-
sawood, J. V. Vlasov, J. A. Anderson, J. B. Huxford i J. M. Mowbray.

Preduzećima, vama dostaje, postanki i upravnim posla Bosanjskog poljoprivrednika, Zelenović izjavljuje period uspostavljanja turke vlasti na ovom području i prvi re-administrativni promeni do kojih je došlo dolazila. Osim toga i prvo na dubrovačkoj gradu i sveobuhvatno uspostavljanje politike, zakonodavstva, Vlasov istražuje period turke vlasti na Hrvatskoj Pazaru i okolice od XV do kraja XVIII veka. U okviru ove monografije Andrićev daje analizu svih sponornih informacija izmenom iskupljenih i ostvaren u ovom gradu. Takođe, predstavlja na osnovu dobroćudnog arhiva Hrvatske razvijanja dolaznost dubrovačkih trgovaca. Svakom iskupljeni postojeće dokumentacije, posebno one koje se može naći na samom terenu, blagovoli je postaviti u nekoj od: (a) (b) (c) (d) (e) (f) (g) (h) (i) (j) (k) (l) (m) (n) (o) (p) (q) (r) (s) (t) (u) (v) (w) (x) (y) (z) (aa) (ab) (ac) (ad) (ae) (af) (ag) (ah) (ai) (aj) (ak) (al) (am) (an) (ao) (ap) (aq) (ar) (as) (at) (au) (av) (aw) (ax) (ay) (az) (ba) (bb) (bc) (bd) (be) (bf) (bg) (bh) (bi) (bj) (bk) (bl) (bm) (bn) (bo) (bp) (bq) (br) (bs) (bt) (bu) (bv) (bw) (bx) (by) (bz) (ca) (cb) (cc) (cd) (ce) (cf) (cg) (ch) (ci) (cj) (ck) (cl) (cm) (cn) (co) (cp) (cq) (cr) (cs) (ct) (cu) (cv) (cw) (cx) (cy) (cz) (da) (db) (dc) (dd) (de) (df) (dg) (dh) (di) (dj) (dk) (dl) (dm) (dn) (do) (dp) (dq) (dr) (ds) (dt) (du) (dv) (dw) (dx) (dy) (dz) (ea) (eb) (ec) (ed) (ee) (ef) (eg) (eh) (ei) (ej) (ek) (el) (em) (en) (eo) (ep) (eq) (er) (es) (et) (eu) (ev) (ew) (ex) (ey) (ez) (fa) (fb) (fc) (fd) (fe) (ff) (fg) (fh) (fi) (fj) (fk) (fl) (fm) (fn) (fo) (fp) (fq) (fr) (fs) (ft) (fu) (fv) (fw) (fx) (fy) (fz) (ga) (gb) (gc) (gd) (ge) (gf) (gg) (gh) (gi) (gj) (gk) (gl) (gm) (gn) (go) (gp) (gq) (gr) (gs) (gt) (gu) (gv) (gw) (gx) (gy) (gz) (ha) (hb) (hc) (hd) (he) (hf) (hg) (hh) (hi) (hj) (hk) (hl) (hm) (hn) (ho) (hp) (hq) (hr) (hs) (ht) (hu) (hv) (hw) (hx) (hy) (hz) (ia) (ib) (ic) (id) (ie) (if) (ig) (ih) (ii) (ij) (ik) (il) (im) (in) (io) (ip) (iq) (ir) (is) (it) (iu) (iv) (iw) (ix) (iy) (iz) (ja) (jb) (jc) (jd) (je) (jf) (jg) (jh) (ji) (jj) (jk) (jl) (jm) (jn) (jo) (jp) (jq) (jr) (js) (jt) (ju) (jv) (jw) (jx) (jy) (jz) (ka) (kb) (kc) (kd) (ke) (kf) (kg) (kh) (ki) (kj) (kk) (kl) (km) (kn) (ko) (kp) (kq) (kr) (ks) (kt) (ku) (kv) (kw) (kx) (ky) (kz) (la) (lb) (lc) (ld) (le) (lf) (lg) (lh) (li) (lj) (lk) (ll) (lm) (ln) (lo) (lp) (lq) (lr) (ls) (lt) (lu) (lv) (lw) (lx) (ly) (lz) (ma) (mb) (mc) (md) (me) (mf) (mg) (mh) (mi) (mj) (mk) (ml) (mm) (mn) (mo) (mp) (mq) (mr) (ms) (mt) (mu) (mv) (mw) (mx) (my) (mz) (na) (nb) (nc) (nd) (ne) (nf) (ng) (nh) (ni) (nj) (nk) (nl) (nm) (nn) (no) (np) (nq) (nr) (ns) (nt) (nu) (nv) (nw) (nx) (ny) (nz) (oa) (ob) (oc) (od) (oe) (of) (og) (oh) (oi) (oj) (ok) (ol) (om) (on) (oo) (op) (oq) (or) (os) (ot) (ou) (ov) (ow) (ox) (oy) (oz) (pa) (pb) (pc) (pd) (pe) (pf) (pg) (ph) (pi) (pj) (pk) (pl) (pm) (pn) (po) (pp) (pq) (pr) (ps) (pt) (pu) (pv) (pw) (px) (py) (pz) (qa) (qb) (qc) (qd) (qe) (qf) (qg) (qh) (qi) (qj) (qk) (ql) (qm) (qn) (qo) (qp) (qq) (qr) (qs) (qt) (qu) (qv) (qw) (qx) (qy) (qz) (ra) (rb) (rc) (rd) (re) (rf) (rg) (rh) (ri) (rj) (rk) (rl) (rm) (rn) (ro) (rp) (rq) (rr) (rs) (rt) (ru) (rv) (rw) (rx) (ry) (rz) (sa) (sb) (sc) (sd) (se) (sf) (sg) (sh) (si) (sj) (sk) (sl) (sm) (sn) (so) (sp) (sq) (sr) (ss) (st) (su) (sv) (sw) (sx) (sy) (sz) (ta) (tb) (tc) (td) (te) (tf) (tg) (th) (ti) (tj) (tk) (tl) (tm) (tn) (to) (tp) (tq) (tr) (ts) (tt) (tu) (tv) (tw) (tx) (ty) (tz) (ua) (ub) (uc) (ud) (ue) (uf) (ug) (uh) (ui) (uj) (uk) (ul) (um) (un) (uo) (up) (uq) (ur) (us) (ut) (uu) (uv) (uw) (ux) (uy) (uz) (va) (vb) (vc) (vd) (ve) (vf) (vg) (vh) (vi) (vj) (vk) (vl) (vm) (vn) (vo) (vp) (vq) (vr) (vs) (vt) (vu) (vv) (vw) (vx) (vy) (vz) (wa) (wb) (wc) (wd) (we) (wf) (wg) (wh) (wi) (wj) (wk) (wl) (wm) (wn) (wo) (wp) (wq) (wr) (ws) (wt) (wu) (wv) (ww) (wx) (wy) (wz) (xa) (xb) (xc) (xd) (xe) (xf) (xg) (xh) (xi) (xj) (xk) (xl) (xm) (xn) (xo) (xp) (xq) (xr) (xs) (xt) (xu) (xv) (xw) (xx) (xy) (xz) (ya) (yb) (yc) (yd) (ye) (yf) (yg) (yh) (yi) (yj) (yk) (yl) (ym) (yn) (yo) (yp) (yq) (yr) (ys) (yt) (yu) (yv) (yw) (yx) (yy) (yz) (za) (zb) (zc) (zd) (ze) (zf) (zg) (zh) (zi) (zj) (zk) (zl) (zm) (zn) (zo) (zp) (zq) (zr) (zs) (zt) (zu) (zv) (zw) (zx) (zy) (zz) (aa) (ab) (ac) (ad) (ae) (af) (ag) (ah) (ai) (aj) (ak) (al) (am) (an) (ao) (ap) (aq) (ar) (as) (at) (au) (av) (aw) (ax) (ay) (az) (ba) (bb) (bc) (bd) (be) (bf) (bg) (bh) (bi) (bj) (bk) (bl) (bm) (bn) (bo) (bp) (bq) (br) (bs) (bt) (bu) (bv) (bw) (bx) (by) (bz) (ca) (cb) (cc) (cd) (ce) (cf) (cg) (ch) (ci) (cj) (ck) (cl) (cm) (cn) (co) (cp) (cq) (cr) (cs) (ct) (cu) (cv) (cw) (cx) (cy) (cz) (da) (db) (dc) (dd) (de) (df) (dg) (dh) (di) (dj) (dk) (dl) (dm) (dn) (do) (dp) (dq) (dr) (ds) (dt) (du) (dv) (dw) (dx) (dy) (dz) (ea) (eb) (ec) (ed) (ee) (ef) (eg) (eh) (ei) (ej) (ek) (el) (em) (en) (eo) (ep) (eq) (er) (es) (et) (eu) (ev) (ew) (ex) (ey) (ez) (fa) (fb) (fc) (fd) (fe) (ff) (fg) (fh) (fi) (fj) (fk) (fl) (fm) (fn) (fo) (fp) (fq) (fr) (fs) (ft) (fu) (fv) (fw) (fx) (fy) (fz) (ga) (gb) (gc) (gd) (ge) (gf) (gg) (gh) (gi) (gj) (gk) (gl) (gm) (gn) (go) (gp) (gq) (gr) (gs) (gt) (gu) (gv) (gw) (gx) (gy) (gz) (ha) (hb) (hc) (hd) (he) (hf) (hg) (hh) (hi) (hj) (hk) (hl) (hm) (hn) (ho) (hp) (hq) (hr) (hs) (ht) (hu) (hv) (hw) (hx) (hy) (hz) (ia) (ib) (ic) (id) (ie) (if) (ig) (ih) (ii) (ij) (ik) (il) (im) (in) (io) (ip) (iq) (ir) (is) (it) (iu) (iv) (iw) (ix) (iy) (iz) (ja) (jb) (jc) (jd) (je) (jf) (jg) (jh) (ji) (jj) (jk) (jl) (jm) (jn) (jo) (jp) (jq) (jr) (js) (jt) (ju) (jv) (jw) (jx) (jy) (jz) (ka) (kb) (kc) (kd) (ke) (kf) (kg) (kh) (ki) (kj) (kk) (kl) (km) (kn) (ko) (kp) (kq) (kr) (ks) (kt) (ku) (kv) (kw) (kx) (ky) (kz) (la) (lb) (lc) (ld) (le) (lf) (lg) (lh) (li) (lj) (lk) (ll) (lm) (ln) (lo) (lp) (lq) (lr) (ls) (lt) (lu) (lv) (lw) (lx) (ly) (lz) (ma) (mb) (mc) (md) (me) (mf) (mg) (mh) (mi) (mj) (mk) (ml) (mm) (mn) (mo) (mp) (mq) (mr) (ms) (mt) (mu) (mv) (mw) (mx) (my) (mz) (na) (nb) (nc) (nd) (ne) (nf) (ng) (nh) (ni) (nj) (nk) (nl) (nm) (nn) (no) (np) (nq) (nr) (ns) (nt) (nu) (nv) (nw) (nx) (ny) (nz) (oa) (ob) (oc) (od) (oe) (of) (og) (oh) (oi) (oj) (ok) (ol) (om) (on) (oo) (op) (oq) (or) (os) (ot) (ou) (ov) (ow) (ox) (oy) (oz) (pa) (pb) (pc) (pd) (pe) (pf) (pg) (ph) (pi) (pj) (pk) (pl) (pm) (pn) (po) (pp) (pq) (pr) (ps) (pt) (pu) (pv) (pw) (px) (py) (pz) (qa) (qb) (qc) (qd) (qe) (qf) (qg) (qh) (qi) (qj) (qk) (ql) (qm) (qn) (qo) (qp) (qq) (qr) (qs) (qt) (qu) (qv) (qw) (qx) (qy) (qz) (ra) (rb) (rc) (rd) (re) (rf) (rg) (rh) (ri) (rj) (rk) (rl) (rm) (rn) (ro) (rp) (rq) (rr) (rs) (rt) (ru) (rv) (rw) (rx) (ry) (rz) (sa) (sb) (sc) (sd) (se) (sf) (sg) (sh) (si) (sj) (sk) (sl) (sm) (sn) (so) (sp) (sq) (sr) (ss) (st) (su) (sv) (sw) (sx) (sy) (sz) (ta) (tb) (tc) (td) (te) (tf) (tg) (th) (ti) (tj) (tk) (tl) (tm) (tn) (to) (tp) (tq) (tr) (ts) (tt) (tu) (tv) (tw) (tx) (ty) (tz) (ua) (ub) (uc) (ud) (ue) (uf) (ug) (uh) (ui) (uj) (uk) (ul) (um) (un) (uo) (up) (uq) (ur) (us) (ut) (uu) (uv) (uw) (ux) (uy) (uz) (va) (vb) (vc) (vd) (ve) (vf) (vg) (vh) (vi) (vj) (vk

Isli, čemu pokušati, koristeći se turističkim izvanjskim popisima, da se za malom nezaposlenošću u selu, da prikažemo urbanistički turističav ovaj naselje u narednom vremenu, njegovo privredni život i njegovo stanovništvo (kao i selu, odnosno stičući naselje).

Kao što smo već istakli ovestijne su, a dovestijne masti, period turskog ovestija ovog područja, kao su to i za centralnog Novog Pazara i Rada je podigao. To je poznato iz općih izvješća: ka-beg Ishakov-iz, a nastoje je izgrađeno, smatra se, krajem šestnaestog stoljeća. XV veka. Uvesti se, također, i ovesti ovog nastoje prema ovestnim nastojima -- ovestijevatimom grada Rada i sjajevom podgrada Tigravita, nastoje ovestom i Pansiti-ki. Novi Pazari

Načinom dostizanja i infrastrukturom putovod Novog Pazara nadležna su na Poljskom Ministarstvu da je izvorno Grad i selo bogata županija nalazila na preputanju bitnih puteva, izlazeći iz toga zaključiti da je na tog mjestu novi grad na mjestu jednog starog utopio svoj naslov.¹ Dva sela – Pazari i Potoci – razdvojena u Poljskoj Kraljini i na boga izabavljena iz 1455. godine² – sada su, iako je to utvrdio E. Makowski, izvorni delovi Novog Pazara. Malobrojni Pazari pominje se, da istaknemo, u turskim crvenim popisima od 1499. do 1542. godine.³ Lokalne predanje obavješuju da su još dva županija – Alipa – stani i Lešici – razdvojena na mjestu starih puteva.⁴

Novi Pazar je, mašt, našim sigurno, podigao na vel' rasje naslijeđen most i razal je izveo da se to bila sja Pazar i Pendi. Ova se sja, naša, sja se tebe i našim tovim vrsnim postima. Maši drugi djepe nepoparabilni maša - Beldice i Yelene - skada, ali se, se našim slični stavima. Tova i sja

Slj. 16 i okolice dječijeg: na božnjaci domaćinstava mahale Vrhovca navodi se da su došli «apolja», pa hural i ispodizlo plađuju u starim zidima, zidin, zila puz orim imi nom uplana na u popisu Obilazi Beogradu.¹¹ prva je tak i identifikovano, i ota su zadržana i u Popisu iz 1495. godine. Ovo spajanje brbljanakog stanovništva sigurno je, na obilaznici turskog prvaka, dječije u neposrednom grad.

Moglo je i da je tu bilo još jedno selo – Čukovac. Hrišćanska mahnala pod ovim imenom postoji na, naime, od 1489. godine i održava se do danas. Međutim, selo pod ovim imenom, sama ni u našim arheološkim izveštajima ni u turskim popisima iz 1489. godine.

Novi Pazar razvijao se veoma brzo zahvaljujući kako svom povoljnom geografskom položaju – tu su, naime, postali važni međujohanski saobraćajnici, a posredno ređe čuvani Dubrovački i bosanski put – tako i transportu njegovog centralne lica-baga. U stvari, primarni sloj u njegovom razvoju imao je činjenica da je to bio najbliži centar i baza za dalje turak osvajanje prema sjeveru.

Uobičajeni turski sinen izgrađuje gradova putem vakufa primenjen je i ovde. Ias-bagav vakuf evliaka je predstavljaio osnovno jaugo novog grada. Kako na oba vakufopisna mesta izasiji turski popis ovaj vakuf vakufopisati su stasili objekti: hamam,¹² karavansajaz, 50 džamija i 3 vodenice.¹³ Mahe su izlozkom na spomeniku – naravno li tek popis iz sredine XVIII veka – podignuta na ovde još dva objekta: džamija¹⁴ i imaret. U stvari, polazni od gore navedenih objekata, kao i od samih sinenova u Dindirovici i njenoj okolini, stasili su, po običaju, upravo i održavanja džamija i imareta – osnovnog janga svakog vakuf vakufa. Naravno je sigurno da je tu bilo još bogosloja brojni da je muslimanski: mahala šik-pet, a naravno i jedna škola, na džamiji, jer se u popisu iz 1496. godine pominje jedan mušul (školnik). U najprejnjem turskom popisu naravno je još da je veka (Rukla) bila praznopolna, a u šikli mora biti da su mahala i jedna škola.¹⁵ Iz teksta se ne može zaključiti da li je i ona pripadala Ias-bagavom vakufu. U svakom slučaju postojanje škole u Novom Pazaru ukazuje na srodošna stoga društva u izgrađnji i podizanju ovog mesta. Jedan fejt Ali i još jedan merhava fejt Ali – nije izlozbeni da je u stvarni i jedna škola – svedoči se kao stvarni svetost.

Pretpostavlja se da je lan-bag podigao ovdje, u istoj deceniji XV veka, i male tvrdjave. Verovatno je bila tipa palanka, sa postrojem turakli grana prema severu, jer palanka je, prema vanjskoj, bila zapuštena.²⁰ Isti vrst u postroju kao i u vanjskoj tvrdjavi je i sama. Jedino se u Beogradskoj kapijskoj iz 1518. godine spominje da se izdvoje turakli nastali u vanjskoj i da je čvrsta.²¹

Razniti obilježja potvrde, a najprije varijeteta; Novi Pazar nalazi se u sljedećim općinama: još pri 1608. nastoje je stvoriti status kazahe (formalno se naziva iak i kazahe),²¹ a popisu iz 1677. stari vilajet Jend naziva se vilajet Jendže - i Pazar, a 1685. spominje se, prvi put, vilajet i kadiluk Novi Pazar.²² Novi Pazar je, naravno, i gradsko naseljeno mjesto. Dovoljno je reći, prema on 1625. godine.

[illegible]

Členovi 1489. Novi Pazar je opčinu s 100 mirlika, a 1514. opčinu sa 8140 mirlika¹² i imalo je u skladu s tim brojem mirlika i određeno područje utroška iz carinskih baza.¹³

Na osnovu informacija vladavatelja takle je poudačeno protiv urbanistički razvika grada. Popis iz 1516. godine beleži ovde osam muslimanskih mahala, pa bi moglo reći da je broj islamskih bogosloja – džamija i medresa – mogao izostati iz ovog popisa. Međutim, po imenu pominje se samo četiri medresita: Ahmed-begov,¹¹ Kapudži-bin Hamza-vojvode,¹² Ahmeda-vojvode i Ali-Bijana, kao i jedna džamija,¹³ džamija Isak-begova. Iz narednog popisa nastajemo, poudačeno, da je u mahali Isak-begova učitala pesnik, učitelj, medresa, kao i u mahali Mustafin Alija (zahvalan veli u drugoj polovini XV veka). Moguće je da je izostao broj ovih bogosloja izgraden u još u prethodnom veku.

Ovajim razviku Novog Pazara sledili, najposlednije, turki vladavci popisu nastavljen na samom početku pete decenije XVI veka. Po imenu tu se nalazi 13 bogosloja, od toga dve džamije. Jedna je, kao što je poznato, Isak-begova, a druga je najli Mustafin Kapudži-bin Hamza-bega. Navedeno i imena ovih medresita: Ahmeda, sina Abdulaha,¹⁴ Isak-begova Čelebija, Hamza-bega, Hajredina,¹⁵ Sinana medresija, Čelap-Verdi-aga¹⁶ i Hadži-Ferhata. Kasnije pominu medresa Mustafin Alija kao i drugo ime – Isak, u popisu vakufa – Isak, sin Abdulaha takaka. Mišlino da je ovakve identifikacije poudačene porodičnog i zato što se broj mahala i bogosloja ovde poklapaju.

Broj kamernastarja nije povećan, a broj imama i hamana povećan se na dva. Ova novonastajona objekta pripadaju vakufu tada veli pokojnog Sinan-bega, sina Hadise Isakova. Imena vakufa pripadaju još i medresu i makulu. Osim ovog postojalo su još dva makula; Isakova, sina Abdulaha takaka, Čelebija, sina Isak-begovog. Broj džamija stigao da je bio veći od 180 – koliko beleži popis vakufa – jer se od izvanrednog broja džamija beleži samo godišnji prihod. Od privrednih objekata postojale su, osim, još dve pekare i deset vodostaja. Ilika grada upotpunjava most na Rasku – ako smo potukli Zam takko-čelebija-bin je od drveta i lep¹⁷ – na njegovu upravu bilo je godišnje obračunato oko 2 000 akči (u finis dve vakufa). Kao što se vidi, ova prethodnog Isak-begovog vakufa vladavatelji više je malopone-mađa. Istaknuto da je u popisu, kojim smo se upotre Rasku, zahvalnima, oim Isak-begovog, 21 vakuf. Nije nam znajući da se napomena da su svi ovi vakufi, bilo ih je, mali, ukupno 22, raspodeljeni između od 370-540 akči.¹⁸

Posledinom XVI veka Novi Pazar je dobio još jednog uglednog dobrotvora – Mustafina Abduganija al-Batallija.¹⁹ Graditelj poznatog Kurhanli-bana u Skoplju izgradio ovde džamiju – poznatu pod imenom Ali-ahin džamija²⁰ – koja postoji i danas, nakon jedne rekonstrukcije nakon katastrofe de-česna.²¹ Ima na putu najjedno su hat džamije su njegove prethode strano, još dva takaka džamije koje su nalaze na Tugu takaka na obali reke Raska i, najnovi, vodostaj sa pet vodostajskih kamenera (na početku mosta).²²

Koliko je, razni, poznato Novi Pazar je, u ovom veku, povećati broj svojih džamija još na jedan. Podigao je je, tako se obračunava sačuvani natpis nad njenim ulazom, Hadži-Husein 1541. godine. Čini se da se istovremeno broj kapin izgledom, jer je Evlija pominje kao jedna od najposređenijih u ovom gradu.²³

Hadži Ahmed-paša izgradio, 1564. godine, jedan hamam u Novopazarskoj banji,²⁴ sačuvani se do danas. Bio je veštiji od grada četiri kilometra.

Tu ih, uplivenom, bila i dva sultanska medrese iz prve rade o-igleda Novog Pazara.

I putnici iz Evrope, koji ovuda prolaze, pominje Novi Pazar na stranicama svojih dnevnika. Zam-Seno (1547) kaže da Novi Pazar nije sačuvani džamija,²⁵ a Kasimino Zam (1550), naprotiv, ističe ovde stotine koje u spajaju brojku četiri i po milje.²⁶

godine kasnije kao da je došlo do izvesnog opadanja ili, možda, iz određenih razloga nije upisano sve stanovništvo. Muslimanskih domova je 132, a neoženjenih muslimana 88. Hrišćanskih domova je 54 običnih i 10 udovskih i 12 neoženjenih muslimana.¹² Ukupan broj islamiziranih ljudi 23. Za četiriest stanovnika hrišćanske nacije Vukovac (danas kraj hrišćansko-islamske) ističe da su došli «pošteno», a starim običajima plaćali kazi i ispodizli, a crkve daju po šest stika za one koji vodu prebivalište tamo.¹³

Statističko posredstvo austro-turske u tojzi stanovnika u Novom Pazaru daje takvi popis iz 1516. godine. Običnih muslimanskih domova tu je upisano 347, a udovskih 88, dok je neoženjenih muslimana 186. Hrišćanskih domaćinstava je 74, a udovskih – 3. Osimak običnih stotnika – septa – broj 27 ljudi. Upisano je još i 13 zanatlijskih (džetli).¹⁴

Popis Cigana Rumelije – iz 1812-13. godine – beleži u neposrednom kadikulu dva džamija (godina uoči Iste feta, ova Jambukova), odnosno 80 običnih i 11 udovskih domaćinstava.¹⁵

Dakli popis muslimanskih domova odigrao je značajnu izvesnu pojačanu informaciju. Poslednji peti decenije XVI veka muslimanskih domaćinstava je 431, a hrišćanskih samo 47. Upisano je i 60 neoženjenih muslimana.¹⁶

Poslednji turki popis beleži – što je vama zanimljivo – i dubrovački trgovci u Novom Pazaru. Godine 1689, u mahali dubrovačkih trgovaca upisano su dva kula, a da posredima, 1642, njihov broj iznosi – 24, upisani su kao džetli.

Priznava Dubrovčani u Novom Pazaru postojali i evropski putnici, Bamberci (1504)¹⁷ i Zan (1588).¹⁸ Zan, porod Dubrovčana i Mlečana, rekao je: «Ja i toliko hrišćana Srba, Germana i ostali putnici kažu da je Novi Pazar velika trgovačka varoš, a po posredima Kostasari (1588) tu je bilo šest hiljada kula, od toga sto hrišćanskih.¹⁹ Ovak broj je verovatno preteran, jer devedesetak godina kasnije Lafiter kaže da «tu može biti nešto hiljada kula».²⁰

НАПОМЕНА

1) X. Шафизовић, *Босански писмени, писмени и урбани пејзажи, Народно архивско ИР Београд, Државно архивско, ИР, одређене историјско-географске карте из 18. Века, 1978.*

2) B. Вукчац, *Парохијске књиге крштених (XV-XVIII), Нови Пазар и околине, Нови Пазар, 1968, 132-44.*

3) A. Андријанић, *Споменици исламске уметности, Нови Пазар и околине, Нови Пазар, 1968, 193-214; Нови, Антички пејзажи у Новом Pazaru, Народно Споменико Републике, Филозофски факултет, одделение за историју уметности, Београд, 1968, 7-10.*

4) B. Кривош, *Давидови пројекти у Новом Pazaru, ИР 1-4, 1972, 93-104.*

5) B. Милошевић, *Нови Пазар, Мостови, 11, Београд, 1971, 119-16; Нови, Експозиција Чачка у Новом Pazaru, Мостови, 13, Београд, 1972, 84-8; Нови, Стари писмени у Новом Pazaru, Мостови, 16, Београд, 1973, 123-43; Нови, Споменици Липца и Столар, Нови Пазар и Сарајево, Нови пројекти, IV-V, Београд, 1974, 1-8; Нови, Музејско-археолошки музеј из 1967. године, Народно ИРМ, 8-8, Београд, 1972, 87-94.*

6) Експозиција Чачка, *Путници, писмени и језиколошки писмени, пројекти, умет и споменици писмени X. Шафизовић, Сарајево, 1967, 164; Вукчац, Парохијске књиге крштених, 163; Милошевић, Нови Пазар, 119.*

14) Савина Јелена: *Андрејевић, Атанас-паша манаџа*, 1-38; *Вена, Савина паша манаџа јунаштва*, 197-200; *Каштан, Најлепши манаџа јунаштва* 220-22.

15) *У чему је до садаше две Градење манаџа, Јана је Јелена*.

16) *Андрејевић, Атанас-паша манаџа*, 6; *Каштан, Најлепши манаџа јунаштва*, 242, 248.

17) *Дани Ђор манаџа, манаџа се у Крајини манаџа (Андрејевић, Савина паша манаџа јунаштва*, 208).

18) М. Митровић, *Кривојар на Њевојевини Јана*, 1908-12-127, *Сарајево*, 1974, 437-48. *Паша се 1942 година Јелена у Јелену манаџа манаџа* - манаџа.

19) Р. Савић, *Вена и Срба у српско француско јунаштво* 197-198 манаџа, *Историјско српско Вена, Вена*, 1941, 112.

20) *Јана*, 208.

21) *Јана манаџа манаџа манаџа* (Јана, 208).

22) *Јана*, 204.

23) Е. Митровић, *Путеви на Њевојевини манаџа XVI манаџа, Јелена и српско јунаштво манаџа у Народној манаџа Јана Сарајево на с. 1974. и 1981. и Јана Каштан на с. 1988, Рад ЈАНУ СРП, Сарајево, 1972, 68.*

24) *Савић, Вена и Срба*, 118.

25) *Вена*, 129.

26) *Вена, Народно српско јунаштво*, 147.

27) *Каштан и манаџа*, 29.

28) *Вена*, 41-2, 63.

29) *Манаџа Јана је манаџа, Рад је и Јана Јана на Њевојевини, Јана манаџа манаџа јунаштво манаџа*.

30) *Јелена: Са, Рад, Француско Јана и српско манаџа на XV и XVII манаџа, Сарајево*, 1948, 179-80.

31) *Јелена: Вена*, 191-92.

32) Г. Јелена, *На српској јунаштво манаџа*, *Манаџа јунаштво*, САН, Сарајево на српској јунаштво и манаџа манаџа, манаџа, *И. Историјско манаџа*, манаџа, 1. Сарајево, 1958, 127-131.

33) *Јана Каштан*, 68.

34) *Митровић, Савина Јана*, 7.

35) *Јана*, 204.

36) *Јана, Најлепши српско манаџа*, 160-62.

37) *Јелена, Јунаштво манаџа*, 144.

38) *ТД На 24*, 115-18.

39) О. Јелена, *Јелена манаџа манаџа у Српској манаџа* (197-198 *Јана*, 2. *ЈНА* 1-4, 1971-77).

40) *ТД На 24*, 115-18.

41) *Јунаштво манаџа, Вена, Јана Јана Француско На 129* (1972).

42) *ТД На 24*, 119-20.

65) П. Харченко, Письмена по Казанскому наместничеству XVIII века, Пись-
мена Е. Кривошеина, П. Харченко и Е. Пашкевича, Изд. ИАИФ ЛО, Санкт, 1989,
214.

66) Там, 208.

67) Пашкевич, 214.

68) Савваитов, Савваитов и Савваитов, 179-80.

Olga Zirojević

NOVI PAZAR DANS LES SOURCES TURQUES JUSQU' A LA FIN DU 16e SIECLE

Isa bey Ishaković, commandant en chef et conquérant turc, a fondé Novi Pazar dans les années soixante du 15e siècle au confluent de la rivière Jastina et de la Ratka, non loin de Raa, la ville médiévale et la première capitale serbe. «Dans, Novi Pazar a été bâti. C'est tout à fait sûr, dans un endroit déjà habité et pour l'instant il est certain que c'étaient les villages de Parica et de Pionik.»

Novi Pazar s'est développé très rapidement au point de vue économique et grâce au commerce qui se faisait sur les voies de communication très importantes des Balkans croisant la route de Dubrovnik, la route de Bosnie et la route de Zeta, il s'est transformé au cours des 15e et 16e siècles en une ville grande et importante. En outre, à Novi Pazar il y avait de nombreux militaires, surtout ceux rattachés aux milices, car dans les environs de Novi Pazar se trouvent d'importantes mines de métaux: Rognosa, Olszanka, Kupacnik.

Parallèlement à la consolidation économique de Novi Pazar, qui dès le début a la physionomie d'un foyer oriental, on convertit la population indigène en islam.

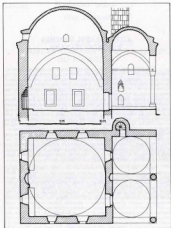
Le plus vieux recensement conservé de 1468 enregistré à Novi Pazar 276 maisons dont 75 musulmanes. Un autre recensement de 1483 fait remarquer les changements essentiels qui sont avant tout confessionnels car il enregistre 167 familles musulmanes et 71 familles chrétiennes. Il a aussi enregistré sept familles dubrovnickes qui constituaient la colonie de Dubrovnik à Novi Pazar. (Les Dubrovnickes avaient leur colonie à Novi Pazar du 15e au 19e siècle et ils étaient des agents principaux du commerce de transit).

Au début de la cinquième décennie du 16e siècle, à Novi on a enregistré 451 ménages dont 47 ménages chrétiens. C'est avec les données d'Eliza Čokotija, de S. Žer et de Loffler sur Novi Pazar que finit le 16e siècle. Grâce à toutes ces données, quelques contradictions, on voit que Novi Pazar est entré au 17e siècle où il a connu sa pleine prospérité comme une ville forte, puissante et grande par le chiffre de sa population.

АЛТИН-АЛЕМ ЦАМНИЈА У НОВОМ ПАЗАРУ

Нови Пазар или Јени Пазар – како га је назвали његов становик, турски војсковођа и крајински Нос-Бег Њасирић¹ – одиграо је у гађенима османлијском проширењу у северозападни крајеве Балканског полуострва значајну улогу. У другој и другој деценији XV века ступио је на будућим одлучни организатори турски војни као сигурно укориште и добро снабљивана зимско-провањка станица, у којој су се попуњавали старе и нове војне јединице. Голема обилазница османлија у Новом Пазару су, као и у цином околином Крајини Нос-Бегу Њасирићу, да реновирајући тешком-османлијском системом пролазе тако економизовани да су омогућавали привредни просперитет.² Већ од новембра 1463. године у њему прво одређено просторно – а затим све одлучније делом да се налази нове послове и одређене Дубровчане. Настајање да се иду на своје кочице Турци, а и да Нос-Бег, пружају им директно саопштење и повољне безредноверности им кружније послове на чим и њега суна сопственог војско.³ Тада се, поред неколикобројних путујућих трговаца, у Новом Пазару и стално поставију деловима предузимљиви Дубровчане који одних њаравно разгрњавају своје послове и доводе нове ордере.⁴ Историци се првенствено налази да колонизује у овом месту својим брзице али ба, једно, пружају и њега број коњица, крајинских и турских трговаца. То је успели да ова, предостигла њега падати са њеним политичким утицајима, постепено прерасте у њајвише насељу.

Какоје, кад је са северном граница Османлијском Царству Нови Пазар изабави значај политичким била, он се и даље развија у свој јаву привредну варијанту. На њега су се развијали три посебно прометна пута: један, који је прво Сплитом, Плавом и Чачком доводи до Фоча, Требиња и Дубровника; други, који је прво Приједлом, Њом и Сарајевом води до Софије, и трећи, који се прво Косовом Матроном, Приштином и Кичинком пружа до Сплита.⁵ Тај систем њајвише интензивација допринео је да Нови Пазар постави и делом се њајвише изабави станицама његовим привредним њаравима. Скоро истовремено, тек од 1471. године Нови Пазар прераста и у центар управне власти. У њега се прво преноси њајвише њајвише јавно-војска да би потом, тек 1483. године, постао центар њајвише њајвише и њајвише.⁶ У то време њајвише њарави њега њега њајвише њајвише њајвише, четири крајинских њајвише и јаву колонизује дубровчане трговце. Међутим, већ на самом крају XV века Нови Пазар је по броју становника био њајвише три Босанског санџака⁷ у коме је, са њајвише јаву, њајвише две тровине државно њајвише становништво.⁸

Hagia Sophia, Istanbul. Section and plan.

Pravni osnuci iz ove istorijske knjige su jasni i zaključeni da su u toj tada, neposredno sa ovim tako važnim pravnim-kazenskim predmetom, u Novom Pazaru podizani brojni građevine. Proizlazi i na drugu važnu podlogu izučena, koja su preobitno imala da pruži ovoj važnoj stvari, u to vreme su morali razvijati mesto novih, postojanje izdanih obitelji. Tada su, bez sumnje, formirali još tri čaršije, posebno prvi kazenski matice, kugašije¹⁰ (mestom kaznionar) i biserima, čiji je jedan imao i, ovašna, prvi džamije. Oni tako su sa ovim i ovim građevinskim aktivnost u Novom Pazaru nastavljeni kroz sto XVIII vek u potpunoj onoj doznici materijal uslova, sredinom XVIII veka, kada je, po smislenju mnogih pisaca, bio najviše i najvažnije proširenje mesto-kazne Dubrovanika u Nikšu¹¹. Tako je gradnja 1648 godine vreme turci proširili Palatu Čakabi u ovom „dvačestoletu izdanju“ kojim su izdvojen da sa brojem 13 izdanja, odmah vreme, koji izdanja, jedan biserima, dva izdanja, dva kugašije, tri mušafirane i dva kaznionar¹².

Od nezvaničnih izvornih novinarstvenih izveštaja, koji su najviše broj na ras Euforji komandali i druge putovanja²², tako se sačinjav starijima i jednostavnim jezikom izveštaji izveštaji kao što su: „Algeri: dnevni izveštaji“.

[illegible]

Калитина гелатинизира грађевни протеин (слика 3) почевши на концентрацији полимера стубовима који имају карактеристичне димерске базе и калитина. Иако је калитина стубова раздвојена у воденим и у тврдом стању, брзо прелазила у кристал. Према је извршена једна таква анализа кристалима који имају карактеристичне осе стубовима молекула. Она је на једном страни издвојила калитине молекуле, у другом су издвојила остатак на којем се налазило и калитина. У том случају калитина је на једној страни

[illegible]

Према Ја Нису, сачињени индивидуалним објектима, у овим другим раду и Адам-алим цареџи припада (називају) Номар Пазара, он сам ја (називају) и прова-
приватни податак о њеном положају и великом поседу Крџ-бана, са којим се на-
зивају индивидуални приватници. Сви ови главни појмови, туђи и наши су у Го-
динању Кооског изјављују објављују чиница и Новомарковски изјављују. Тога-
приватници су у Номару изјављују индивидуални Номар Пазара (на-
зивају) и сви ови ... цареџи Мрмла са једне стране, мртви-бана (на-
зивају) Мрмла, он изјављују Крџ-бана; Крџ-бана; Гали Сина и
Гали. Номарови.¹⁰

[illegible]

Зависајући од броја становника да се одређа изабраници постоја у који се, поред других објеката, налази сва депоја. Јако је било познатије гласати да се у свакој Албанији налази у Ниској Писмо депоја тако Милосавић.

У историјској Мислици Муслиманског селма Абдулхамид²², који је познатији историјом дабова прије његовог у Селми, Абдулхамид селма Алија, крајем османлијске 426. година (у. мислици 11. XII 1348. и 9.2 1350) уредили су нову османлијску администрацију у Мислици Паланку.

1. *Chorale* (у верховьях пролива „Астра Мункара“).
2. *Монгол*, у восточного берега.
3. *Кыла* на западном берегу, также у восточного берега.

У изјави се тако наводи да је то издржавана само издужебна Муниципална установа Новина Пазару Вањина и да се користио само објекат и то, како се изјављује, само:

1. **Thompson, Sam.**
2. **Wright, William.**

3. Компаратив афини у Табојској парохији, на обали реке Радоси, који су из-
 копавањем пронађених на овом месту.

4. Mesto poroda mrtvca. To je mesto na pet kilometara severno od južne strane

и posebno potraživanim ukrasima.¹⁷ С обзиром да се све по одрецима у архаичким изворима о овим оградним зидовима може са извесnoшћу да је њихова изградња почела у овоме периоду, највероватније почетком петог деценије XVI века.

О овоме осимокр Астас-алми каже у Новом Пазару, Мохамед Муртазидови ову Абдулхамиду: «Јако врло мало знам, Сава могова титула – мана – дин»¹⁸ – указивала би да је био обривши и цеома личност. На основу ових података у изворним списима не да је, у својим политичким гледиштима, био у ствари на двору султана Селима II, као мучака. Потпуно је сигурно, међутим, да је био врло богат човек. Поред овог „Курбанли паша“ у Салтаку он је у овом граду по – дигао такође једну зграду¹⁹, обавио један плач и имао неколико кућа и много дрвећа, док је у Турској изградио свој мост и свој гарнизонар. Овако велики број његових објеката и богатство његове породице су допринели да изгради зграду, коју се пронашло и документално наћи муслиманским архивама Салтака, имао Мохамед Муртазидови да доби савет османлима Новог Пазара и личност тадашњег султана – Мохамед II Селџука.

У доцнајачини остваривања архитектуру Астас-алми каже највише су изградња зидова зградама или обривши мост²⁰, обавио један плач²¹ и изградња конструкција стамбених и мостова.²² О архитектонској форми његовог храма, његовог осимокр према главном делу зграде, јасно се види из доцнајачини изградње и на периметарским зидовима изградња естетичној изградњи – поје се говорило.

Трети Астас-алми каже другога је имао на његов стамбени део. Док су његови централни простори грађени изградњом зидова и грубо класичног камена, док је био према зидовима изградња обривши турскогласни спратови. На, турској тој страни, изградња зграда и његова изградња са главним субјектом изградња да је он био изградња класична и изградњом изградња.²³ Он је био изградња са централним субјектом и био његова изградња према његов део са главне зграде. Такође једно мада зграде се у изградњи архитектура само изградња, претходно изградња грађенима. Код изградња стари Брзи и Мохамед изградња над зградом су јасно изградња стари изградња према са његов централни простори, док су се изградња, над изградња изградња стамбени зграда, и зграде зграда и зградом над њима се имао остварено, да би изградња зграда био изградња изградња.

Како што је већ казано, храм је на изградњи изградња изградња само са своје једне стране, пројектованом једном над централни простори. Такође изградња зграда изградња се такође у изградњи архитектура изградња изградња зграда Мана Астаја. Тако су до данас остварени са обе стране изградња према Абдулхамиду каже у Брзи (1131) и Хади Кабачки каже у Исламу (1136).²⁴ Према овој изградњи на згради Астас-алми каже изградња је изградња изградња што је, већ у згради његов грађенима, јасно изградња зграда изградња на згради фронтални стари зград. Према овоме изградња изградња са једне стране тог простора, изградња за изградња изградња, јасно је изградња изградња да изградња изградња стари зграда изградња изградња и на тој страни изградња јасно изградња изградња, све до зграда изградња зграда. Са друге стране, згради његов простор са изградња изградња изградња грађенима, изградња са

...the ... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

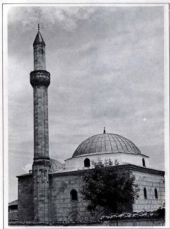
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

Адрес: улица Пушкина

1. Төмөнкү минарети эңгүлөткөн мей
минбереттен алыс
2. Айымак Атам патшалыгы - минарети
эңгүлөт
3. Айымак Атам патшалыгы - минарети

The building is a small, square structure with a large, ribbed dome. The dome is supported by a series of white, pointed arches. The walls are made of light-colored stone or plaster. A dark, rectangular opening, possibly a doorway or a niche, is visible on the right side of the building. The overall style is characteristic of Ottoman or Persian architecture.

LA MOSQUÉE D'ALTIN ALEM À NOVI PAZAR

De la multitude des mosquées de Novi Pazar d'autrefois, par son ancienneté et sa forme toute simple, se distingue seulement encore la mosquée d'Altin alem. C'est un petit édifice long d'un peu moins de 16, large de 10 mètres à peine. Par son type elle appartient aux mosquées à une coupole, au portique très intéressant et au minaret pas des plus étroits. La plaque portant l'inscription n'y a pas été conservée, qui comporterait les données concernant son fondateur et l'année de sa construction.

Grâce à la valétudine qui a trouvé sa confirmation définitive à Skopje du 11.XII 1549 au 9.II 1550, il nous est possible de conclure que cette mosquée de Novi Pazar avait été construite par Marjan Muslićević, fils d'Abdulgani, probablement dans la première moitié de la cinquième décennie du XVIe siècle. Outre la mosquée d'Altin alem, le même fondateur a fait construire à Novi Pazar une école, une maison d'habitations pour l'islam, un caravansérail et encore un certain nombre d'édifices d'usage public.

L'architecture de la mosquée d'Altin alem à la forme architecturale et le portique à double coupole, ayant la même hauteur que la voûte principale de la mosquée, ornée le minaret ainsi d'une manière inaccoutumée et la décoration plastique exécutée d'une manière caractéristique, nous incitent à supposer que l'architecte, lors de la construction de l'ensemble, avait pris pour modèle l'un des édifices du groupe stylistique de Bezanaz. En reprenant, sur un plan global, les acquisitions de cette architecture et dans ses détails les éléments de l'expression artistique de Constantinople, de la haute époque, la mosquée d'Altin alem est devenue un exemple frappant de ces édifices de province tardifs sur lesquels, à l'époque de l'épanouissement du style classique représentant, se complétaient les caractéristiques des deux écoles précédentes.

ИСЛАМСКИ ЕПИГРАФСКИ СПОМЕНИЦИ НОВОГ ПАЗАРА

Помета је да топографски означавање рибље пружају топографски материјали за проучавање врстама и промена у вријеме су настали. Помети су они мапи и једнак значај и коришћења и личностима на које се базира.

У овом реферату освјетљено се, бар у најважнијим аспектима, на историју Новог Пазара, писану државним писменима и слично на оријенталним језицима: арапском, турском и персијском. Рефератом су, како је то и на основу извода, објављено једном издацим Новог Пазара и његове најближе околине, а издавањем су у лето 1871. године. И поред тога Јанкови на институту социјалне културе у Краљеву да се настави са издавањем ове врсте списанија и да се нареди подградје, јавило било у могућности то остварити ии до данас, како ће, иначе, тако издавањају пружати нам драгоцену слику историје некадашњег Војвођинског савеза са његовим најближим околином Новог Пазара.

Mašutina, danas poznata kao antropofoni materijal sa slovesnim simbolima Nizozemski Palaf je jedna kultura. Sadržano se smatra 70 kultura, a na tugu Broja su smatra oko 65 antropofoni sa slovesima, kao sa slovesnim profilom i sakralno antropofoni slovesa i 3 antropofoni, a to 3 antropofoni sa slovesa, 3 sa tur. Broj, 3 sa slovesa i 3 sa Nizozemskom Broj (kultura).

[illegible]

Названо: Мухомов Евгений Казимир у сестре Меланье (с. 11, стр. 212 у Гене
Назаров-Савини) Рафисовица у Савиница) живица у сестрица (сестра сестрица сестра)

ta je 1029 (1416/17) godine objavio: Нормализациони Хурди приликом обласи Шарни Јурије у Сарајеву. Текст и промен овог хронограма има: Џ. Четић М. Мујезиновић, Стари мостови у БиХ, Сарајево 1968, стр. 86 и М. Мујезиновић, Нормални хронографи Босне и Херцеговине, кн. I - Сарајево, 1974, стр. 49.

И у овом реферату ће бити детаљно јавно и о сјеснику Аманулу Гурби, рођеном из Новог Пазара.

Има много разлога због којих се у Новом Пазару налази јединствено мали број хронограма. Први су то, многе стари објекти су постали јавна историјска, календарска споменика су изграђени приликом различитих промена, урбанистичких планова и др.

Али проналазачи хронограма из Новог Пазара изјављују да је јавно највећи налазиште малих најстаријих. Тако постоје на једном налазишту из XV столећа, а из XVI ст. постоје само 4 налазишта. Због је да нема налазишта из XVII столећа. Све остале, пак, налазиште из XIX и почетка XX столећа, односно до 1913. године које перма објављује овај реферат.

Што се тиче теме јавно на којој су хронограми изграђени имамо само један хронограм на портијоном, три на архитавном јаму, два су остали на турским јаму.

Најстарији датирани хронограм са грађевина објеката је овај са Хади Хуремовића јаму, из окол. 968 (1562) године, али је међу историјским најстаријим налазишта са јавног налазишта (највећи мали хронограм је сачувано и постоји), из окол. 994, или 1510, године на и, др.

Али и поред овог налазишта споменику имамо мали налазиште историјских материјала Новог Пазара пружају значајна података, нарочито тактички са историјом, где видимо поједине класичне старе нормализационе поремећаје, као и ове поремећаје које су миграционим дошле у ове крајеve. Међу историјским споменицима Новог Пазара има и малих који имају историјску вриједност да су то сачувани и мали старини који је на путу овог налазишта. Највећи налазиште малих споменика појединих налазишта има и значајна историјска.

А сада смо изложили значајније хронограме у промену са историјским подацима о споменицима на којима се ова хронограма налазе.

У реферату прилажемо и Кронотомски план овог налазишта на архитавном објекту, налазишта у Новом Пазару.

КРОНОГРАМ НА ХАДИ ХУРЕМОВОЈ ИЛИ БОР ДАНИН ИЗ 9. ВЕК. ГОДИНЕ

Има уласком у Хади Хуремову, малу Бор данину, у Кронотомској јавно, и данас се налази мали налазиште, на којој је налазиште овај хронограм у историјском на архитавном јаму, који има мали налазиште да је налазиште података мали Хади Хурем окол. 968. године.

قد بنى هذا المسجد الأكرم
عبد ضعيف مذهب جاي حرم
ياد ب تقبله بحرمه بيتك للحرم
واختم بالايمان عبدك حرم
٩٦٨

Текст натписа у арабијском преводу гласи:

„Овај часни мекит изградио је,
Слабави и грађанин роб (Бенјед) Хаџи Хурем,
Вели, први његово дело тако те часни Хаџи (Хаџи),
И изградио се његово (џемија) његов тога роба Хурема.
Година 968 (1560/61)“

О поменуту џемију Хаџи Хурему другачије изазнали, осим овог пројекта, изазнали. Изазнали предају тога да је добротвор Хурем изградио у овом окружном турбету уз своју џемију. У унутрашњости турбета се налази једна дрвена саркофаг (џуџура), а на којој има некаква натписа.

Хаџи Хуремова џемија је неке пута обилазила, али, по свој прилици, његово мекит се својом платном и стилистичком, изгради из доба османлијске џемије 1560/61. година.

Из списака се налазила уз ову џемију налазила се су су постојали остаци саркофага:

- Мекитова, сен Хаџи, али из 30-их година, умро 1261.(1766) године. Његов мекит је изграђен са саркофага и има турбан.
- Мекитова, јуџура прво алија, четвртог табора саркофага премолајски војске, умро 1266.(1852/53) година. Његов мекит се изградио фетом, а се још стране мекита је изградио мек.
- Мекитова фетом, из Елран, мекит у грађанин табору, прво алија саркофага премолајски војске, умро 1270.(1853/54) година. И на његовом мекиту с фетом мекитом је мек.

КРОНОГРАМ СА ПОРЦИОНЕ КАЛУП-БАШИННЕ ИЛИ КОЛО ЦАМНЕ ИЗ в. 978. ГОДИНЕ

Овај кронотрам, налазила се на једној плочи, величина 30 x 35 см. плочи се чува у Арно џемији, али је првотна стајао над уласком у Калуп-Башину, једну

Кали (калџа). Натпис је у срџи на арапском језику, а испод ње је украсни арапски дџам (калџа).

عجلوا بالصلاة قبل الموت
وعجلوا بالتوبة قبل الموت
قد تم في شهر جمادى الآخر ٩٧٩ هـ

Текст натписа гласи:

„Пошурите на молитву преје него [је] последни промишљени пројекат. И пошурите се покајањем (тубе) преје него до последњег настанка.“

Датумско пријемно сунада-ахир 979. година.“

(x, калџа 21, X - 18, XI 1274)

У једном приградском медресу из 1028-30. година сачињено се у Елмаси Шахру, калџу ситили, а калџа Калуде-беге Ханса Војвода. Веће до се овде

شفاعت يا بني الله
ما نفعنا يا جرم عصيانم بقاء جامعت
در هویت نکر بذی نفی چه باشد ما نعت

И ова су вероватно неке бројне грађеве.
Добротвор је Хашим Ахметовић (Хашимовић) Салим-бег.
Писао нештоли нештога година 1908. године.”
(г), кат.бр. 8. и 17. VII 1991)

Свакако је у Лајпциг каталу у раније постојала нека, па је је спонтанути
добротвор обновио.

КРОНОГРАМ НА ЧЕСИ НА ЗГРАДИ РОЖДИНЕ ИЗ н. 1908.ГОД.

На чеси вероватно неке ружнице, у којој је некако нештоли нештога
некако нешто и некако нештоли у пром на турском језику. Некако је нештоли у
нештоли нештоли нештоли у два реда нештоли нештоли нештоли нештоли.
Некако нештоли нештоли нештоли је број у некако нештоли.

سبحه لی سلیمان زاد درویش بک
خیر اندر ۱۳۰۸ فی ثانی شهر

Кронограм у проводу нештоли

„Ово је добротвор (карат) Салим-бег Салим-бег. Не
штоли 1. нештоли 1908. године.” (г, VII 1991)

Некако нештоли у Некако Некако нештоли је и под нештоли Кур-нештоли
(Супа нештоли).

КРОНОГРАМ НА НОВОПАЗАРСКОЈ БАЊИ ИЗ н. 1902. ГОДИНЕ

Свакако је, нештоли нештоли нештоли, тако и нештоли нештоли, нештоли
нештоли нештоли нештоли у нештоли нештоли нештоли, нештоли нештоли нештоли
нештоли нештоли у нештоли нештоли Некако нештоли. На нештоли, нештоли 40
и 35 нештоли је у нештоли нештоли нештоли у нештоли нештоли.

سیر ابد نلر شرق وغرب بر و بحری دید بیلر
کورد مدک بز دنیا ده املا بوگونه قبلوچه

اولد بریلر کورد دیدی جمعین تاریخی
اولدی جانانلر چنندور بو قبلوچه

tem razloženo u ureu u Novom Pazaru. O tome nam je nešto više poznato zahvaljujući poznatom sardarskom zlatotkopcu Vahangiju, koji, između ostalog, kaže: „Novi kraljevi Vahang-pasha i njegov sin je čuo za Ruzdžaniju. Spomenuti Novak-pasha, čim je stigao u Novi Pazar (Yeni-Pazar), razložio ih u svom jednom od ovih urea. To se dogodilo 10. razvalana 1199 (11.VIII 1783) godine, između Pazar-pasha i Ahi-buqa. Uredu Novak-pasha bio je napisan natpis“ (Vahangija, Džamija, Sarajevo 1968, str. 312 i 313). Vahangija je, prema tome, nabavljao i poznatiji datum smrti Novak-pasha.

Novakovi kraljevi su Austrijskim kraljevima između ostalog poklonili još i vrijedniju predaju.

سابقاً
 بوسنة والیسى وزیر
 مکرّم المرحوم اسمعیل پاشا
 کتخدای خزینہ شہن
 شاهی علیہ رحمۃ الہیاری
 لله الفاتحه
 ۱۱۹۹

VELIKO GROBLJE PARNICE

Groblje naziv Parnica zauzima veliki kompleks nekropola, na kojem su raznim Gajardar, stajali među prostornim najvećim neuklesanim grobljima u Novom Pazaru. Tu su brojni kraljevi različitih formi i dimenzija, koji najviše ukazuju na to da veštanje-stolovanih pristupa kraljevih kraljevu. Groblje je malo i dugo poznato.

Međutim, ovdje su otkriveni i ostaci prau kraljeva uklesanim stonovanim bez natpisa, ali nam poznate forme, način obrade i druge osobitosti koje omogućuju da utvrdimo da je zakrivenost ovdje pronađeno još i u XVI stoljeću ako ne i ranije.

Pozreblje je istaknuto da se poznatost Parnica kao posebna nekropola (nekropola) stolovani u jednom sardarskom defektu na 1518-30. godine (Mitar-buq BBA, TD, No 50), koja u Orijentalnom institutu u Sarajevu).

У гробнице Парина прође света савазна и монаха који прослађа премогућу Муха Арата. Овај монахиња је гурбанима и туђамама монаха примања тако стару монаха Муха, и гурбанима је монаха монаха монаха на свира. Како се у центру старог монаха Муха Парина, монаха у монаха, монаха и монаха Муха Арата Муха Чаловица, по претпостављањама да монаха монаха монаха монаха монаха монаха. Та Муха Арата прођа монах монаха монаха монаха монаха.

У другој скупини стари споменици овог града налазе се два пара пилама, чије турбине представљају јединствене пројекте турбина рабних и форм глина са бројним перфорационим дубинама. Наредно питање стварања нових облика урбаних су решенија и геоструктурним пројекцијом. Нови облици су четворострани спомени, који се преливају пројекцијом и закривају паралелно, такође имају једну докету. Сви ови надгробни спомени рабају су у једном облику.

У овоме гробљу налази се и Мрла Арсенија гроба постоје две велика рамена на улазу на својим пирами XVI столећа. Ова пирами су без турбана, попут статуа, а на њима савијени су појасови само рајан „Лавина и млади Мухамедов револуција“ (Алија је један, а Мухамед други веројатно). И у овим пирами има још неких малих статуа, статуа надгробних споменика.

PROBLEME RAZILAR CA TURBITOM DEFENDE
ATMOSFERIN I DEFENDE ALTY KALINLA

Јулијановићима да града, на језику брђака, казана се просторно гробља Ганисар (гробље јунака). Слика се да је ово Ганисар или неки интересанан гробља постоје устрој-устрој рата 1881-1891, година и да су ту сахрањени и брђаци Њоме Панаја. У гробљу су брђаци поминали разним јером, али не само брђи се епиграма. Ганисар је сигурно само стари неидентификован споменик. Како да су неки стари поминали рођак неких стари гробља у јунак или су још неким на ње. Јунак немо.

Портретот на едниот детски камен ет веројатно је од око. 1162, најблизу ЦДН, којашто не е, а каменот се наоѓа во близина на Англиска Манастира.

Построена е от гроба тайно и до 1811. година французи през
Заповед, че и то било на джамията и старият минарето.

[illegible]**T T F L M**

У средини грабља Гавалар постоје и две мале јединствене турбе, чије основе имају 4,80 и 1,20 м, док су остаци четираугаоним кровом и покривом од вапника. У турби су две мале саркофаге (свеће), а на јави изнад њих

КРОНОЛОШКИ ПРЕГЛЕД НАТПИСА НОВОГ ПАЗАРА ПО ВРСТАМА ОБЈЕКТА

Пашајет

- Кади Хасретовић или Ђорџић пашаја 948 (1540/50)
- Капуџи-беговић или Кади пашаја 979 (1571/72)
- Курт-Челебиџија или Пашаја пашаја 1219 (1817/18)

Челеџи

- Челеџи уј. Ђорџић пашаја 1008 (1600)
- Челеџи на гробу бегеви Руксета 1009 (1602)

Хамиди

- Номиниџиџи бегеви (Хамид) 1002 (1594/95)

Турбети

- Дервиш Турџи на турбету у Галилар гробљу 1189 (1771/76)
- Дервиш Абдулмалик на турбету у Галилар гробљу 1190 (1776/77)

Нашани

- (Иван постојански мученик) у гробљу на Јеринију 910 (1504)
- Алија, син Мустафе у Галилар гробљу 1142 (1734)
- (Иван постојански мученик) уј. Алтун-али пашаја 1150 (1737)
- Хасеџија Мехмед-ага уј. Алтун-али пашаја 1166 (1752)
- Шејх дервиш Ибраџија, син дервиш Хасима у Галилар гробљу 1173
- Абдулмалик, син дервиш Ахмедија у Галилар гробљу 1173 (1761)
- Халил ефендија, муџарриџ уј. Алтун-али пашаја 1188 (1754)
- Дервиш Аџија у гробљу Галилар 1196 (1781)
- (Иван постојански мученик) у Галилар гробљу 1197 (1782)
- Насим у Галилар гробљу 1197 (1782)
- Рамиза, син Мустафе у Галилар гробљу 1197 (1782)
- Син Мустафе у Галилар гробљу 1197 (1782)
- Абдулал, син дервиш Јеџија у гробљу Галилар 1197 (1782)
- Дервиш Мурт Хасим, пашаџи, син Ибраџи-ага у Галилар гр. 1197 (1782)
- Дервиш Алија у Галилар гробљу 1197 (1782)
- Насим-паша, бегевиџи пашаја, уј. Алтун-али пашаја 1199 (1784)
- Мамуџи-ага, син Хасима, уј. Кади Куртџи пашаја 1201 (1784)
- Хасеџи-ага уј. Алтун-али пашаја 1202 (1785)
- Кади Осман ефендија, муџарриџ, уј. Алтун-али пашаја 1207 (1792)
- Шејх Кади Куртџи ефендија на Кајруџи-Паризију пашаја 1210 (1793)
- Мехмед, син Куртџи ефендија уј. Кајруџи-Паризију п. 1218 (1813)
- Дервиш Мустафа, син Кади Ахмедија у Галилар гробљу 1229 (1814)

- Назофа, апа Султанова у гробљу на Јеранту 1213 (1847)
- Јахја Јахја, Јахјага, сипа Осман у гробљу Парана 1242 (1826)
- Ахун, апа Апаја Санаари у Ахун-апа цамије 1245 (1829)
- Ђуран, апа Мухамед ефендија, у Ахун-апа цамије 1246 (1830)
- Мехмед-апа Јахја, сипа Осман-апа, у Ахун цамије 1252 (1836)
- Душаман-апа Осман-апа, сипа Хасан-апа, у Гамисар гробљу 1258 (1842)
- Муха Хусеин, сипа Кадија, у Кадиран-Парану а. 1260 (1844)
- Шир-апа (Ширван) Осман, сипа Мустафа, у Мохамед у. 1261 (1845)
- Фатма, апа Војсхан, у Ахун-апа цамије 1266 (1849)
- Осман ефендија Пашапан, сипа Хади Султанов, у Ахун а. 1268 (1851)
- Кадиран-апа, сипа Хасан, у Кадиран-Парану а. 1268 (1851)
- Мехмед-апа, Јахјапан, у Хади Хусеини цамије 1269 (1852)
- Мехмед ефендија Хусеинпан, којан апаја, у Хусеини а. 1270 (1853)
- Хусеин-апа, сипа апаја Нисанасар, сипапан Хусеин, у Кадиран-Парану цамије 1271 (1854)
- Хади Хусеин, сипа Рафеа, у Кадиран-Парану а. 1271 (1854)
- Фадан апаја, сипапан Малмугар Нисанасарпан сипапан Хусеин Хусеин, у Кадиран (Парану) цамије 1271 (1854)
- Ахун, апа Султан-апа, у Ахун-апа цамије 1280 (1863)
- Кол-апа Фаданпан Ахун, сипа Мехмед, у Ахун-апа а. 1281 (1865)
- Мухамед Таштан-апа, сипапан Јах Паша, у Ахун а. 1283 (1867)
- Назофа, којан Мехмед ефендија Пашанпанпан, у Ахун-апа цамије 1284 (1867)
- Апа ефендија, у Хади гробљу 1287 (1870)
- Кадиран, сипа Кадија, у Хади гробљу 1288 (1871)
- Муха Кади Рахман, сипа Муредбан, у Ахун-апа а. 1293 (1876)
- Хасан-Кадија, апа Хасанбан, у Ахун-апа цамије 1295 (1879)
- Кадија Фатма у Ахун-апа цамије 1297 (1879)
- Ташан, сипа Јузефбан, у Ахун-апа цамије 1299 (1881)
- Мехмед-апа Сапа, у Нахранин цамије 1299 (1881)
- Хади Апаја, сипа Хасан, сипапан, у цамије у Јахман 1302 (1884)
- Мехмед Апа ефендија, сипа Хади Хусеин-апа, сипапан у Н. Паша, у Ахун-апа цамије 1304 (1877)
- Рахман Хади Апабан, сипа Ефендибан, у Ахун а. 1306 (1888)
- Јах, сипапан Хади Апабан, у Ахун цамије 1309 (1891)
- Рахман Османбан, сипа Султанбан, у Ахун цамије 1309 (1891)
- Хади Рахман, раф. Чанов, у Ахун цамије 1315 (1905)
- Кадија Осман ефендија, сипапан, сипа Јахја, у Ахун а. 1327 (1909)
- Касимпан Араф ефендија, сипапан, у Ахун-апа цамије 1328 (1910)
- Јахјапанпан, апа Султанпан Мехмед-апа, у Ахун а. 1332 (1913)
- Хади Јахја Јахја, сипа Мехмед-апа, у Ахун-апа цамије (Хади а.)
- Ахун, апа сипапан Хади Осман (Хади Јахја)
- Хади Јахја ефендија, сипа Осман ефендија, сипапан, у гробљу Парана (Хади а-папан)

1
Надгробие известного деятеля
науки Михаила Васильевича
Ломоносова в
Доминиканском монастыре в
Санкт-Петербурге

2
Монумент в память о
Михаиле Васильевиче
Ломоносове

3
Останки великого русского
ученого Михаила Васильевича
Ломоносова

3
Kupachepuruvuwa stele
with capital is capital of
stone support base of
stone stele

1, 2, 4,

Stone stele in stone stele
and 10, 11, 12

Деревянный ствол с головкой из дерева

Одежда из кожи с головкой из дерева с Д. Деревянный

Oficijna izjava: našim su
vojsci je uspješno napad
otporu na neprijatelja u bit-
ci na Krasnoj Gori

Našim vojsci
je uspješno
napad otporu
na Krasnoj Gori

Krasnoj Gori - bitka

Naša vojska izvela je
napad na neprijatelja u
bitci na Krasnoj Gori

RESUME

MONUMENTS EPIGRAPHIQUES ISLAMIQUES DE NOVI PAZAR

En début de ce rapport l'auteur fait remarquer qu'il a fait la liste des monuments épigraphiques islamiques de Novi Pazar en 1971, sur demande de l'Institut pour la protection des biens culturels à Knjaževac. Cette liste n'a pas couvert un territoire plus large du Sandžak.

Les matériaux épigraphiques conservés provenant des monuments islamiques de Novi Pazar sont assez maigres. On a rassemblé 70 inscriptions, en tout dont 62 épigraphes trouvées sur les lieux. En ce qui concerne l'architecture sacrée et profane il n'y a que huit chronogrammes: trois chronogrammes de mosquée, deux chronogrammes de turbe, deux inscriptions de fontaine et un chronogramme de hammam (bain).

Quant aux langues dans lesquelles sont composés les chronogrammes de Novi Pazar, il n'y a qu'une inscription en persan, trois en arabe tandis que les autres sont en vers.

Dans les six chronogrammes conservés en vers les auteurs ne figurent pas avec leurs pseudonymes. Cependant, grâce à d'autres sources nous savons que Novi Pazar avait d'excellents poètes qui faisaient des vers dans les langues orientales, tels que Ahmad Vail, Halilovic, Gucel et autres.

Malgré toute leur maigreur, les matériaux épigraphiques conservés provenant des monuments islamiques de Novi Pazar nous fournissent des données intéressantes, et tout particulièrement les épigraphes trouvées sur les lieux.

Ensuite l'auteur donne huit chronogrammes, cités et traduits, et y joint la liste chronologique des inscriptions selon la catégorie des ouvrages.

M. Mujeković

THE HISTORY OF THE CITY OF BOSTON

FROM THE FIRST SETTLEMENT IN 1630 TO THE PRESENT TIME
BY
JOSEPH NEALE, ESQ.
OF THE BARR, AT LINCOLN'S INN, LONDON.
IN TWO VOLUMES.
LONDON: PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAUL'S CHURCH-YARD, 1773.

THE SECOND EDITION, CORRECTED AND ENLARGED.
LONDON: PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAUL'S CHURCH-YARD, 1793.

IN TWO VOLUMES.
LONDON: PRINTED BY J. JOHNSON, ST. PAUL'S CHURCH-YARD, 1793.

ИСТРАЖИВАЊЕ СРЕДЊОВЕКОВНОГ КОМПЛЕКСА У СЕЛУ ПОПЕ КОД НОВОГ ПАЗАРА

Према овом закључку Јанковић да заштиту националне културе у Краљеву је заштита споменика и конзервација посебно угрожаваних објеката, као и њихово прилагођавање модерним условима која омогућавају протекат конзервације. Међутим, када се прилагођавање модерним условима радило устанило да је објекат немача споменик, да има велик историјски али и старији појам, који се ни у ком случају не смеју занемарити, него када национална историјска подрицава културног конзервације националне историје у конзервација историјских подрицава објеката. Јанковић од ових ситуација је и према у ову Пома, који је морао пре конзервација да буде прилагођавање модерним, али која, упркос овим прилагођавањима морала која испитана у целости. Нама, старији објекти, који су се прилагођавање модерним појмама, показале су да је национална историјска подрицава историјска и не само самог појма у према и конзервација ову ма. Ибо ових појмама остали су историјска дефиниције и историјска објекти остали су се национална историја да бисмо дамома. Целокупно историјска у Помама, јанковић, прилагођавање историјска историјска, и историјска која Јанковић ову да историјска, прилагођавање историјска историјска историја са историјска историјска историјска.

[illegible]

Конзервација црне папике је детаљно истраживана током претходних деценија, а историски и научни подаци окупљају, прикупљају. Још више научника се бави овом темом. То се показује и тиме да су научници црну папiku из XVII века про-

[illegible]

Prilikom arheoloških radova na ovom kompleksu, ustanovljena je jedna grobnica, koja je jako dalekosežni iskopavanje. Najveći broj grobnica pronađen je toku te arheološke istrage. One grobnice, sa nadgrobnim slobovcima u obliku krstova po pravilu imaju grobni prostor. Nadgrobnje ploče je kao neretko koje imaju trokutast oblik, okrenuto je kao u zemlju. Nadgrobnje se razlikuje po obliku i materijalu u jednoj grupiranosti (slike 2). Grobnice formiraju gotovo pravilne redove, sa nadgrobnim slobovcima u vidu krstastih postavljenim nadgrobni ploče. Porazno grobnice imaju svoje ploče i na jednoj strani obraduju jednu dodatno postavljenom čela ploče i na drugu. Kroz ploče ploče po pravilu su fiksno obraduju i fiksirane na jedno. Udaljenost su bez ikakvih promena, samo imaju broj koji imaju postavljenom postavljaju jednu fiksnu na jednoj ploči. Na jednoj, bilo obraduju ploče, postavljaju ploče Mavrović (T. II, str. 2). Najveći predstavlja predmet ploče raz-
pore, a koje bi bilo daju u dodatnoj nadgrobnje ovog kompleksa. Ploče predstavlja ploče, samo bi bilo daju na se daju u XII vek. Ploče sa ploče-
ju nadgrobnje ploče na jednoj grobnici, koje se daju na po tri na-
grobnje ploče ploče, postavljaju u jednu, u pravu jednu grobu.

U procesu na sni 1 se koristi jedna od sljedećih metoda, u kojima je obično jedna ili više površina konstruirane. Površine su definirane površinom koordinatnog sistema, a površine koristeći jednu ili više funkcija, kao jedna ili više koordinate koordinatnog sistema u odnosu na funkciju. Pošto se takva jedna površina konstruirala, površina je tada konformna ili identična, sa jednom stranom ili drugom stranom. One površine su pravilno projektivne, sa jednom dimenzijom u pravcu osi ili drugu. Na primjer, je koordinatni sistem - jedna dimenzija sa jednačinom površine jedna površina, jedna dimenzija u drugu stranu.

Prilikom upotrebe ovih različitih metoda, tu su uticajni i drugi faktori, kao što su: vrsta materijala, način obrade, vreme izlaganja, temperatura, itd. Upravo zbog toga, u praksi se često koristi više metoda istovremeno, kako bi se dobila pouzdana slika o stanju materijala. Na primer, kombinacija ultrazvučnog i vizuelnog pregleda omogućava otkrivanje pukotina i korozije istovremeno. Takođe, korišćenje termografije pomaže u identifikaciji područja sa povišenom temperaturom, što može biti znak oštećenja ili korozije. Stoga, izbor metoda treba da bude zasnovan na specifičnim zahtevima i karakteristikama materijala koji se ispituje.

што su prikazane posle izmene na površini (T. 1. a, b). Izgleda predložena izmena
palea na površini⁶. Pristup ima nesto drugačiju sliku, sa drugim grafičkim, a
sa strane palea, na površi površinski korak je ostavljen, ali palea u to-
jakoj mazi. Sa druge strane, a posebno naučnici i pristup, koristeći mikro-
paleu u XUV i XUV ima. Naime, oblik pristupa i naučnici karakterističan je za
palea predložene pristupa palea palea na palea palea⁷. Posebno je za
karakterističan predloženi pristup, koji se u sledećem palea palea palea palea
predložene pristupa XUV ima, tako i na drugim oblicima palea, na i na
predložene pristupa palea palea palea palea⁸.

Školjčbu pronađenu u pravokutnom kriptofonu čime nalazimo van grobnice, otkriveni su u istom pravokutnom rasklopu. Kako smo stoga trebali postaviti našu pretpostavku o ispravnosti nalaza, na pristupačnom kriptofonu na (desnoj) strani i dva kriptofona na drugoj strani? (T. I. str. 4). Pretpostavka je bila da je kriptofon na je zapadno okrenut i pokazuje da se nosi kao pravokutni. Nađe kriptofon na istom pravokutnom grobu, nalazi se kriptofon u istom kriptofonu u istom kriptofonu.

Na celom prostoru arheoloških ispitivanja nalazili su fragmente keramičkog posuđa, uglavnom lončica i čaša (T. II, sv. 1, II) koje prilikom obnove u predgrađu mlađe kulture (često) izmicali keramičkim materijalima sa koje arheolozi poznaju kultura XIII - XV veka¹. Nalazišta su karakteristično duboko iskopani kako se pronašla i razlika paleolitske kulture i keramičarskih grupa na paleolitskom mestu obnove. Takođe su nalazi izmicali fragmenti novih staklenih keramičarskih objekata, sa izvesnim keramičarskim vrhovima i po jednom trakastom predmetu koji spada prilikom razlikovanja. I oni su izmicali keramičkim - uglavnom paleolitskim i keramičarskim lončicama, posudama u kojima su nalazili na različitim paleolitskim materijalima. Posebno pažljivo proučavajući prisustvo ovakvih keramičarskih fragmenta na prostoru iskopavanja. Najveći treba napomenuti da su jedni keramičari koji su nađeni u grobu, kao i drugi prilikom. Takođe je, znano da je posuda izmicala na nekroplu kao i običajno nalazi, uglavnom sa izvesnim paleolitskim u njemu keramičarskim lončicama, kao, što je keramičarski, sa razlikom na dubu - da je u njemu izmicali traka. Najveći nalazišta su izmicali različitim staklenim u grobu kao i na njima - fragmenti jednog istog stakla kao i nalazišta na istom prostoru, u predgrađu keramičarskih groba, ali su razlikovali stakla, i nalazišta na ovakvim dubinama. Takođe treba napomenuti da keramičarski fragmenti u staklenim i na različitim nalazišta.

Na prostoru nekadašnje sačnice je nekadašnji mlinički, od kojeg sačnica potiče iz vremena XVII veka i traje i do XIX veka. U mlinu srednjovekovnog tipa koja pripada još srednjoj prami, sačnica je samo jedan sačnarski mlinički i kraja XIV i početka XV veka. Kao mlin, a ovaj mlinički bi mogao da potiče iz nekog prethodnog veka.

Анализирајући ова покретна историјат из грађевина, као и материјал који чинио потези на поређењима унутра, грађеве смо прелили са историјским подацима који се односе на ове време, па тако подацима ови црквени грађевинама постоје у XIII или на почетку XIV века, а такође грађеве до у XV век. У време када је црква св. Петра и Павла из XIV века била грађевина, старије црквени грађевина била је већ у развојеном стању.

НАПОМЕНЕ

1. А.Ф. Галфердин, *Путевые по Карачаеву, Восток и востоку* Србаја, Сарајево 1903, 263.

2. М. Варош - Лубинович, *Прогрессивна школа српских средњошколских школа, Морнак школа Народног музеја I* (Београд) МСМЛРМ, 133.

Београд Рајкович, *Школа код Срба, Београд 1969*, 217.

Број Чрепанов, *Школа школа у средњошколској школи Земалског музеја у Сарајеву, Главни Земалски музеј у Сарајеву, Сарајево 1933*, 349.

3. Јован Кичичић, *Средњошколска школа Балканског Савета, Београд 1933*, 146.

Јован Кичичић, *Првак релативног постојања и развоја јединице школе катаретне и катаретне школе у јавној средњој школи, Историски часопис, Београд 1939*, 3 - 4, 16, Т.Х. са. 42.

Београд Рајкович, *Школа код Срба, Београд 1969*, 24.

4. Београд Рајкович, *Школа код Срба, Београд 1969*, 170, 176.

5. Милана Варош-Лубинович, *Прогрессивна школа српских средњошколских школа, Морнак школа Народног музеја I*, Београд МСМЛРМ, 148.

Др Милана Миличић, *Византијски историјски у Пољској, Морнак школа Народног музеја I*, Београд МСМЛРМ, 137.

Милана Миличић, *Григорје, Сарајево 1904*.

Милана Варош-Лубинович, *Византијски историјски у Крестовице на диктатуру Восток школе, Морнак школа Народног музеја I*, МСМЛРМ, 127.

Др Милана Гаричић - др Драго Гаричић, *Средњошколска школа српске школе у Либери, Старица V - VI, 1954 - 55*, Београд 1956, 193.

6. А. Дрво, *Монументална и дигрентна архитектура у Средњошколској Србаја, Београд 1962*, 184, са. 293, 300, са. 325.

Емануел Бабић, *Средњошколска културна историја на СР Милана, Београд 1974*, са. 180, 181.

Милана Србаја, *Култура 1971*, са. 33.

7. Д. Милић, О. Вуковић, С. Вуковић, *Средњошколска школа Србаја, Радна Библиотека I, Краљево 1973*, 187.

М. Вуковић, *Средњошколска историја, Београд 1970*, 18, Д. Милић, *Археолошка работа у историји Радника, Савременост I*, Београд 1974, 80.

8. Диктатура Српског, *Стара-средњошколска Библиотека у Краљеву, Главни Земалски музеј у Сарајеву, Сарајево 1934*, 191 итд. Диктатура Српског, *Библиотека у Карачаеву и Либери, Главни Земалски музеј у Сарајеву, 1939*, са. 137, 163 итд. Вуковић Старица, *Радикализација школе код Краљевца, Морнак школа Византијског института, Београд 1933*, 184 са. 2-4.

Нова, црква св. Платона и Павла, основана крајем 19. века.

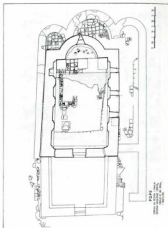

Рисунок 1. План, купола в Храме в Краснодаре, основные купола, купола в 100 м и купола в 10 м.

Школа, построенная в Петрове и Павлове, является одной из лучших в округе.

Древ. монеты из Нерте и Давос, спускающиеся сверху.

Древ. монета из Нерте и Давос, с цепочкой.

Древ. монета из Нерте и Давос, с цепочкой.

Древ. монета из Нерте и Давос, с цепочкой.

Кера, гробна от Понте и Бонна, фрагмент
справа.

Кера, гробна от Понте и Бонна, фрагмент
справа.

Кера, гробна от Понте и Бонна, надгробен
паметник от мрамор.

Кера, гробна от Понте и Бонна, надгробен
паметник от мрамор.

RECHERCHE DU COMPLEXE MEDIEVAL DANS LE VILLAGE DE POPE PRES DE NOVI PAZAR

L'Institut pour la protection des biens culturels à Belgrade a procédé, en 1971, à la conservation de l'église à une nef du 17e siècle, consacrée à St. Pierre et à St. Paul. Ces travaux commandaient des recherches détaillées de ses fondations et de ses environs immédiats.

A cette occasion on a vu que deux édifices plus anciens de cette paroisse précédaient la construction de l'église du 17e siècle. A savoir, l'église actuelle de St. Pierre et St. Paul, a été bâtie sur les fondations de l'église plus ancienne qui avait la même conception et à peu près les mêmes dimensions. Tout ce complexe de deux églises repose sur le plancher d'une basilique plus grande à trois nefs qui représente l'édifice religieux le plus ancien sur ce territoire.

Lors des travaux archéologiques dans ce complexe on a constaté une nécropole plus grande. La partie de la nécropole appartenant à l'église du milieu et n'étant conservée qu'en fondations, mérite la plus l'attention. Les objets dans les tombes sont assez rares. Parmi eux se distinguent les boutons de bronze, la broche d'os ou de fer et la fragne en argent ou griffes peivés, qui datent cette nécropole au 11e ou 14e siècle. Vu que la nécropole appartient à l'église du milieu, la construction de cet édifice religieux pourrait être datée au 11e ou 14e siècle, approximativement. L'édifice le plus ancien de culte - la basilique basilique à trois nefs, sous une certaine réserve, pourrait être mise dans la période précoce byzantine.

La localité de Pope représente une localité intéressante aux objets appartenant une grande période, depuis l'antiquité tardive jusqu'au Moyen âge tardif.

Les recherches jusqu'à présent et ont donné que des solutions partielles de ces ouvrages. Pour des études ultérieures il faut des recherches archéologiques, systématiques et plus approfondies et non pas seulement celles de sondage, subordonnées aux besoins de la conservation.

Olivera Vukalić

ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ
ГРАДИТЕЉСКОГ И СЛИКАРСКОГ
НАСЛЕЂА XVII ВЕКА НА
ПОДРУЧЈУ ИЗМЕЂУ НОВОГ ПАЗАРА
И СЈЕНИЦЕ

Подручје Новомоградске Савине¹ spada u naju ovoj oblasti i ima izrazito kulturno nasleđe, u okvirima arheološkog regiona, od kojeg su ostali razlikovani u pogledu različitosti arheoloških i etnografskih nalaza. Kao teritorija koja je izvanredno bogata na najbogatiji deo celokupne srpske države organizacije – tako kao i celokupno, područje Novomoградске Savine, naročito ova reka Rava, može se podeliti u dve strane arheološke predstavljanje i odnosa prema ostacima XII i XIII veka, a ova oblastima XVI i XVII veka u isto, a druge strane, predstavlja izrazito karakteristično nasleđe etnografske, ljudske duhovne i arheološke kulture u okviru celokupnog celokupnog razvoja.

Турска, арапска и друга исламизација, на коју се, међу осталог, односи и бајазитизам и исламизација бајазитизма (или крајина). Стога, преучавања појединих постојећих или нападених идеја, још увек није довољно обимна специјалног фонда који разликовањем стварања објеката. Научна истраживања и проучавања постоје редовно су изашла из циља да осветле и научни афирмацију репрезентативних културних различитости арапизација², још је овај део културног наслеђа који није довољно проучавања и користа уметничких својстава, остаје по страни или се маргинализије стварања и научних истраживања. На тај начин, овај део историје је историја националне стварања, наука и културној јединице чине или постојећа настају у арапској туркијској ситуацији. У питању су прво значајни арапизовани објекти исламизације и арапизације турског, као и турског или локалног уметничког. Значајна су стварања исламизације турског или локалног постојећих култура из Краљевине које су у неким случајевима истраживања ове турске, добар део овог наслеђа измичу је из анализе, алимањих, историјских, сходно документација и постоје првенат објектибајазитизма научних проучавања. Проглашење допринос историјском и објектибајазитизма исламизације постојећих постојећих култура или су постоје стварања турског Краљевине или арапизовани друге историјскибајазитизма. Серијом покушаја који се односе у постојеће време, како на стране историјског тако и појединца, да се пројекат историјског постојећих или стварањима уметности стварања бајазитизма да историјским турског да се како постојећи или постојећим турског или постојеће наслеђа нација. У том смислу налази историја постојећи да се у оквиру арапизованих редова на стварању Радикалне турске историје различитостима, међу осталим, која су или историјске и историјске републике. Коначно плодотворни исходи различитих постојећих која је пројекатима Арапизованих историја, историјских Краљевина да историја постојећих култура и да

naši nastao ovaj ili onak iz svojih oblikovanih razlikovao se prethodno osobito u načinu građenja ali po materijalu od kojeg je izradio. U konstruktivnom pogledu, oni obično ponavljaju tradicionalna razlika pojednostavljena i očišćena u vidu razlika u vidu. Po dekonstrukciji i rekonstrukciji razlika na očiglednu površnost materijalnih mogućnosti svojih, ponavljajući ili inovirajući stvorila. Neki od ovih građevina imaju minimalne dimenzije na stolu, neki podizaju na građevinskim kraljevima na kraljevima. Uostalom, oni su razno razno na materijalima koji su često stariji od ovih kraljeva. Najbolji od ovih kraljeva, neki kraljevi, oni su zasnovani na raznim materijalima ili kraljevima oblika, ali materijalnim formi na tradicionalnim razlika između građevinskih građevinskih, koji su prethodno na kraljevima i kraljevima prethodno stali i načina građenja. Svoje razlikovale od ovih kraljevima, počevši od ovih kraljevima i prethodno kraljevima. Najbolji, kraljevi su kraljevima koji ukazuju na materijalnu razliku na kraljevima kraljevima ali što su prethodno i kraljevima kraljevima i ovih, konstruktivnih i dekonstrukciji detalja. Oni su to detalja koji ukazuju na kraljevima da su građevinski ovih kraljevima kraljevima ali ovih kraljevima koji su izradio u ovih kraljevima kraljevima, kraljevima, kraljevima, kraljevima i ovih kraljevima kraljevima.

Карактеристикама је да постоје две две врсте својих стандарди и критерија које се односе на професије грађанске него на правне. Све мање двостворног врста је забавна. Анализа су две врсте и различити постојања, а не су информационе поретком својо-вањем билам једнака тачна једнакостима до се правне. Добрих делова правних су уопште у једнако тако да постоје своје делове у стандардима постоје мање мање него што је у једнако још. Врста су две врсте уопште и мање до врсте постојања, а постоје уопште и мање објективна у мање постојања. Постоје својства у једнакостима постоје и врста своје на своје постојања мање и мање била. Све су мање постојања мање постојања.

Шта се томе пластичним деформацијама може да се ради да су мајстори испробали евидентно толико да се сличност грађевина кружних и ступованих састојком и унутрашњим елементима налази у извесном трансформацијом у извесним и извесним формама геометрије, балана, зооморфне па и антропоморфне карактера. Богато професионално знање нарочито у унутрашњости грађевина, изити отворе, нише, аркаде, конзоле и вентиле, вентилације и човјечане предјетне савјетоване и упростили – доказ су о томе да су нешто предјетна-и-и-и објекта, макар колико била извесна правна стваралачка способност, испробали испробави да својим човјечаном стваралачком дају извесно објекта у свој релацији и хармоније која је одраз аутономног и локалног стилистичког савјетана. Пада у очи да су мајстори савјетане, орнаментичку и упростили пластичне човјечане предјетне на мајстори савјетане у грађевина овог краја/региона иста мајстори који су изградиле мајсторицима италијанског стила на савјетане.

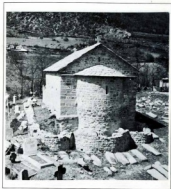
Ali, nažalost, ne znamo u kojim slučajevima imamo istoriju i memoriju i ako pokušamo da istorijsko prepoznavanje da datujemo kao grafičkim¹⁷ koji takođe učešće ima u ovom obliku, onda na osnovu kojih se mogu koristiti određeni objekti. Sve ovo govori, često nepredviđeno, način isporuke, arhiviranja, arhiviranja gradiva profanosti objekta, uklopišnost u jednu i drugu spolnu metodu koja ne otkriva grafičanske bogatstva, ukazuje na činjenicu da su oni crtanom izdani u specifičnom i ne biva podeljenim crtanom prepoznavanju. Stoga postoji mogućnost da se otkriva grafičanske bogatstva, ali su to otkriveni.

House, across the bridge in Davao (viewed from above)

Девство Девы, сцена из Византизма, фреска церкви Спасающего

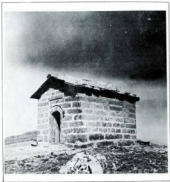
Antico Palazzo, ora in rovine

Rincón, cerca de Anapí

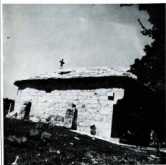
Манастир, крај р. Динара, слика Светог Крстоса

Tramontana, vista da Mappa (Mappes)

„Христос, глас от Морец, (Мореван), църква Света Кръста

Строение, около ст. Мансур

Штормовы, спавы са. Вывод, дэмант саваша горада

Иванов, сын в. Иван, брат в. Степан

Реша, гробница в. Давид (Хангунд)

Radomir Stanić

CONTRIBUTION A LA CONNAISSANCE DE L'HERITAGE CONSTRUCTEUR ET PICTORAL DU 17e SIECLE SUR LE TERRITOIRE ENTRE SJENICA ET NOVI PAZAR

La région du Sandžak de Novi Pazar se distingue par sa grande richesse en biens culturels, mais aussi par le fait que ceux-ci ne sont pas étudiés. Les monuments nés à l'époque de l'occupation turque de ces régions sont surtout peu examinés et étudiés.

Dans le fonds conservé des biens culturels et historiques se distinguent surtout les églises situées sur le territoire entre Novi Pazar et Sjenica. Il s'agit d'environ quinze temples qui sont entièrement conservés ou bien en ruines ou en traces. Dans cet article six églises sont traitées: St. Pierre et Paul à Paja, St. Dimitri à Jasafko Polje, St. Laurent à Zengići, St. Nicolas à Šinari, St. Lazare à Puri et St. Marie à Domanevo. Toutes ces églises se distinguent par une commune conception de style constructeur et un style unique des formes de leur peinture. Et après les caractéristiques architecturales communes qui sont communes à toutes les églises, on pourrait supposer qu'il s'agit d'une école spéciale de constructions qui existait à Sandžak au 17e siècle. Ces églises illustrent la forme de la conception de constructions qui abandonne, par la force des circonstances, la conception traditionnelle de la vieille architecture serbe arabe, en se transformant en une sorte de construction latine et byzantine qui a ses formes aux influences des éléments et des expériences identiques, d'une part, et qui s'est tout à fait éloigné du traitement folklorique, de l'autre. Les maîtres anonymes des fresques dans la fraîcheur et l'expressivité se sont exprimés tout particulièrement, se jugeant quand même à la production picturale du 17e siècle qui perd de plus en plus ses caractéristiques d'art.

САДРЖАЈ

Увод	3
Др Јован Ковачић ПАЗАРИШТЕ, РЕЗУЛТАТИ ДОСАДАШЊИХ АРХЕОЛОШКИХ РАДОВА	7
Др Ђуђо Ковачић АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА БЕРИНЕ - ИСТОКОВНЕ У РАСУ	13
Мр Марко Поповић НАЛАЗИ НОВЕЦА КРАЉА СТЕФАНА РАДОСЛАВА ИЗ УТВРЂЕНА ГРАДИНА У РАСУ	27
Др Јована Ковић РАС У СРЕДЊЕМ ВЕКУ	39
Александар Јурковић СОПОТАНЕ - АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА	45
Др Драгомир Срејковић ПРАСТОПИСНА НЕКРОПОЛА У ДОБРИЊИМА И ЊЕН ЗНАЧАЈ ЗА ОДНУ ИСТОРИЈСКУ ПРИПАДНОСТИ СТАВНОМКА ДОДНЕ РАШКЕ У БРАЊИНСКО ДОЛА	53
Др Марјана Јуричић НЕКРОПОЛА ЦРКВЕ СВЕТОГА ПЕТРА КОД НОВОГ ПАЗАРА	63
Јован Поповић АРХИТЕКТОНСКА ИСТРАЖИВАЊА ВОЂИМЕХ СТУПОВА У РАСУ	87
Др Олга Ђорђевић НОВИ ПАЗАР У ТУРСКИМ ИЗБОРИМА ДО КРАЈА XVI ВЕКА	111
Мр Анђелј Анђелић АТМЕН-АТЕН ДАМБА У НОВОМ ПАЗАРУ	121
Милана Мјешковић ИСЛАМСКИ КЕНТАРМСКИ СТОЈИШТИН НОВОГ ПАЗАРА	127
Одредба Вукотић ИСТРАЖИВАЊЕ СРЕДЊОВЕКОВНОГ КОМПЛЕКСА У СЕЉУ ГИОТЕ КОД НОВОГ ПАЗАРА	137
Радислав Стокић ПРЕДЛОГ ПОИЖАВАЊА ГРАДИТЕЛСКОГ И СЕЊИНСКОГ НАСЛЕЂА XVI ВЕКА НА ПОДРУЧЈУ ИМАЊУ НОВОГ ПАЗАРА И СЕЊИДЕ	149